

SMAKEN FÖR NYHETER

Klasskillnader i det digitala medielandskapet

Johan Lindell

NORDICOM

Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning

Nordicom är ett oberoende kunskapscenter vid Göteborgs universitet som arbetar med att samla in och förmedla forskning och fakta som rör medier och kommunikation i Sverige och Norden. Syftet med vårt arbete är att utveckla kunskapen om mediernas roll i samhället. Det gör vi bland annat genom:

- att dokumentera och analysera medieutvecklingen ifråga om bland annat mediestruktur, mediepolitik, mediernas ekonomi och människors användning av medier.
- den stora årliga svenska räckviddsundersökningen Mediebarometern.
- utgivningen av vetenskapliga böcker, den internationella vetenskapliga tidskriften *Nordicom Review* och den nordiska tidskriften *Nordicom Information*.
- att ge ut nyhetsbrev om medieförhållanden i Norden, och om policyfrågor i Europa.
- löpande sammanställningar av hur medieforskningen i Norden utvecklas.
- den internationella vetenskapliga konferensen NordMedia, som anordnas tillsammans med de nationella forskarföreningarna inom medier och kommunikation i de nordiska länderna.

Nordicom är finansierat av Nordiska Ministerrådet, svenska Kulturdepartementet samt Göteborgs universitet. Samtliga Nordicoms publikationer finns tillgängliga för gratis nedladdning via www.nordicom.gu.se.

www.nordicom.gu.se

SMAKEN FÖR NYHETER

SMAKEN FÖR NYHETER

Klasskillnader i det digitala medielandskapet

Johan Lindell

NORDICOM

Smaken för nyheter
Klasskillnader i det digitala medielandskapet

Johan Lindell

© Nordicom 2018

ISBN 978-91-87957-98-7 (tryck)

ISBN 978-91-87957-99-4 (pdf)

Nordicom
Göteborgs universitet
Box 713
SE 405 30 Göteborg

Omslagsfotografi: Candice Milon / Millennium

Tryck: Stema Specialtryck AB, Borås, 2018

Till Moa

Innehåll

Tack	11
Förord	13
Nyheter i två samhällsklasser	15
1. Nyheter och klass	17
Klassperspektiv på människors val och värderingar i nyhetslandskapet	18
Bokens syfte och raison d'être	20
Nyhetskonsumtion och klass i Sverige	21
Ett mångkanalslandskap i ett postegalitärt Sverige	23
Tidigare perspektiv på publikfragmentering	26
En kultursociologisk ansats	28
Bokens upplägg	30
2. En mediesociologi via Bourdieu	31
Kort om Bourdieu i idéhistorien	31
Fält, kapital och habitus	33
Fält	33
Kapital	35
Habitus	37
Att "göra" Bourdieu	39
Rummet av sociala positioner i det samtida Sverige	41
Sammanfattning och framåtblick	44
3. Klassernas val och värderingar bland nyheter	45
Livsstilar, politiska åsikter och musiksmak i rummet av sociala positioner	45
Hierarkin bland kulturella gods och praktiker – ett symboliskt universum	49
Nyhetsrepertoarer i det sociala rummet	51
Klass spelar roll för val och värderingar bland nyheter	61
4. Socialisation mot olika nyhetsrepertoarer	69
Socialisation – att anamma omgivningens normer och värderingar	69
Hemmet	71
Nyheter i det kapitalsvaga hemmet – den kulturella frizonen	71
Att lära sig producera en åsikt – nyheter och politik i medelklasshemmet	75
Skolan	78
Nyheter i yrkesprogrammen – sporadiska besök av den erkända kulturen	78
Nyheter i de högskoleförberedande programmen	
– exponering för- och uppmuntran att delta i den erkända kulturen	80
Att rustas eller inte rustas inför samhällets förväntningar på nyheter och journalistik	83

5. Nyheter som vapen: Gränsdragningar klasserna emellan	87
Klass, moral och symboliska gränsdragningar	87
Att <i>erkänna</i> allmänbildningen och att <i>känna</i> sig allmänbildad	90
Medelklassens gränsdragningar	94
De kapitalsvagas gränsdragningar	99
Att konkretisera och legitimera klasskillnader	101
6. Habitus, nyheter och klassreproduktion	105
Sammanfattning och diskussion	105
Studiens begränsningar och förslag på vidare forskning	110
Metodologiska och epistemologiska reflektioner	110
Kön och etnicitet? Mot ett intersektionellt perspektiv	111
Klassreduktionism? Tillbaka till individen och frågan om arv och miljö	112
Andra medievetenskapliga perspektiv på klassamhällets reproduktion	113
Avslutningsvis: Nyheter som kollektiv nytta eller instrument i symboliska strider?	113
Efterord	
Mot ökad jämlikhet och medie- och informationskunnighet	115
Bilaga 1. Information om enkäten och korrespondensanalyserna	127
Enkäten	127
Det sociala rummet – kapital som aktiva variabler	127
Det symboliska rummet – kulturpraktiker och preferenser som aktiva variabler	129
Bilaga 2. Fokusgruppintervjuerna	131
Rekrytering av deltagare och fokusgruppernas klassammansättning	131
Enkät för rekrytering av deltagare till fokusgruppintervju	132

Figur- och tabellförteckning

Figur 1.	Ekonomisk utsatthet. Andelen personer i hushåll med disponibel inkomst under 60 procent av den svenska medianinkomsten uppdelat på sociala grupper 1991 och 2010 (procent)	23
Figur 2.	Andel svenskar som dagligen tar del av olika medier 1979 och 2016 (procent)	25
Figur 3.	Illustration av det sociala rummet med exempel på positionering av yrken	35
Figur 4.	Bourdieu's operationella modell	40
Figur 5.	Det svenska rummet av sociala positioner	43
Figur 6.	Livsstilar i rummet av sociala positioner	47
Figur 7.	Hierarkin bland kulturpraktiker och preferenser	50
Figur 8.	Nyhetsanvändning och nyhetspreferenser i rummet av sociala positioner	52-54
Figur 9.	Självs kattad allmänbildning i rummet av sociala positioner.	91
Tabell 1.	Variabler för att skapa det svenska sociala rummet	127
Tabell 2.	Benzécri-justerade eigenvalues för de tio starkaste dimensionerna ur de aktiva variablerna (socialt rum)	129
Tabell 3.	Variabler för att undersöka hierarkin bland kulturpraktiker och preferenser	129
Tabell 4.	Benzécri-justerade eigenvalues för de tio starkaste dimensionerna ur de aktiva variablerna (symboliskt rum)	130
Tabell 5.	Fokusgruppernas klassammansättning	134

Tack

Jag vill tacka Ingela Wadbring för sitt intresse för detta projekt. Om inte Ingela sett potential i projektet hade det inte blivit någon bok. Jag är också tacksam för André Janssons synpunkter på ett tidigt manuskript. Ett stort tack riktas till Johannes Bjerling vars inspel och förslag förbättrat boken avsevärt. Tack Anna-Lena Lindell för all hjälp med visualiseringen av resultaten. Kollegor i Karlstad och Bergen – tack för era kommentarer vid de tillfällen jag presenterat min forskning vid högre seminarier.

Därutöver vill jag tacka Wahlgrenska stiftelsen för det postdoktor-stipendium som gjort det möjligt för mig att frigöra tid för att skriva denna bok. Tack riktas också till The Ander Centre for Research on News and Opinion in the Digital Era vid Karlstads universitet, där jag som postdoktor samlat in delar av det material som ligger till grund för föreliggande bok.

Martin Danielssons doktorsavhandling har varit en viktig inspirationskälla i arbetet med denna studie. Jag vill påstå att jag inte skrivit denna bok om jag inte hade läst Martins avhandling. Därmed riktas ett tack till Martin för det indirekta men viktiga stöd han gett. I mitt arbete att tillämpa Pierre Bourdieus sociologi via korrespondensanalyser under de senaste åren har Jan Fredrik Hovden varit ett ovärderligt bollplank. Det tackar jag för. Hanna – tack för ditt stöd genom arbetet med boken. Sist vill jag rikta ett stort tack till de ungdomar som deltagit i fokusgruppintervjuerna.

Förord

*Bara i en strikt hierarkisk värld kan
klassgränserna markeras med ytterst små medel.*

Hörnqvist: 2016: 67

Idag fungerar människors val och värderingar i nyhetslandskapet som statusmarkörer. Det är framförallt människor ur relativt privilegierade levnadsförhållanden som lägger sin fritid på att ta del av ”debatten”, som läser Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet, känner sig allmänbildade och som personer vars åsikter är värda någonting. Ändå förstår vi ofta nyheter som hela samhällets D-vitamin (Anderson, 2016) – som en ”kollektiv nytta” (Allern & Pollack, 2016). Vi får lära oss att nyheter får människor att känna en samhörighet sinsemellan och att de hjälper oss att ta välinformerade beslut i demokratiska processer – att det är genom nyheter vi får reda på vad som händer runt omkring oss. Medan det råder dispyter om *vilka* nyheter och journalister som fyller sådana positiva funktioner så delas föreställningen om nyheter *goda sociala funktioner* i hög grad av samhällets normgivande instanser – av journalister, politiker, lärare, forskare – och medborgarna själva (Danielsson, 2014; Bergström, 2016; Wadbring, 2016).

Som kollektiv värderar vi nyheten som nyttig, bildande, uppbyggande. Konsumtionen och det uppvisade intresset för nyheter tar således plats bland andra erkända och legitima kulturpraktiker som man ”ska” befatta sig med – som opera, teater och konst. Att förstå hur dessa kollektivt värderade gods hänger samman med prestige och makt i samhället var något sociologen Pierre Bourdieu ägnade väsentliga delar av sin karriär åt. I den här boken anammas Bourdieus begreppsapparat och metodologiska instrument för att belysa hur människor med olika levnadsförhållanden – eller klasspositioner – förhåller sig till nyheter. Till grund ligger analyser av nio fokusgruppintervjuer med över femtio ungdomar från olika samhällsklasser och en nationell enkätundersökning med 3 850 svenskar. Över följande sidor studeras hur olika preferenser och användningsmönster i förhållande till nyheter skapas i samspel med olika levnadsförhållanden. Nyheter placeras mitt i de maktkamper och socio-ekonomiska, kulturella och moraliska gränsdragningar som utspelar sig mellan samhällsklasser i det samtida Sverige.

Bokens bidrag landar i ett Sverige som under de senaste trettio åren genomgått omfattande strukturella förändringar. Medielandskapet har förvandlats till ett mångkanalslandskap där ett överflöd av information finns att tillgå. Sedan 1980-talet har de sociala klyftorna vuxit i internationell rekordfart. Konsekvenserna av dessa

FÖRORD

samspelande processer blir här föremål för granskning. Jag hoppas att boken kan vara ett bidrag till beskrivningen av hur ojämlikhet och makt tar form med ytterst små medel – i våra vardagliga handlingar och preferenser kopplade till nyheter och journalistik.

Nyheter i två samhällsklasser

Det första Amanda gör när hon vaknar på morgonen är att kolla om det hänt något på sociala medier. För Amanda är nyheter viktigt, särskilt de stora händelserna i världen. Hon minns hur upprörd hon blev när hon följde de senaste polisskjutningarna i USA, på Vice.com. Själv tycker Amanda att hon är ganska allmänbildad. Det ska man vara – hur ska man annars veta var man står någonstans? I trappen på väg ner till badrummet blänker hennes smartphone till – en notis från Aftonbladet. Under frukosten tittar hennes pappa, som är lärare på universitetet, då och då upp från morgontidningen för att muttra något om ledarsidan.

På bussen till skolan tittar hon på TV4-nyheterna i de uppsatta skärmarna. Idag är det torsdag och på förmiddagen är det svenska på schemat. Som vanligt börjar lektionen med att läraren visar gårdagens Kulturnytt. Precis som när de följde valdebatterna i höstas följer en intensiv diskussion kring ett av inslagen och läraren får göra sitt bästa för att lugna ner klassen. Amanda går Humanistiska programmet. På väggarna i klassrummet hänger tavlor på Shakespeare och Tranströmer. En jordglob står på en piedestal längst fram i klassrummet.

Efter studenten ska Amanda resa. Det ska ge henne tid att bestämma sig för vad hon ska läsa på universitetet. När Amanda kommer hem från skolan ligger pappans *The New Yorker* på bordet med en lapp – ”Amanda, läs reportaget på sidan 14! Kram, pappa”. Innan hon lägger sig den kvällen läser hon ut sin bok.

Markus går på Fordons- och transportprogrammet. Han är skoltrött och därför nöjd att han fixat jobb direkt efter studenten – precis som sin pappa ska han bli fordonsmekaniker. Mamma är lokalvårdare. Hemma är det inte mycket prat om politik eller nyheter. Hockeyn hör till de få nyheter som Markus pratar med sin pappa om. Idag är Markus ute på yrkespraktik. När han kommer ut på verkstadsgolvet går han som vanligt till fikarummet för att ta en kopp kaffe och bläddra igenom den lokala morgontidningen. Nyheter intresserar honom inte speciellt mycket – det är ju mest krig och misär, och vad kan han göra åt det? Men visst går han in på Aftonbladet.se någon gång då och då.

Efter praktiken åker Markus och tränar och efteråt träffar han sin flickvän. Markus har inget intresse för böcker och sådant som ”plugghästarna” på gymnasiet inne i staden håller på med. Han förstår inte heller hur man orkar ägna massa tid åt att snacka politik – det är inte hans område. Skulle Markus få frågan om det är viktigt med allmänbildning skulle han säga ”ja”, men han känner sig inte speciellt allmänbildad.

1. Nyheter och klass

De senaste åren har begrepp som filterbubblor (Pariser, 2011) och ekokammare (Hall Jamieson & Kapella, 2010) myntats för att beskriva hur medieanvändning kan leda till att avstånden mellan olika grupper i samhället ökar. Eftersom en allt större del av vår nyhetskonsumtion sker på digitala plattformar, vars infrastrukturer är konfigurerade för att ”ge en vad man gillar”, så undermineras exponeringen för en mångfald av perspektiv – vi sägs hamna i filterbubblor. Ekokammaren beskriver i sin tur hur vi tenderar att dras mot nyheter som bekräftar vår politiska ståndpunkt. Begreppen sätter fingret på en brännande samtida samhällelig och demokratisk utmaning – vad händer om attityder till och användning av nyheter separerar snarare än enar? Problemet är dock att man i båda fallen missar hur djuplodande sociala strukturer formar våra val i det digitala medielandskapet.

Genom att anamma ett klassperspektiv på hur människor förhåller sig till medielandskapet vill jag med denna bok ta ett sociologiskt grepp om det som kommit att kallas samhällets och mediepublikens fragmentering. Hypotesen som boken ger sig i kast med att pröva är att klass spelar roll för hur människor orienterar sig i nyhetslandskapet: hur ofta de tar del av nyheter och vilka typer av nyheter de vänder sig till, och om de tycker nyheter är viktiga och värda att lägga tid på. De korta inblickarna i Amandas och Markus vardag, vilka är uppmålade efter utsagor i de intervjuer som denna studie bygger på, säger något om hur ungdomar orienterar sig bland nyheter i det samtida medielandskapet. Berättelserna målar upp en bild av hur ofantligt olika *nyhetsrepertoarer* människor kan ha, och hur dessa byggs upp och upprätthålls under olika levnadsförhållanden.

Idag beskrivs summan av människors val och preferenser av medieinnehåll som just medierepertoarer (van Rees & van Eijck, 2003; Schröder & Larsen, 2010; Hasebrink & Domeyer, 2012; Schröder, 2014; Swart et al., 2016; Kim, 2016). Detta perspektiv fångar upp människors attityder till och användning av nyheter över alla aktuella medier och kanaler. I denna bok studeras constellationer av smak, tycke och användningsmönster för nyheter – nyhetsrepertoarer – i förhållande till det svenska klassamhället. I detta inledande kapitel redogör jag för vad det innebär att studera

relationen mellan nyhetskonsumtion och klass i ett samtida Sverige. Kapitlet positionerar studien i förhållande till tidigare forskning och lägger fram det kultursociologiska perspektiv som anammats i boken.

Klassperspektiv på människors val och värderingar i nyhetslandskapet

Människors val och värderingar i det digitala medielandskapet måste förstås ur ett bredare, samhälleligt, perspektiv. Med det menar jag att människor inte i första hand ska förstås som medieanvändare – vilket är lätt hänt inom medieforskningen. Studiet av medieanvändning berikas av utgångspunkten att människor är sociala varelser som lever sina liv utifrån mer eller mindre bemedlade villkor. Vår vardag består av en mängd handlingar, och även om användning och åsikter om nyheter är betydelsefulla så måste vi inse att människor inte kan reduceras till hur ofta och vilka medier de tar del av. Det räcker med andra ord inte att tala om Amanda och Markus i berättelserna ovan som ”medieanvändare” med olika nyhetsrepertoarer. Människors medieanvändning och mediepreferenser är inbäddade i bredare livsstilar (Jansson, 2002).

Sociologen Pierre Bourdieu, vars teori och metod ligger till grund för denna studie, menade att livsstilar i praktiken fungerar som verktyg för att markera gränser klasser emellan (Bourdieu, 1984). De båda ungdomarna i exemplen har slussats in i olika nyhetsrepertoarer: Amandas föräldrar, hennes lärare och klasskompisar på Humanistiska programmet bidrar med att naturalisera en viss smak och attityd gentemot nyheter. Detsamma gäller för Markus, även om han har slussats in i en väsentligt annorlunda nyhetsrepertoar: Markus får kanske lära sig att nyheter är viktiga, men inte att han själv är allmänbildad eller förväntas diskutera aktualiteter. Amanda och Markus är inte bara medieanvändare. De är dotter och son, elever, medborgare – de är aktörer i ett samhälle. Den här insikten är, som vi kommer att se i senare kapitel, viktig för att få grepp om olikheter i människors nyhetspreferenser och nyhetsanvändning.

I scenerna som beskriver Amandas och Markus vardag ser vi hur klass uttrycks inte bara i föräldrarnas yrken och ungdomarnas gymnasieval och förhoppningar om framtiden, utan också i hur de förhåller sig gentemot nyheter. Redan här blir det uppenbart att klass i Bourdieus perspektiv är mer än ekonomiska tillgångar, eller ett yrke för den delen.¹ Klass handlar också om att besitta symboliska resurser som vi

1. För Bourdieu är klassespitet som ”arbetarklass”, ”medelklass” och ”överklass” problematiska eftersom han, som vi kommer att se i kapitel 2, hanterar klass öppet och empiriskt – som en individs position i en social rymd som byggs upp av tillgång till och volym av resurser. Olika klassbegrepp kan dock användas för att belysa olika aspekter av ojämlikhet i dagens samhälle. När jag genom detta kapitel – inte minst i stycket ”Ett mångkanalslandskap i ett postegalitärt Sverige” – diskuterar skillnader mellan arbetarklassen och medelklassen avses en kombination av människors utbildningsnivåer och positioner på arbetsmarknaden, där arbetarklassen i regel präglas av okvalificerade yrken och låga utbildningsnivåer och medelklassen av kvalificerade yrken och högre utbildningsnivåer (jfr ”tjänstemän”).

gemensamt värdesätter. Att ha en universitetsexamen eller att på ”rätt” sätt kunna uppskatta den ”fina” kulturen kan vara sådana tillgångar. Den här typen av tillgångar utgör individers *kulturella kapital*. Ekonomiskt och kulturellt kapital är avgörande för människors position i samhället – summan av en individs tillgång till dessa är vad som utgör hennes klassposition och levnadsförhållande (Bourdieu, 1984; 1986; för svenska exempel se Oskarson et al., 2010). Ett av Bourdieus huvudargument var att olika levnadsförhållanden i sin tur tenderar att skapa olika förväntningshorisonter hos människor, vilket gör att de i hög grad formar sina livsstilar och preferenser efter sin klassposition.

Men som människor ser vi oss ogärna som ”klassade” subjekt vars val och möjligheter kan härledas till vår sociala bakgrund (Skeggs, 1999; Savage et al., 2001). Faktum är att starka röster inom sociologin har hävdats att vi trätt in i en ”reflexiv modernitet” där klass inte längre fungerar som förklaringsfaktor för mänskligt handlande (Beck & Beck-Gernsheim, 2002). Andra har rent av proklamerat klassamhällets död (Pakulski & Waters, 1996). Men oavsett om vi *upplever* att våra val i livet inte kan härledas till vår uppväxtmiljö, och oavsett om vi tycker att samhället *borde* vara klasslöst, så visar forskning att klass fortsätter att forma våra liv. Så även i Sverige och Skandinavien (Oskarson et al., 2010; Bengtsson et al., 2012; Rosenlund, 2015; Flemmen et al., 2017).

Klasskillnader manifesteras i hur olika människor förhåller sig till sin omvärld, vilka val de gör, och hur väl de känner sig hemma i samhällets olika rum. Inte minst uttrycks klass genom hur olika människor väljer att spendera sin fritid – vilka kulturpraktiker de ägnar sig åt och vilka preferenser de har. Klass inkluderar alltså ett förhållningssätt som människor har gentemot den sociala världen. Bourdieu kallade detta för *habitus*. Inte sällan är detta förhållningssätt något som går i arv över generationer, och som förstärks av utbildningssystemet och delas av individer med liknande social bakgrund (Bourdieu, 1990; Bourdieu & Passeron, 1990). Effekten av *habitus* syns i en svensk mätning från 2010 där människor från tjänstemannahem visade sig vara tio gånger mer benägna att ta examen från högskola eller universitet jämfört med dem med arbetarbakgrund (Öhlin, 2010). Det Bourdieu betonade var att sådana mönster inte har med intelligens eller ekonomiska medel att göra. Det är gratis att läsa vid universitet i Sverige, och de med mindre resurser är inte dummare än de välbeställda. Det som istället förklarar tjänstemännens dominerande positioner på utbildningens fält är att deras barn, i högre utsträckning än arbetarklassens barn, har den högre utbildningen på sin förväntningshorisont. De har ett *habitus* som gör dem bekväma med de normer och förväntningar som finns inom utbildningsväsendet – trygga i det som ibland kallas för den dolda läroplanen (Bourdieu & Passeron, 1990; Broady, 2007).

Min poäng i denna bok är att detta förhållningssätt – *habitus* – formar hur olika människor navigerar i ett medielandskap som tvingar oss att välja, och att välja bort. Att konsumera etermedier via tablå och två kanaler i kombination med läsandet av en morgontidning utgjorde den medierepertoar som många svenskar delade från mitten av 1900-talet och en bra bit fram mot millennieskiftet. Idag utmanas en sådan medierepertoar av ett digitalt informations- och underhållningsöverskott. På gott och

ont. Även om många håller fast vid traditioner (inte minst äldre medborgare) går det inte att förneka att vi idag tvingas att skapa våra egna repertoarer ur ett expanderande utbud. Valet läggs på oss – och i förlängningen på våra habitus.

Men även om skillnaderna mellan Amanda och Markus är tydliga är det onekligen så att de också har en del gemensamt i sina förhållanden till nyheter. Deras nyhetsanvändning är sporadisk och sker ofta via mobilen. Viljan att betala för nyheter är försvinnande låg och de tycker båda att ”nyheter kommer till en” på sociala medier och att nyheter därför inte är något som man aktivt måste söka. Även om likheter förekommer i denna generation av nyhetskonsumenter är det ändå just olikheterna i Markus och Amandas nyhetsrepertoarer som man slås av. De är bägge medlemmar av den ”nätgeneration” som förväntades dra nytta av nya mediers möjligheter att engagera sig samhälleligt och tillskansa sig information på nya sätt (Tapscott, 1998; Delli Carpini, 2000). Ändå ser deras nyhetsrepertoarer väldigt olika ut. Markus, vars resurser är mer knappa, särskilt gällande kulturellt kapital, ifrågasätter värdet av att lägga tid på nyheter. Han känner inte att nyheterna talar till honom. Amanda – dotter till en universitetslärare och tillika elev på det Humanistiska programmet och med en ambition att resa och läsa på universitetet – känner sig utanför om hon *inte* tar del av nyheter. För henne är det självklart att hänga med i pågående debatter.

Det är uppenbart att vi idag inte kan diskutera val och värderingar i det digitala medielandskapet utan att också diskutera social ojämlikhet.

Bokens syfte och raison d'être

Min premiss i arbetet med denna bok är att svaret på varför människors orientering i medielandskapet ser så olika ut inte enbart finns att hämta i algoritmer eller i vår benägenhet att söka bekräftelse på egna åsikter och attityder. Fragmenteringen, eller splittringen, av mediepubliken kan också vara resultatet av att människor i dagens klassamhälle har olika, socialt formade, förväntningshorisonter gentemot nyheter och journalistik. Syftet är att här belysa och förstå skillnader i människors nyhetsrepertoarer utifrån ett klassperspektiv. För att göra det använder jag mig av gruppintervjuer med ungdomar och analyser av ett representativt urval svenskar som visar att mer eller mindre enhetliga nyhetsrepertoarer sammanfaller med klasspositioner. Fokus ligger på huruvida svenskars orientering bland nyheter fungerar som statusyttringar som medvetet eller omedvetet används för att markera och upprätthålla klasspositioner. Inte sällan delar människor under samma levnadsförhållanden nyhetsrepertoarer samtidigt som de distanserar sig från den smak som kommer till uttryck bland dem vars levnadsförhållanden är mest olika de egna. Dessa gränsdragningar inrymmer en moralisk dimension, vilket exempelvis manifesteras när medlemmar ur arbetarklassen i diskussioner om nyheter målar upp medlemmar ur medelklassen som ”snobbar” eller då medelklassen framställer arbetarklassen som för omotiverad och oförmögen för att vilja och kunna engagera sig i nyheter. Lite tillspetsat kommer vi att se att nyheter som *kulturellt gods*

betraktat – i och med mångkanalslandskapets utveckling under de senaste 30 åren – fått funktionen som instrument i de symboliska strider som pågår klasser emellan.

De resultat som boken lyfter fram identifierar ett demokratiskt problem – om människor under olika levnadsförhållanden har diametralt olika inställningar till nyheter och journalistik så riskerar de gemensamma referensramarna att urholkas. Idén om ett genom nyhetsmedierna brett deltagande och engagemang i offentliga angelägenheter utmanas. På sikt riskerar vad jag tidigare har kallat för ”sociala öar” att växa fram (Lindell & Hovden, 2018). Dessa mer eller mindre isolerade sociala öar befolkas av individer som delar levnadsförhållanden och chanser i livet. I allt högre utsträckning delar de också medierepertoarer – de formar sin världsbild utifrån samma typer av nyheter och nyhetsförmedlare och de riskerar att få allt svårare att relatera till befolkningen på öar där andra förväntningar och livsstilar premieras.

Nyhetskonsumtion och klass i Sverige

En anledning till varför det är viktigt och värt att studera medieanvändning är att den rent tidsmässigt tar upp en betydande del av vår vardag. Vi spenderar i genomsnitt fem timmar och fyrtio minuter om dagen med olika medier (Nordicom, 2017). Det är inte alltför långsökt att påstå att det är medieanvändning vi ägnar oss åt när vi inte arbetar eller studerar (men även *medan* vi arbetar och studerar). I vår del av världen är medieanvändning ”den allra vanligaste praktiken” (Reimer, 1994). Att ta del av just nyheter är dock inte bara en ytterst vanlig företeelse (och något som av just den anledningen förtjänar att studeras). Nyhetskonsumtion är också något som är intimt förknippat med medborgarligt deltagande i det moderna samhället (McCombs & Poindexter, 1983; Delli Carpini & Keeter, 1996; Wadbring, 2016). ”Nyhetsläsning och det goda medborgarskapet går hand i hand”, menar Putnam (2001: 218). 88 procent av svenskarna håller också med i påståendet att medborgare är skyldiga att hålla sig uppdaterade om vad som händer i samhället (Bergström, 2016: 381). Det tycks inte särskilt riskfyllt att konstatera att en sådan föreställning i hög grad delas av stora delar av samhällets normgivande instanser – medieforskningen, politiken, journalisterna själva, men även lärarkåren. Bland de kulturella gods och aktiviteter människor spenderar sin tid på – vilka inrymmer alltifrån att gå på opera, se på teve eller lyssna på radio, utöva olika sporter, ta del av konst och dans och så vidare – faller nyheter ut väl. Som kollektiv upphöjer vi nyheter som viktiga och nyttiga (Danielsson, 2014).

Forskarvärlden har sedan länge vittnat om en tilltagande fragmentering av medielandskapet och mediepubliken. Vi har fler och fler kanaler att välja mellan och därmed tvingas vi också att göra val som gör att vi delas upp efter våra specifika preferenser (Tewksbury & Rittenberg, 2012). Eftersom nyheter anses viktiga för samhället har många oroats över denna utveckling och centrala frågor inom den samtida medieforskningen rör vilka konsekvenser som följer med ett ökande informationsutbud. Hur påverkas deltagandet i demokratin, människors informationsinhämtning och den

sociala sammanhållningen av en fragmentering av medielandskapet? Problemet har formulerats i bland annat USA (Neumann, 1991; Katz, 1996; Sunstein, 2007), Europa (Blekesaune et al., 2012; Trilling & Schoenbach, 2013) och i Norden (Syvertsen et al., 2014; Weibull & Wadbring, 2014).

Men att påstå att nyheter fungerar som statusmarkörer kan ändå tyckas långsökt i ett svenskt sammanhang. Internationellt har Sverige tillsammans med de andra nordiska länderna utmärkt sig som en ”medievälfärdsstat” med bred tillgång till och konsumtion av medier, inte minst nyheter (Hallin & Mancini, 2004; Syvertsen et al., 2014). Det kanske mest utmärkande karaktärsdraget bredvid förekomsten av starka public service medier (Sveriges Television och Sveriges Radio) har varit den allmänt höga nyhetskonsumention. I Sverige hade politiskt beslutsfattande kring medierna tidigt målet att främja en universell exponering för samhällsinformation. Den socialdemokrati som under stora delar av 1900-talet motarbetade materiella klassklyftor spillde över i mediepolitiken (Syvertsen et al., 2014). Under de svenska massmediernas glansdagar exponerades en väsentlig andel av befolkningen för samma medieinnehåll vid samma tidpunkt. I jämförelse med andra kulturella gods var nyheter ett gods för alla. Innan internet, tilltagande globalisering och avreglering – kort sagt, innan ”mångkanalslandskapet” – åtnjöt medierna således en särställning bland kulturella gods just tack vare sin universella räckvidd. Detta särdrag var anledningen till att Garnham (1993) kunde ifrågasätta nyttan av Bourdieus tankar om kopplingen mellan klass och kulturkonsumtion i medieforskningen. Medierna utgjorde ju ett så kallat ”meta-kapital” – en tillgång som människor i alla samhällets skikt hade nytta av (Couldry, 2003).

Frågan om nyheters klassbundenhet kan tyckas märklig också i ljuset av den teknikooptimistiska debatt som tog fart i och med internets inträde i var mans hem under 1990-talet. Runt millennieskiftet förväntades internet demokratisera tillgången till samhällsinformation och öka det politiska deltagandet. Detta eftersom en stor majoritet av medborgare nu var uppkopplade mot en stadigt växande kropp av information (Delli Carpini, 2000). Tillgången till internet beskrevs som nyckeln till en mer utbredd nyhetskonsumention bland unga. ”Nätgenerationen” (Tapscott, 1998), de ”digitala infödingarna” (Prensky, 2001) eller ”the cyberkids” (Holloway & Valentine, 2003) förväntades bli stärkta av de möjligheter internet erbjöd. På många håll lever denna föreställning kvar.

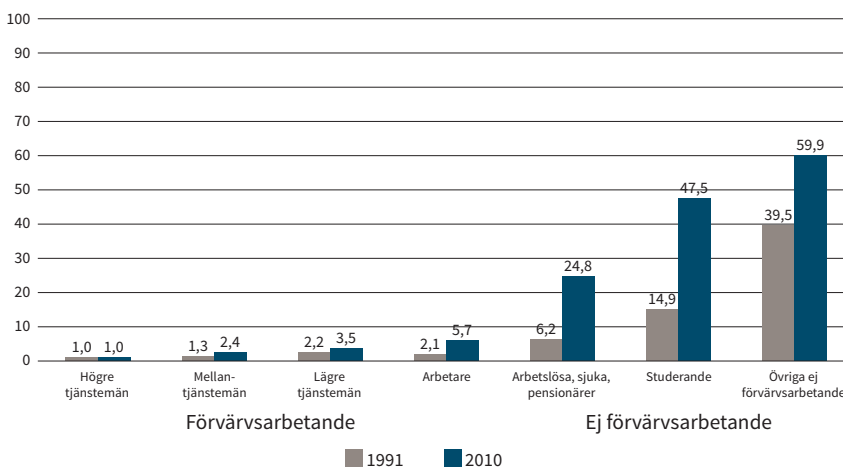
Här ställer jag mig frågan om hur relationen mellan människors klassposition och deras nyhetspreferenser och nyhetsanvändning ser ut idag. Detta trots att Sverige historiskt utmärkt sig som en ”medievälfärdsstat” (Syvertsen et al., 2014) med relativt små klasskillnader och hög nyhetskonsumention. Frågan ställs också trots den vidspridda teknikooptimismen kring internets betydelse för informationsinhämtning och samhälleligt engagemang. Två samspelande övergripande processer som format det svenska samhället under de senaste 30–40 åren ger fog för min frågeställning: (1) skiftet från ett egalitärt samhälle med små klasskillnader till ett postegalitärt samhälle med snabbt ökande ojämlikhet, samt (2) skiftet från ett fåkanalslandskap till ett mångkanalslandskap.

Ett mångkanalslandskap i ett postegalitärt Sverige

Sverige har sedan 1980-talet stadigt rört sig i en postegalitär riktning där klass kommit att spela en allt viktigare roll för människors levnadsförhållanden och för hur de tar sig fram genom livet. Detta är den första utvecklingen som gör att det är berättigat att undersöka relationen mellan klass och nyhetsanvändning och nyhetspreferenser i dagens Sverige.

Mellan 1985 och 2010 var Sverige det land inom OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) där den ekonomiska ojämlikheten ökade snabbast (OECD, 2015). 1980, året då den socialdemokratiska utjämningspolitiken tycks ha avstannat, var svenska toppchefers löner nio gånger högre än arbetarnas. 2007 motsvarade en toppchefs lön 51 arbetarlöner (Hörnqvist, 2016). Även skillnader i människors samlade förmögenheter började under samma period sakta men säkert att öka (ibid). Enligt vad som kallats ”osthyvelprincipen” har sänkta ersättningar och resurser inom välfärdssektorn gjort den socialdemokratiska välfärdsmodellen svagare ur ett fördelningspolitiskt perspektiv (Östberg & Andersson, 2013). Inte minst syns detta i den alltmer utbredda ekonomiska utsattheten (definierad som att förfoga över mindre än 60 procent av medianinkomsten) för personer i arbetarklassen och bland människor utanför arbetsmarknaden (Figur 1). Medan andelen i ekonomisk utsatthet bland högre tjänstemän hållit sig kvar runt en procent har den mellan 1991 och 2010 fyrfaldigats bland arbetslösa, sjuka och pensionärer. Det är inte särskilt häpnadsväckande att människor på lägre sociala positioner i högre grad befinner sig i ekonomisk utsatthet. Men *graden* till vilken den relativa ekonomiska utsattheten har ökat bland människor i de lägre samhällsskikten är onekligen slående.

Figur 1. Ekonomisk utsatthet. Andelen personer i hushåll med disponibel inkomst under 60 procent av den svenska medianinkomsten uppdelat på sociala grupper 1991 och 2010 (procent)

Källa: Egen visualisering av Bengtsson och kollegors (2012) analyser av Statistiska centralbyråns statistik.

Mellan 2006 och 2014 var Reinfeldt-regeringen effektiv med att ersätta den omfördelningsdiskurs som präglade det till stor del socialdemokratiskt präglade 1900-talet med en ”individuellt-ansvar-diskurs” (Eriksson, 2016). Detta reflekterades i reformer som inkluderade höjning av A-kasseavgifter, sänkta skatter, införandet av tidsgränser i sjukförsäkring samt införandet av RUT- och ROT-avdrag, som kritiserats för att i praktiken gynna de välbeställda (Östberg & Andersson, 2013).

Nära hälften av alla ungdomar läser idag vidare på högskola eller universitet. Det borde väl betyda att utbildningsväsendet utjämnar klasskillnader? Utbildning må vara gratis i Sverige, men barn till tjänstemän är mycket mer benägna att ta tillvara på möjligheten att studera vidare efter gymnasiet (Öhlin, 2010; Lindell, 2016). Således är innehavet av en examen från högskola eller universitet, trots den enorma utbyggnaden av studieplatser under senare delen av 1900-talet, fortsatt kopplat till klass. Dessutom har ”klasskillnaderna flyttat in i utbildningssystemet”, som Hörnqvist (2016: 50) uttrycker det. Detta uttrycks på tre sätt:

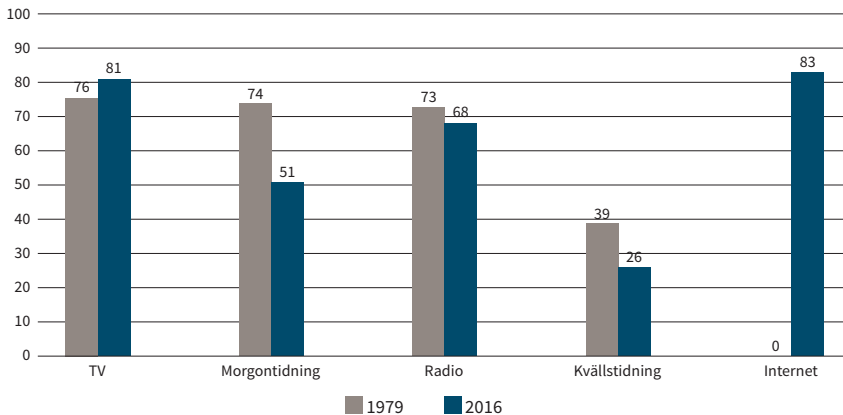
- Medelklassens barn är överrepresenterade på gymnasieprogram som öppnar upp för gynnsamma karriärgångar i utbildningssystemet, som det Naturvetenskapliga programmet (där 52 procent hade högt utbildade föräldrar läsåret 2012/13). På yrkesförberedande program är det istället arbetarklassens barn som är överrepresenterade (Hörnqvist, 2016: 51-53).
- Medelklassens barn studerar i högre utsträckning än barn till arbetarklassföräldrar vid prestigefyllda och/eller äldre lärosäten som Handelshögskolan i Stockholm, Lunds och Uppsalas universitet (Hörnqvist, 2016: 53-54; se även Melldahl, 2015).
- Medelklassens barn studerar i högre utsträckning än arbetarklassens barn högst statusämnen som medicin och juridik (Hörnqvist, 2016: 54-55; se även Börjesson, 2016).

Mot denna bakgrund är det kanske inte så konstigt att åtta av tio svenskar anser att Sverige 2018 är ett klassamhälle (Stöber, Suhonen & Therborn, 2018). I Bourdieus termer säger ovanstående indikatorer att både ekonomiskt och kulturellt kapital utgör resurser som inte alla har lika mycket av. När det gäller fördelningen av ekonomiskt kapital menar Hörnqvist (2016: 10) att vi närmar oss 1800-talets ojämlikhetsnivå. I Sverige har dock många kulturellt kapital i form av utbildningskapital i sitt bagage. Men klasserna är fortfarande olika benägna att tillskansa sig högre utbildning. Vidare uttrycks klass i valet av gymnasieprogram, lärosäte och studieämne. Utfallen av dessa val leder till olika avkastning senare i livet – vilket jobb och vilken lön man får och vilka kontakter som skapas under utbildningen i de mer eller mindre prestigefyllda studiemiljöerna. Sociologen Lennart Rosenlund har i sina analyser av de skandinaviska samhällena kunnat konstatera att de tycks bli mer och mer lika det socialt skiktade Frankrike som Bourdieu studerade under 1960- och 1970-talen (Rosenlund, 2015). Sammantaget spelar alltså klass roll för våra liv – och de senaste trettio åren vittnar om att vi rör oss mot ett alltmer ojämlikt samhälle.

Parallellt med att klass fått ett ökat inflytande över hur svenskar lever sina liv har medielandskapet förändrats i grunden. Om sammanhållning var ett nyckelord för att beskriva massmediernas sociala funktion under stora delar av 1900-talet tycks nyckelordet idag vara fragmentering. 1979 genomförde Mediebarometern sin första mätning av svenskars medieanvändning. Under en genomsnittlig dag detta år lyssnade drygt 70 procent på någon av de tre radiokanalerna (P1, P2, P3) och såg på någon av de två tevekanalerna (SVT1, SVT2). 74 procent läste en morgontidning och 39 procent läste en kvällstidning. 1979 inrymmer den övriga mediekonsumtionen bokläsning (29 %) och lyssnande på grammofonskiva (24 %) eller kassetband (30 %).

Mediedagen 2016 såg minst sagt annorlunda ut. Musikkonsumtion sker idag till stor del via strömningstjänster. Nästan hälften av svenskarna konsumerar press, radio och teve digitalt. En stor majoritet (83 %) använder dagligen ett medium som inte fanns 1979 – internet. 62 procent är dagligen aktiva på sociala medier. Samtidigt har läsningen av morgon- och kvällstidningar sjunkit drastiskt. Teve- och radiokonsumtionen har över dessa år varit stabil – men lyssnandet är nu utspritt över en mängd analoga och digitala kanaler. Mellan 1986 (då SOM-insitutet gjorde sin första mätning av svenskarnas nyhetskonsumtion) och 2010 har svenskarnas genomsnittliga nyhetskonsumtion stadigt minskat, samtidigt som gruppen av storkonsumenter blivit större (Strömbäck et al., 2013). En enkel tolkning av utvecklingen är att avståndet mellan ”nyhetsrika” och ”nyhetsfattiga” över tid har blivit allt större.

Figur 2. Andel svenskar som dagligen tar del av olika medier 1979 och 2016 (procent)

Kommentar: Frågan om internet ställdes inte förrän 1998. Andelen dagliga användare uppgick då till 21 procent.

Källa: Mediebarometern (Nordicom, 2017).

Under de senaste decennierna har flera stora samhällsförändringar ägt rum eller intensifierats, vilket omförhandlat medielandskapets struktur och förutsättningar (Wadbring & Weibull, 2014). Globaliseringen har inneburit en ökad sammanlänkning mellan olika länder och ett nytt utbud av medieinnehåll. Avregleringen av etermedierna

har lett till att nya aktörer letat sig in på mediemarknaden. Sedan mitten av 1990-talet har också digitaliseringen och internet bidragit till ett ökat informationsflöde. Allt detta kan sägas möjliggöra en fragmentering, eller sönderdelning, av ett tidigare relativt homogent massmedielandskap (Wadbring & Weibull, 2014). I ett överflöd av information måste dagens medieanvändare göra mer eller mindre aktiva val för att skapa sig en personlig medierepertoar. Det är rimligt att anta att dessa val i allt högre utsträckning kommer att vara klassspecifika – inte minst bland ungdomar som vuxit upp i ett postegalitært Sverige.

Denna beskrivning ska dock inte läsas som att det svenska samhället splittrats helt och hållet. Genom att mäta svenskars upplevelser av tillhörighet med grupper som *inte* delar den egna klasstillhörigheten, livsstilen, religionen eller etniciteten har Strömbäck (2017) kunnat visa att den svenska sammanhållningen är fortsatt stark. Men andra effekter av splittring syns, och vi bör inte bortse från dem. Som vi kommer att se i denna bok ges en annan bild när vi studerar olika gruppers val och värderingar i förhållande till nyheter och journalistik. Fragmenteringen av samhället och mediepubliken syns inte minst i hur olika grupper förhåller sig till *andra* gruppers preferenser och praktiker.

Ett resultat av ett alltjämt ökande informations- och underhållningsutbud är att exponeringen för medieinnehåll skiftas över befolkningen. Gruppers och individers preferenser får större betydelse för de val som leder till exponering för ett givet medieinnehåll (Neuman, 1991; Tewksbury & Rittenberg, 2012; Syvertsen et al., 2014). Övergången från ett massmedielandskap med få kanaler till ett digitalt, globaliserat och avreglerat medielandskap har inneburit att chanserna för den oplanerade eller spontana exponeringen för nyheter har minskat drastiskt. I en tid då vi skraddarsyr medierepertoarer ur ett expanderande symboliskt universum av gods och praktiker kan vi inte bortse från medieanvändningens plats i ett bredare socio-kulturellt sammanhang. Det vore att bortse från medieanvändningens inbäddning i en social verklighet i vilken människor, utifrån olika förutsättningar, söker sig fram i livet. Bourdieus grepp om hur kulturvanor och livsstilar utgör förlängningen på en individs eller grupps klassposition blir därför relevant.

Individer har större valmöjligheter – och därmed kan vi förvänta oss att deras socialt formade smakuppsättningar blir allt viktigare för vad deras nyhetsrepertoarer innehåller.

Tidigare perspektiv på publikfragmentering

Få ifrågasätter att medielandskapet och människors konsumtion av medier har förändrats radikalt de senaste decennierna. Nyhetspubliken har blivit fragmenterad i det att allt färre delar nyhetsrepertoar (Tewksbury & Rittenberg, 2012; Kim, 2016). Två huvudsakliga perspektiv har lagts på denna utveckling. Ett första framhåver att det är *utbudet* av medieinnehåll som ligger till grund för en ökad segmentering av medie-

publiken (Neuman, 1991; Katz, 1996; Tewksbury, 2005). En sådan förklaringsmodell är alltför mediecentrerad såtillvida att det är förändringarna i medielandskapet som anses föranleda att människor väljer olika och att mediepubliken splittras.

Det andra perspektivet tar ett steg till och menar att människors individualitet blivit avgörande för vilka typer av nyheter de exponeras för. I spåren av den debatt som under 1900-talets senare hälft förts kring *sektiv exponering för kommunikation* (Zillmann & Bryant, 1985) talas det idag om hur människors förmåga och motivation i kombination med det utbud som står till buds blir allt viktigare förutsättningar för huruvida de som mediekonsumenter drar mot underhållning eller samhällsinformation (Prior, 2007; Strömbäck et al., 2013). Perspektivet – som kallas för OMA efter *opportunity, motivation* och *ability* – vilar på föreställningen att människan tar rationella beslut när hon orienterar sig i den sociala världen (Trilling & Schoenbach, 2013). Det spås därmed att det framförallt är en motiverad (ofta undersökt som ”politiskt intresserad”) person med förmåga att tillskansa sig fördjupande perspektiv på omvärlden som kommer att utgöra vår tids högkonsument av nyheter – eller nyhetssökare. I kontrast står förstuds nyhetsundvikaren, som är omotiverad och lågutbildad. Nyhetsundvikaren föredrar underhållning och annat som kan ses som mindre produktivt än att ta del av nyheter (Ksiazek et al., 2010; Aalberg et al., 2013; Strömbäck et al., 2013).

Även om forskning med den här inriktningen på viktiga punkter har belyst nyhetskonsumtionens sociala stratifiering finns det mer att göra här. Frågan om klass är i hög grad förbisedd. I sin studie av hur klass formar unga mäns digitala mediepraktiker menar Danielsson att ”forskningen om förhållandet mellan klass, ungdomar och digitala medier [är] i det närmaste obefintlig” i Sverige (Danielsson, 2014: 18). Kanske beror försummelsen på det individfokuserade perspektiv som karakteriserar den samtida forskningen om nyhetskonsumtion. Det är *individen* och hennes preferenser och förmågor – inte hennes klass – som fått förklara i vilken utsträckning hon tillskansar sig nyheter. Man missar därmed den effekt som människors socialt formade förväntningshorisonter (*habitus*) har på deras preferenser och val av kulturpraktiker.

Ett fokus på klass innebär att ytterligare en orsak till publikens fragmentering tillförs. Klassperspektivet medför också att förklaringen av sakernas tillstånd nyanteras (exempelvis att lågutbildade i högre grad än högutbildade är ”nyhetsundvikare” [Aalberg et al., 2013; Strömbäck et al., 2013]). Draget till sin spets skulle skillnaderna mellan Amandas och Markus syn på nyheter, sett ur ett OMA- eller ”rational choice”-perspektiv, förklaras av att Amanda, till skillnad från Markus, är motiverad och förmögen till att göra ”bra” val i nyhetsutbudet.

Även om det inte är ett medvetet mål så riskerar arbetarklassen med en strikt ”rational choice-förklaring” att målas fram som både omotiverad och oförmögen. Perspektivet missar att människor är sociala varelser vars inställningar, smak och attityder till kulturella gods formats (och formas) i hemmet och i skolan. Modellen är blind för att Markus smak inte nödvändigtvis är resultatet av bristande förmåga och motivation utan istället en spegling av den förväntningshorisont han format i sitt arbetarklasshem och på yrkesgymnasiet där idén om fritiden som kulturell frizon

ofta frodas (Danielsson, 2014; Willis, 1977). Amanda blir den ”bättre” personen som tar sitt demokratiska ansvar på allvar. Att hennes nyhetsrepertoar är resultatet av att ha vuxit upp med universitetsutbildade föräldrar och av att varje vecka exponeras för och diskutera nyheter på det Humanistiska programmet ryms inte i ”rational choice”-modeller som OMA eller ”uses and gratifications” (se exempelvis Rubin, 2009). Ett kultursociologiskt perspektiv föreslår en annan förklaring. Amanda (och den *kulturella medelklassen* med henne) är helt enkelt bättre rustad än Markus (och den arbetarklass han representerar) att forma en smak som överensstämmer med vad som är socialt erkänt och värderat.

En kultursociologisk ansats

Inte sällan förväntas – och i vissa fall antas – medborgare använda nyheter för att uppfylla sin medborgerliga plikt. Couldry och kollegor (2007) menar att forskningen måste släppa sådana antaganden och istället empiriskt studera olika människors förhållningssätt gentemot offentliga och samhällliga angelägenheter. Genom att anlägga ett klassperspektiv på nyhetsanvändning och nyhetspreferenser ämnar jag göra just det.

Jag är dock inte ensam om att studera social ojämlikhet och nyhetskonsumtion. Denna studie bygger på tidigare studier om relationen mellan nyhetskonsumtion och klass i vid bemärkelse (se t ex Chan & Goldthorpe, 2007; Clarke, 2014). Inte minst vilar studien på tidigare forskning i Sverige som pekat på kopplingar mellan klass och nyhetskonsumtion (Kratz, 1991; Reimer, 1995; Weibull, 1995; Sternvik & Wadbring, 2010). Men som tidigare nämnts har forskningen ännu inte tagit ett fullt grepp om detta fenomen. Tillämpningen av idén om att smaken för nyheten kan vara ett resultat av socialisationsprocesser saknas i hög grad. Människors val och värderingar i det digitala medielandskapet kan med andra ord vara undermedvetna och del av bredare livsstils- och smakrepertoarer – snarare än resultaten av rationella beslut (Ohlsson et al., 2017). Ett sådant perspektiv tycks relevant för att förstå nyhetsanvändning och nyhetspreferenser, inte minst mot bakgrund av det svenska samhällets rörelse mot ett postegalitært tillstånd och framväxten av ett globaliserat, avreglerat och digitaliserat medielandskap.

En sociologisk ansats innebär att vi lyfter blicken från det individuella till det samhällliga. Här är C. Wright Mills (2000) distinktion mellan individuella (*troubles*) och samhällliga problem (*issues*) central. Nyhetskonsumtion har primärt förståtts som ett bekymmer för individen (*trouble*). Individen gör, utifrån sina preferenser, val i ett expanderande medieutbud och därmed formar hon sin unika medierepertoar. Attityder och användning av medier förstås härröra ur individens dygder eller tillkortakommanden. Men när medlemmar av samma klass gör liknande val och har samma värderingar tvingas vi lyfta vår blick. Det individuella perspektivet förlorar mycket av sin förklaringskraft då befolkningssegment som delar klassposition betar sig på liknande sätt. Det som på ytan framstår som ett individuellt fenomen (*trouble*) är i själva verket en del av något större (*issue*).

Denna bok visar att Markus och Amanda i exemplen ovan inte är ensamma om sina inställningar till nyheter och journalistik. Att undvika nyheter, att inte uppleva sig som allmänbildad och att tycka att politik är något andra får sköta, är inte Markus individuella ”problem”. Eftersom han i hög grad delar denna inställning med andra med liknande levnadsförhållanden måste vi förstå detta som ett större problem och tillika en demokratisk utmaning. Amanda och de som delar hennes levnadsförhållanden har ofta en motsatt inställning – en inställning som gör att ett redan existerande socialt avstånd mellan henne och Markus blir ännu större. Mills poäng var att detta större perspektiv är en förutsättning för att vi ska kunna förstå och på sikt också lösa samhällseliga problem. Här kommer det kultursociologiska perspektivet in eftersom det låter oss lyfta blicken och placera nyhetsanvändning och attityder till nyheter i ett bredare socialt sammanhang.

Inom sociologin har man länge konstaterat att samhällsklasser navigerar på olika sätt bland kulturella gods. Exempelvis belyste Veblen (2012) statuskonsumtion bland 1800-talets nyrika, och både Weber och Simmel riktade sina blickar mot modernitetens klassrelationer och livsstilar (Flemmen et al., 2017). Men det är med Bourdieu som smaken och livsstilar placeras inom en bredare teori om det senmoderna samhället och hur dess klasstruktur upprätthålls – en teori som insisterar på att vår förståelse av klass alltid måste vara empiriskt belagd utifrån ett specifikt metodologiskt upplägg (Bourdieu, 1984; Bourdieu & Wacquant, 1992).

Under de senaste decennierna har detta angreppssätt anammats och forskning har kunnat visa på smakrepertoarers klassbundenhet när det gäller mat (Atkinson & Deeming, 2015), musik (Atkinson, 2011; Savage & Gayo, 2011), politik (Enelo, 2013), medieanvändning (Lindell & Hovden, 2018) och hela livsstilsformationer (Bennett et al., 2009; Hjellbrekke et al., 2015; Rosenlund, 2015; Flemmen et al., 2017). Gemensamt för dessa studier är att de använder sig av de sociala kartor som Bourdieu själv använde för att förklara relationen mellan livsstil, kulturkonsumtion och klass. Dessa kartor blottlägger klasspositioner och avslöjar på vilka koordinater i dessa sociala landskap som olika livsstilar och smakuppsättningar oftast förekommer. Här har man kunnat se hur fördelningen av smaken för och konsumtionen av olika mer eller mindre erkända och legitima kulturella gods tenderar att följa sociala hierarkier. Dessutom har forskningen visat att samhällsklasser tenderar att välja bort eller rent av förakta sådant som andra klasser gillar. Kulturkonsumtion möjliggör gränsdragningar klasser emellan.

Andra har förlitat sig på kvalitativa intervjuer för att på ett djupare plan komma åt hur klasser drar gränser mot varandra. Lamont (1992) och Sayer (2005) bygger bägge vidare på Bourdieus arbete genom att identifiera mikroyttringar av kulturella gränsdragningar (se även Jarness, 2017a). Faktum är att Bourdieu själv kombinerade kvalitativa och kvantitativa studier för att ”ordentligt förstå sociala mekanismer” (Coulangeon & Duval, 2015: 8). Även i föreliggande bok kombineras det kvantitativa och det kvalitativa perspektivet. Först ges en övergripande bild av den svenska klassstrukturen och hur olika nyhetsrepertoarer finns representerade. Här ger korrespondensanalysen en bild av relationen mellan social klass och fördelningen av kulturella

gods och praktiker. Med hjälp av fokusgruppintervjuer och diskussioner kring nyheter ser vi därefter hur gränser och hierarkier materialiseras i människors resonemang.

Bokens upplägg

I nästa kapitel presenteras de begrepp och den metod som inryms i Bourdieus sociologi. Dessa möjliggör en detaljerad analys av relationen mellan klass och nyhetspreferenser och nyhetsanvändning. Med hjälp av nationella enkätdata och korrespondensanalys presenteras en social karta över den samtida svenska klasstrukturen. I kapitel 3 studeras nyhetens plats i ett symboliskt universum av kulturpraktiker och preferenser, och hur olika val och värderingar av nyheter faller ut i olika klasspositioner. Kapitel 4 undersöker de processer som föranleder det faktum att preferenser för och konsumtion av nyheter tenderar att följa sociala hierarkier. Genom fokusgruppintervjuer med ungdomar från olika klasspositioner beskrivs de socialisationsprocesser som är avgörande för hur människor formar sina förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik. Skolan och hemmet utgör platser vars kulturer gör ungdomarna mer eller mindre rustade att manövrera i medielandskapet på ett sätt som korresponderar med samhällets förväntningar. Intervjuerna ligger även till grund för en diskussion om de symboliska gränser som dras mellan olika klasser när det kommer till nyheter. Samtalen om nyhetsanvändning inrymmer vad som utan överdrift kan kallas för ett klassförakt. Detta diskuteras i kapitel 5. Bokens resultat och begränsningar sammanfattas och diskuteras i kapitel 6. I ett efterord tas ett bredare grepp om studien och dess praktiska och politiska konsekvenser.

Kapiteln i denna bok kan läsas separat men förståelsen för bokens senare delar underlättas av att först ha tagit del av kapitel 2 och 3 där Bourdieus begrepp reds ut och viktiga grundläggande analyser presenteras.

2. En mediesociologi via Bourdieu

Det här kapitlet presenterar Bourdieus verktygslåda. Valet av ordet verktygslåda är mycket medvetet eftersom Bourdieus begrepp i den här studien används på samma sätt som i Bourdieus egna arbeten (särskilt *Distinction* [1984], där relationen mellan kulturpraktiker och preferenser och klass utforskades).

Vi har redan i föregående kapitel berört nyckelbegrepp som klass, kapital och habitus och presenterat hypotesen att de kan hänga samman med människors nyhetsrepertoarer. Innan vi i detta kapitel fastställer de praktiska och operationella betydelseerna av de centrala begreppen fält, kapital och habitus placeras Bourdieus sociologi i den samtida idéhistorien. Kapitlets senare delar sätter Bourdieus begrepp i verket. Här skapas en karta över den samtida svenska klasstrukturen, eller ”rummet av sociala positioner”, med hjälp av den metod Bourdieu själv använde för att förstå det franska samhället och dess sociala och kulturella skiktningar. Det är detta rum av sociala positioner som används i nästkommande kapitel för att förstå den klassbundenhet som präglar såväl nyhetspreferenser som nyhetsanvändning.

Kort om Bourdieu i idéhistorien

Introduktioner till Bourdieus teori finns det gott om. Den som vill ta del av omfattande redogörelser för Bourdieus sociologi kan exempelvis vända sig till Brubaker (1985), Broady (1991) eller Bourdieu & Wacquant (1992). För att ge en bild av var Bourdieus bidrag landar i den samhällsvetenskapliga idéhistorien får det här räcka med att betona att Bourdieu delade Marx intresse för maktrelationer och idén om att mänskligt handlande sker under strukturella, eller överindividuella, villkor. Men medan Marx riktade blicken mot människors roll i den samhälleliga produktionsapparaten – där människor antingen är lönearbetare eller kapitalister – fokuserade Bourdieu på individer och deras framgångar och motgångar på sociala fält. Här är arvet från en annan tysk sociolog, Max Weber, uppenbart. Bourdieu delade Webers fokus på stathierarkier och metodologisk individualism (som förstår klass som summan av

de resurser som påverkar en individs chanser i livet). Precis som Weber ville Bourdieu förstå samhället genom att fokusera på människors konkreta handlingar snarare än genom abstrakta system (som ”kapitalismen”). Bourdieu tog dock ett steg längre i det att han med sitt begrepp *habitus* (som vi återkommer till nedan) *förklarar* den mekanism som föranleder reproduktionen av klassförhållanden.

Bourdieuets syfte var att blottlägga maktförhållanden på olika sociala arenor. I linje med Marx tes att filosofins uppdrag bör vara att bringa förändring till samhället menade Bourdieu att sociologin, vilken skänker förståelse för hur individer och ”det sociala” hänger samman, bör användas för att frigöra (mindre bemedlade) individer från olika former av förtryck. Bourdieu riktade blicken mot vardagliga praktiker och preferenser och hur de både upprättar och upprätthåller statushierarkier. Inte sällan är maktrelationer del av det ”naturliga” i sakernas tillstånd och således svåra att upptäcka. Inspirerad av filosofen Gaston Bachelard menade Bourdieu därför att ett brott med den vardagliga och rutinmässiga förståelsen är en förutsättning för att man på riktigt ska kunna förstå ett givet fenomen (Bourdieu et al., 1991).

Vidare kan både Marx och Bourdieu i olika mån tillskrivas den sociologiska strukturalismen. Enligt den existerar krafter som är ”större” än summan av enskilda och individuella krafter, ett övergripande ”styrsystem” som på olika sätt påverkar oss i våra liv och vår vardag. För Marx var det sättet på vilket samhället var organiserat på ett övergripande plan (exempelvis den feodala eller den kapitalistiska samhällsordningen) som låg till grund för hur världen konstruerades och förstods på det ideologiska planet (Marx & Engels, 1974). För Bourdieu ryms istället överindividuella strukturer inuti individer, hur märkligt det än kan låta. Varje individ har nämligen ett *habitus* – en socialt nedärvd (och därmed överindividuell) förväntningshorisont utifrån vilken hon gör val genom livet. Eftersom mänsklig handling sker utifrån dessa ramar tenderar människor att reproducera sin sociala bakgrund:

...individer kommer till synes av sig själva att återskapa den klass som de växte upp i. Genom det unisona agerandet blir det individuella aktörskapet kollektivt. (Hörnqvist, 2016: 41)

Människor förstås dock inte som passiva aktörer som mekaniskt återskapar samhällets ordning i förutbestämda mönster – ett förhållningssätt som andra franska filosofer (till exempel Althusser [2001]) blivit kritiserade för att framhålla. Bourdieus vetenskapsteoretiska poäng var att idén om människans ofrihet inför strukturella förutsättningar och människan som skapare av den sociala världen går att kombinera och använda i ett empiriskt forskningsprogram som fångar dubbelheten: människor är *skapta* och samtidigt *skapare* av sociala ordningar. Detta perspektiv har mycket gemensamt med den amerikanska sociologen C. Wright Mills tes om samspelet mellan individ och samhälle, biografi och historia, jaget och världen (2000). Begreppen fält, *habitus* och kapital används för att lösa den vetenskapsteoretiska knut som utgjorts av uppfattningen att struktur och aktörskap var två oförenliga perspektiv. Enligt Bourdieu gör

människor aktiva val, men dessa val är härledda ur ett strukturellt sammanhang som existerar förkroppsligat i individer (habitus).

För den som vill läsa mer om hur Bourdieu kan användas för att besvara medie- och kommunikationsvetenskapliga frågor finns exempelvis Bensons (1999) introducerande artikel och Neveus (2007) och Benson och Neveus (2005) förankring av Bourdieu i journalistikforskningen. Här finns också Lindells (2015) och Ignatow och Robinsons (2017) strategier för studiet av mediers produktion, användning och innehåll. Färre är dock de medievetenskapliga bidrag som tar ett helhetsgrepp på Bourdieus teori och placerar människors val och värderingar av medier i de sociala rummet som beskriver mänskliga maktrelationer (för undantag, se Duval, 2005; Hovden & Moe, 2017; Lindell, 2018; Lindell & Hovden, 2018). Neveu (2007) menar att delar av medieforskningen använt Bourdieu på ett tämligen osofistikerat sätt. Ofta mobiliseras Bourdieu slentrianmässigt och i förbifarten, lösryckt den teoretiska kontext som han under hela sin akademiska karriär höll på att utveckla. Även om vi under de senaste tio åren sett en vändning i det att fler och fler anammar den helhet som Bourdieus sociologi erbjuder är det förvånansvärt sällan som forskare går till väga på ett sätt som når resonansbotten i Bourdieus epistemologiska projekt (Savage & Silva, 2013; Rosenlund, 2015).

I de kommande analyserna försöker jag vara så lojal som möjligt mot Bourdieus sociologi, som inrymmer en teori om hur samhällets klassordning reproduceras, vilken roll kulturkonsumtionen spelar i relationer klasser emellan, samt en given metodologisk ansats via korrespondensanalys (Bourdieu, 1984, 1989). Boken söker följa Bourdieus önskan om att inte mobilisera hans sociologi på ett "postmodernt" och "atomiserat" sätt (1993a: 264) där begreppen inte används i ett samspel och för att förstå det sociala livets beskaffenhet. Sådana tillämpningar av Bourdieu är dömda att missa den större poängen.

Medan det finns mycket skrivet om Bourdieus teori och begrepp så är introduktionerna till hans sociologiska *hantverk* mycket mer sällsynta (Rosenlund, 2015). I det som följer redogör jag för de tre begrepp vars operationalisering ligger till grund för analyserna på kommande sidor.

Fält, kapital och habitus

Fält

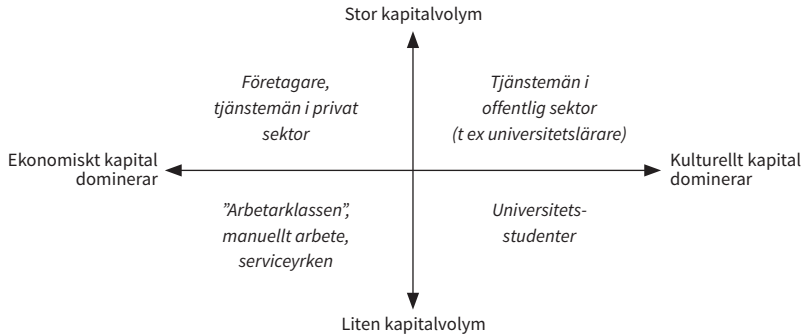
Sociologer som Durkheim, Weber och inte minst Bourdieu själv har påpekat att vi genom moderniteten har sett samhällen delas upp i sociala mikrokosmos (Hovden, 2012). I vart och ett av dessa mikrokosmos strider människor om positioner – inom exempelvis akademien konkurreras det om publiceringar i prestigefyllda tidskrifter och forskningsmedel (Bourdieu, 1988, 2004) och på utbildningens fält ställs inte bara studenter med olika betyg mot varandra utan också skolor, högskolor och universitet med mer eller mindre status och prestige (Bourdieu, 1996a). Eftersom det pågår kon-

kurrens om positioner i dessa mikrokosmos valde Bourdieu att kalla dem för fält (som både är en sport- och krigsmetafor). Striderna om positioner på ett fält förutsätter att varje deltagare erkänner deras legitimitet – deltagare måste erkänna ”spelet” genom att inte behandla spelet som just ett spel. Detta ”misskännande” av fältets ordning kallade Bourdieu för *illusio* (Bourdieu, 1990). Ritualer för förmedlingen och reproduktionen av positioner skulle också förlora sin kraft om inte fältets deltagare erkände spelets regler, anammande dess värderingar och inkorporerade dess ”sunda förnuft” – det Bourdieu kallade *doxa* (ibid). I denna bok närmar jag mig det svenska samhället som ett socialt fält. I detta fält kan man säga att nyhetskonsumtionen i det närmaste utgör en *doxa* – nyheter erkänns, mer eller mindre kollektivt, som ett värdefullt kulturellt gods som man ”ska” befatta sig med (Danielsson, 2014). Hur människor med olika positioner i fältet förhåller sig till denna *doxa* är det centrala ämnet för föreliggande bok.

Bourdieu själv studerade utbildningens (Bourdieu & Passeron, 1990; Bourdieu, 1996a), konstens (Bourdieu, 1996b), kulturproduktionens (Bourdieu, 1993b) och vetenskapens fält (Bourdieu, 1988). Gemensamt för dessa studier är att de fokuserar på de sociala dynamiker som äger rum i mer eller mindre avgränsade subkulturer inom ett samhälle. I *Distinction* förhöll sig dock Bourdieu till ett helt samhälle och tillika en nation (Frankrike) som ett fält. Här är det kulturpraktiker och preferenser och hur de utgör maktinstrument som står i fokus. Det är detta perspektiv som anammas i denna bok. Det svenska samhället förstås som ett fält och därmed som ett rum där människor är positionerade utifrån sitt förfogande över olika resurser – eller kapital. Kärnfrågan är hur nyhetspreferenser och nyhetsanvändning distribueras i detta rum och i förhållande till tillgången till kapital.

Fält är relationella strukturer där spelare innehar mer eller mindre dominanta positioner beroende på sin tillgång till värderade resurser (kapital). Bourdieu och hans kollegor (Bourdieu, 1984; se även de Saint Martin, 2015) kom med hjälp av enkätundersökningar av den franska befolkningen fram till slutsatsen att två huvudsakliga principer låg bakom uppdelningen – eller stratifieringen – av det franska samhället. Den första principen rör i vilken utsträckning människor har *tillgång till kapital* – hur stor deras totala kapitalvolym är. Vissa människor har helt enkelt mer resurser än andra. Den andra principen rör människors *kapitalkomposition* – om deras tillgångar i huvudsak utgörs av kulturellt eller ekonomiskt kapital (Bourdieu, 1984, 1989). Figur 3 illustrerar med hjälp av exempelyrken de två principerna av social uppdelning samt de fyra huvudsakliga blocken som utgör rummet av sociala positioner.

Den vertikala axeln skiljer människor på basis av deras kapitalvolym medan den horisontella axeln plockar upp det faktum att människors kapitalkomposition ser olika ut. I en samtida svensk kontext kan vi tänka oss *universitetsstudenten* med knapp kapitalvolym bestående primärt av ett kulturellt kapital, och den utbildade *industriarbetaren* med låg kapitalvolym bestående primärt av ekonomiskt kapital. Den ekonomiskt kapitalrika personen kan representeras av *tjänstemannen i den privata sektorn* eller *företagaren* medan den kapitalstarka som framförallt är rik på kulturellt kapital förkroppsligas av *journalisten* eller *universitetsläraren*.

Figur 3. Illustration av det sociala rummet med exempel på positionering av yrken

Samtida forskning (Prieur et al., 2008; Rosenlund, 2015; Hjellbrekke et al., 2015; Flemmen et al., 2017; Lindell & Hovden, 2018) har replikerat Bourdieus studie och visat att även de skandinaviska samhällena är uppdelade enligt samma principer.

Kapital

Kapital är relativt knappa resurser som individer kan ha i sin ägo eller bära med sig i sättet att föra sig på (Bourdieu, 1986). Gemensamt för olika typer av kapital är att de förbättrar levnadsförhållandena för dess innehavare – förfogandet över olika kapital är vad som avgör ens position i samhällets hierarki. Till skillnad från Marx, vars analyser primärt utgick från tillgången till materiella kapital (som pengar eller produktionsmedel som fabriker), menade Bourdieu att det i moderna samhällen finns många fler resurser som är avgörande för människors livschanser. Klasstrukturen är enligt Bourdieu mer komplicerad än den tudelning mellan lönearbetare och ägare av produktionsmedel som Marx föreslog. Utöver *ekonomiskt kapital* (det vill säga materiella tillgångar som lön och besparingar, fastigheter och mark) är tillgången till kulturellt och socialt kapital viktiga för våra positioner och chanser och möjligheter i livet.

Kulturellt kapital finns i tre former (Bourdieu, 1986). Det *institutionaliserade kulturella kapitalet* är det kapital som sanktioneras av utbildningsväsendet och därför ofta benämns som utbildningskapital (det vill säga utbildningsnivå, utbildningstyp och föräldrars utbildning). Utbildningskapital är kanske det vi oftast tänker på när vi tänker på kulturellt kapital. Det kulturella kapitalet består dock även av en *förkroppsligad* del. Här inryms manér och språk – att kunna "föra sig" i de sammanhang där makt utövas. För det tredje finns kulturellt kapital i en *objektifierad* form och då avses innehavet av värdefullt kulturellt gods (exempelvis tavlor, möbler och böcker).

Forskning har på senare år kunnat visa att det kulturella kapitalet genomgått något av en förvandling. Föreställningen har länge varit att det förkroppsligade kulturella kapitalet primärt inneburit att vara bevandrad och kunna föra sig i den traditionella "finkultur" som återfinns i operans, teaterns och konstens värld. Inte minst är detta

bilden som förmedlades av Bourdieu själv (1984). Även om bemästrandet av (den nationella) finkulturen fortfarande fungerar som maktinstrument (Börjesson, 2015) har det kulturella kapitalet globaliserats. Att kunna tala flera språk, ha bott i olika länder, och ha kontakter utomlands har i och med globaliseringens intensifiering kommit att bli nytt stoff som fyller den container vi kallar för kulturellt kapital (Prieur et al., 2008; Weenink, 2008; Bühlmann et al., 2013; Meuleman & Savage, 2013). Idag bereder medel- och överklassföräldrar framgångsrika livsbanor för sina barn genom att anpassa dem till de villkor globaliseringen medfört (Weenink, 2008). Denna form av kapital benämns ofta som ett *kosmopolitiskt kapital*. I det som följer kommer jag, precis som ovanstående forskare, att hantera detta kapital som en underkategori till det kulturella kapitalet.

Att ha *socialt kapital* handlar för Bourdieu – till skillnad från Putnam (2001) och andra statsvetares betoning på tillit och gemenskap – om att ha ett kontaktnät av personer som på olika sätt kan hjälpa en genom livet. Att ha inflytelserika vänner med höga utbildningsnivåer och inkomster, eller att sitta i förenings- eller bolagsstyrelser, innebär att förfoga över ett socialt kapital som på olika sätt kan användas till ens fördel (Bourdieu, 1986; Rosenlund, 2015).

Människor kan ha samma kapitalvolym samtidigt som de besitter kapital av olika karaktär. Den här observationen öppnar upp för en nyansering av klassbegreppet. Det innebär att vi inte kan tala om ”arbetarklassen”, ”medelklassen” eller ”överklassen” som vore de monoliter (Flemmen et al., 2017: 23). Dessa klassbegrepp är begränsade eftersom de bara fångar upp den första principen för social stratifiering – kapitalvolym (arbetarklassen har minst och överklassen mest). Den andra principen för social stratifiering (kapitalkomposition) visar att social underordning inte enbart har med pengar att göra; en individs kapital (resurser) kan vara av såväl kulturell som ekonomisk karaktär. Journalister, kulturarbetare och tjänstemän inom den offentliga sektorn utgör den *kulturella medelklassen*. Den *ekonomiska medelklassen* befolkas av tjänstemän inom näringslivet, entreprenörer och jurister (Enelo, 2013; Melldahl, 2015). Medelklassen är därmed tudelad i två huvudsakliga fraktioner som skiljer sig åt med avseende på kapitalkomposition, positioner på arbetsmarknaden, preferenser och livsstilar. När jag i denna bok talar om ”medelklassen” avser jag relativt kapitalstarka människor, vars kapitalkomposition primärt utgörs av antingen ekonomiskt eller kulturellt kapital. Inte sällan återfinns dessa människor i tjänstemannayrken, även om vi ska vara medvetna om att människors klassposition inte kan reduceras till positioner på arbetsmarknaden. En ”överklass” finns i viss mån representerad i denna studie (som personer som genom sin kapitaltillgång återfinns allra högst upp i det sociala rummet). Eftersom dessa individer är få (Hörnqvist, 2016) kommer de att analytiskt hanteras som en del i medelklassernas (övre) fraktioner.

Klass är inte ett yrke utan en position i en social rymd (fält) där människor förfogar över olika resurser – kapital. Exakt hur denna klasstruktur ser ut – det vill säga vilka kapital som fungerar som vattendelare och hur stor andel av en befolkning som utgör respektive klass – är för Bourdieu alltid empiriska frågor.

Kapitaltyper kan ”bytas ut” sinsemellan. En universitetsexamen leder till högre lön; pengar kan köpa en prestigefylld utbildning (framförallt utomlands) eller kulturella gods; kontakter kan leda till bättre jobb och högre lön eller att man släpps in i samhällets ”fina” rum, och vice-versa. Kapital har också en tendens att gå i arv och därmed reproducera klasstrukturen. Döttrar och söner till välbärgade föräldrar ärver ofta sina föräldrars ekonomiska kapital. När det gäller det kulturella kapitalet är en sådan överföring mer indirekt. Den tar form i att medelklassens barn är överrepresenterade på prestigefyllda gymnasieprogram och högskolor, och överlag är de mer benägna att genomgå högre utbildning än arbetarklassens barn (Öhlin, 2010; Hörnqvist, 2016; Lindell, 2016). I det senare exemplet handlar det om att det kapitalstarka medelklasshemmet kultiverat en förväntningshorisont som är konfigurerad mot den högre utbildningen. Denna förväntningshorisont saknas ofta i arbetarhemmen. Levnadsförhållanden – som utgörs av tillgången till olika kapital – genererar, med andra ord, habitus. I förlängningen spelar också habitus en viktig roll för den volym och uppsättning kapital människor tillskansar sig genom livet, just eftersom habitus sätter upp ramarna inom vilka människor agerar genom livet. Människor är, som vi fastställde inledningsvis i detta kapitel, *skapta* och *skapare* av sin tillvaro. Vi vänder oss nu till habitus-begreppet.

Habitus

Att växa upp med välutbildade föräldrar leder, i statistisk bemärkelse, till att man blir mer benägen att själv utbilda sig (Öhlin, 2010). Bland museibesökare är den *kulturella medelklassen* överrepresenterad (Peurell, 2014). Kapitalsvaga delar av befolkningen – framförallt de utan kulturellt kapital – tenderar att ogilla radiokanalerna P1 och P2 och tevekanalen SVT2, medan medlemmar av den *kulturella medelklassen* är frekventa lyssnare och tittare av desamma (Lindell & Hovden, 2018).

Varför ser det ut på det sättet? Varför tar exempelvis inte individer ur arbetarklassen examen vid högskola eller universitet i samma utsträckning som de som vuxit upp i tjänstemannahem? Svaret finns knappast i den kognitiva förmågan (man är inte mer intelligent för att man vuxit upp i ett tjänstemannahem), och inte heller i ekonomin (det kostar inte pengar att läsa vid universitet i Sverige). Inte heller en så kallad ”rational choice”-modell ger svar på vår fråga. Det är ju onekligen rationellt att genomgå en högre utbildning i Sverige då den ger avkastning i både ekonomisk och kulturell bemärkelse – inte minst för dem med mindre privilegierade bakgrunder.

Bourdieu menade att de olikartade levnadsförhållanden som utmärker exempelvis arbetarhemmet kontra det högre tjänstemannahemmet mynnar ut i olika föreställningar om vad man som individ kan och bör göra. Summan av dessa klassbaserade föreställningar kallade Bourdieu (1990) för habitus. Man kan förklara habitus som en karta av möjligheter – eller en förväntningshorisont – som formas under uppväxten och på andra sociala fält som till exempel skolan. Människor som vuxit upp med framgångsrika eller välutbildade föräldrar har i regel en större karta av möjligheter

än de som vuxit upp under sämre levnadsförhållanden. För de välbeställda är det ”naturligt” att ta sikte på prestigefyllda utbildningar och höga positioner på arbetsmarknaden – genom sina föräldrar och hemmets förväntningar har de en närhet till mer gynnsamma livsbanor. Att som barn till akademiskt meriterade föräldrar ”välja” att läsa vidare vid ett universitet kan därför förstås som en undermedveten och socialt formad strategi för att reproducera sin position i samhället (Bourdieu 1990; Bourdieu & Wacquant, 1992).

Den objektiva homogeniseringen av grupp- eller klasshabitus, som är resultatet av en homogenitet i levnadsförhållanden, är vad som ligger till grund för att gruppernas praktiker är objektivt harmoniserade på ett omedvetet och icke koordinerat plan. (Bourdieu, 1990: 58-59)

Vi agerar i den sociala världen efter våra habitus, som vi i hög grad delar med människor som delar våra levnadsförhållanden. Var och en av oss upprätthåller samhällets klasstruktur genom våra socialt formade förväntningshorisonter – i valet av yrke, fritidsaktiviteter, heminredning, teve- och radiokanal, och inte minst genom våra val och värderingar av nyheter (Bourdieu, 1984). Medan ord som ”karta av möjligheter” och ”förväntningshorisont” hjälper oss att förstå begreppet habitus finns det samtidigt en risk att dessa ord lägger för stort fokus på framtiden och de strategier människor formar i planeringen av sina liv. Det är förvisso sant att habitus formar utbildnings- och yrkesval men vi får inte glömma att habitus också är aktivt i nuet – i hur bekväma vi känner oss i olika rum, hur vi för oss, hur vi pratar och hur vi reagerar på vår direkta omgivning.

Statistiskt sett tenderar alltså människor att reproducera de förhållanden från vilka de kommer (Bourdieu, 2000). Om det är sant att volym och typ av kapital skapar olika typer av habitus, så stämmer det också att habitus tenderar att (åter)skapa de förhållanden från vilka det härstammar. Exempel på detta ges i en representativ studie av värmlänningar (Lindell, 2016). Studien visade att 60 procent av de som vuxit upp i arbetarhem nu, som vuxna, uppger att de bor i ett arbetarhem. 70 procent av dem som vuxit upp i tjänstemannahem landar, som vuxna, i tjänstemannahem. Sådana siffror baseras dock på vad som brukar kallas för subjektiv klass – det är människors egna uppfattningar om sin klassposition under uppväxten som ställs mot deras uppfattning av den nuvarande klasspositionen. I sådana mått finns såklart begränsningar, men studien visar också – med mer objektiva mått – att andelen gymnasieelever som går vidare till eftergymnasiala utbildningar är överlägset störst i den kommun där lönerna och utbildningsnivåerna är högst (Hammarö). Genom att göra val som korresponderar med den sociala bakgrunden är individer aktiva i att återskapa sin position i samhället. Detta ska dock inte utläsas som att rörlighet i det sociala rummet skulle vara omöjligt. Det går att göra så kallade klassresor, men det är svårt. Habitus är inte ett socialt öde utan snarare en statistisk tendens som går att bryta sig loss ifrån (även om detta förutsätter självreflexivitet och stor ansträngning) (Bourdieu, 2000). Människor är, sammanfattningsvis, fria att göra val, men valen filtreras alltid genom

den karta av möjligheter som skapats under de formativa åren och ofta förstärkts i utbildningsväsendet.

Att ”göra” Bourdieu

Människor befinner sig på olika sociala fält. På dessa fält har ”spelare” användning av olika typer av resurser (kapital) för att nå högre positioner. I egenskap av miljöer där olika socialisationsprocesser äger rum genererar dessa positioner förväntningshorisonter – eller habitus. Habitus är en överindividuell karta av möjligheter som alla individer bär med sig, som gör att individer är statistiskt benägna att genom val och värderingar reproducera sin position på ett fält. Smaken, som föranleder att vi ägnar oss åt olika kulturpraktiker och som gör att vi har olika preferenser, tenderar att spegla vår sociala position eftersom den har formats av våra levnadsförhållanden. Så kan en kort sammanfattning av Bourdieus sociologi lyda.

Men frågan om hur denna begreppsvärld omsätts i ett praktiskt forskningsarbete återstår att besvara. Hur fångas den relationella struktur som utgör ett fält upp, och hur mäter man tillgången till kapital? Detta avsnitt söker besvara dessa frågor genom att presentera tillvägagångssättet för föreliggande studie.

Figur 4 visualiserar sättet på vilket Bourdieu arbetade i *Distinction* (Rosenlund, 2015). Modellen inrymmer två separata tillvägagångssätt. I denna bok anammas bägge. Den *första* metoden innebär att en forskare mäter människors tillgång till olika kapital och utifrån detta skapar en statistisk representation av en klasstruktur – ett socialt rum. Livsstilar och kulturkonsumtion positioneras därefter in i olika koordinater och tillika klasspositioner. Bourdieu använde denna metod för att studera en uppsjö av kulturpreferenser och livsstilar (Bourdieu, 1984). Det *fält* som är i fokus i denna bok är det svenska samhället. För att studera detta fält ska de kapital som formar livschanser definieras och operationaliseras till variabler. Sedan definieras och operationaliseras de livsstilar och smakrepertoarer som vi är intresserade av. I vårt fall är det nyhetspreferenser och nyhetsanvändning (även om en mängd andra livsstilsindikatorer också används).

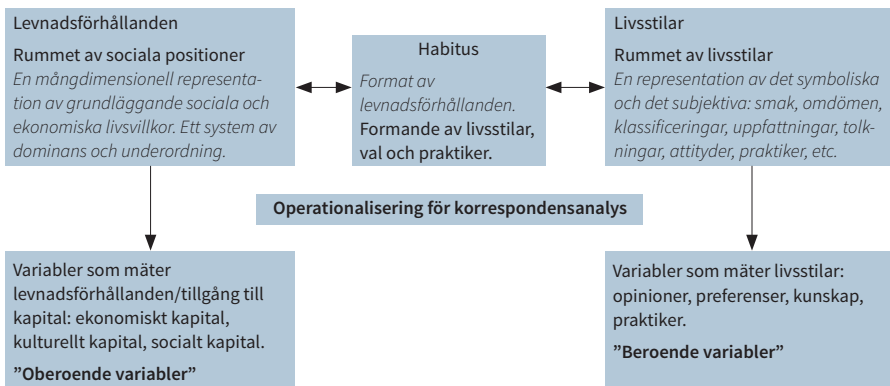
I den *andra* metoden används istället kulturpraktiker och preferenser för att skapa ett symboliskt universum där olika konstellationer av livsstilar och smakrepertoarer studeras. När detta rum skapats kan variabler som mäter individens kapitaltillgångar, såsom inkomst- och utbildningsnivåer, användas för att studera om, och i så fall hur, det symboliska universumet är format efter klass. Denna metod använde Bourdieu för att studera den franska elitens smakuppsättningar och livsstilar (Bourdieu, 1984).

De två metoderna utgör en slags yin-yang-modell eftersom de avspeglar varandra samtidigt som de utgör varandras motsatser. Den första manövern positionerar livsstilar i en klasstruktur medan den andra lägger klass ovanpå smak- och livsstils-konstellationer. Genom att mobilisera dessa metoder tillåts vi fånga upp det faktum att sociala klasser ”existerar två gånger” – i människors förfogande över kapital och i

deras orienteringar i den sociala världen, manifesterat i livsstilar (Bourdieu, 2013: 296).

Vidare vidhöll Bourdieu att det återfinns en homologi mellan dessa rum – att både det sociala rummet och det symboliska universumet av kulturpraktiker och preferenser är strukturerade av samma principer – kapitaltillgång och kapitalkomposition. Här kommer habitus-begreppet in. Begreppet fungerar som den teoretiska förklaringen till varför människors val och värderingar korresponderar med deras klassposition – vårt habitus är produkten av våra levnadsförhållanden. Habitus utgör, med andra ord, länken mellan den förväntade överlappningen mellan rummet av sociala positioner och rummet av livsstilar, smak och andra dispositioner (Rosenlund, 2015).

Figur 4. Bourdieus operationella modell

Kommentar: Figuren är skapad efter Rosenlund (2015: 160).

För att praktiskt kunna genomföra dessa två manövrar – att å ena sidan undersöka klasstrukturen och livsstilar däri, och å andra sidan studera ett symboliskt universum och huruvida detta är format av klass – används multipel korrespondensanalys (Lebaron, 2009). Den inom samhällsvetenskapen kanske mest konventionella metod för att förstå samband mellan olika variabler är dock regressionsanalysen. I en regressionsanalys ställs ett antal oberoende variabler (exempelvis utbildningsnivå, ålder och kön) upp för att förklara variationen i en beroende variabel (exempelvis nyhetskonsumtion). Regressionsanalysen ger ett mått på hur mycket de förra påverkar den senare. Bourdieu menade att denna metod medför ett "linjärt tänkande" som är oförmöget att spegla hur samhället faktiskt fungerar och ser ut (Bourdieu, 1984; Bourdieu & Wacquant, 1992). Bourdieu föredrog istället korrespondensanalys, som utgör en "relationell teknik för dataanalys vars filosofi överensstämmer exakt med mitt perspektiv på den sociala världen" (Bourdieu & Wacquant, 1992: 92; se även Lebaron, 2009).

Korrespondensanalysen låter ett antal *aktiva variabler* skapa ett mångdimensionellt rum – en slags karta över olika positioner. I ett andra steg projiceras *supplementära variabler* in i rummet och ges statistiska koordinater (Le Roux & Rouanet, 2010). De

två metoderna som beskrivits ovan skiljer sig åt med avseende på vilka variabelgrupper (livsstilar och smak eller kapital) som används som *aktiva* respektive *supplementära*. Avstånden mellan positioner i rummet representerar sociala avstånd mellan grupper i samhället (Bourdieu, 1989). Sammanfattningsvis studerar korrespondensanalysen antingen individer (socialt rum) eller kulturella preferenser och praktiker (symboliskt rum) i termer av vad som separerar dem från varandra – hur de på olika sätt sprids ut i rummet utifrån ett genomsnitt (Duval, 2005).

För att å ena sidan kunna skapa det sociala rum som utgör det svenska samhällets klasstruktur och å andra sidan ett symboliskt universum över kulturpraktiker och preferenser används en enkätstudie som skickats till ett representativt urval av svenskar mellan 16 och 85 år via Kantar-Sifos web-panel. Datamaterialet består av 3 850 svar (där deltagarfrekvensen var 24 procent) som samlades in mellan februari och mars 2017. Vi kommer inledningsvis att skapa ett socialt rum – en representation av den svenska klasstrukturen. I det syftet har de kapital som kan tänkas spela roll för människors positioner i fältet operationaliserats utifrån Bourdieus (1984) och mer samtida klassforskning (Rosenlund, 2015). Följande variabler används som *aktiva* variabler för att skapa det svenska sociala rummet (se bilaga 1 för en mer detaljerad redogörelse):

- Kulturellt kapital mäts med frågor om *föräldrars utbildningsnivå*, egen *utbildningsnivå* och *utbildningstyp*, *antal böcker i hemmet*, *konsumtion av den legitima och erkända kulturen* samt *faderns yrke*.
- Ekonomiskt kapital mäts med frågor om *månadsinkomst*, *boendeform* (hyresrätt/bostadsrätt), *innehav av sommarstuga* och *uppskattat värde på bil(ar)*.
- Socialt kapital mäts med en fråga om *styrelsemedlemskap*.
- Kosmopolitiskt kapital – en underkategori till det kulturella kapitalet – mäts med frågor om *flerspråkighet*, *antal resor utanför Norden under de senaste tolv månaderna* samt om respondenten *bott utomlands*.

Mot bakgrund av Bourdieus (1984) och samtida skandinavisk forskning (Rosenlund, 2015; Hjellbrekke et al., 2015; Flemmen et al., 2017; Lindell & Hovden, 2018) kan vi förvänta oss att den svenska klasstrukturen framförallt byggs upp av två principer: kapitalvolym och kapitalkomposition (där ekonomiskt och kulturellt kapital är särskilt framträdande faktorer). Nästa sektion presenterar resultaten av detta inledande steg.

Rummet av sociala positioner i det samtida Sverige

Figur 5 visar det svenska rummet av sociala positioner. Denna karta är resultatet av en korrespondensanalys av tillgången till olika typer av kapital. Lite förenklat kan man säga att vi brett variablerna som mäter tillgång till kapital att skapa en mångdimensionell rymd, och vi kommer enligt praxis att fokusera på de två dimensioner som förklarar mest av variationen i denna rymd (Le Roux & Rouanet, 2010). De två

starkaste dimensionerna förklarar tillsammans 86 procent av variationen i rumden. I linje med tidigare forskning utgörs dessa av kapitalvolym (57 %), den vertikala axeln, samt kapitalkomposition som utgör den horisontella axeln (29 %) (se bilaga 1 för mer information). Detta innebär att den svenska klasstrukturen i stort återspeglar den klassstruktur som Bourdieu och samtida skandinavisk forskning tidigare har funnit (Enelo, 2013; Hjellbrekke et al., 2015; Melldahl, 2015; Rosenlund, 2015; Flemmen et al., 2017)

Social skiktning sker genom två huvudsakliga principer: i första hand genom människors tillgång till kapital och i andra hand genom den typ av kapital som man har mest av. Fyra block utgör detta rum. Dessa beskriver fyra huvudsakliga sociala klasser; den *kulturella medelklassen*, den *ekonomiska medelklassen*, de *kapitalsvaga med ekonomiskt kapital* och sist de *kapitalsvaga med kulturellt kapital*. Värt att notera är att det svenska rummet av sociala positioner inte hade denna tydliga struktur i början av 1990-talet (Melldahl & Börjesson, 2015). Detta innebär att det svenska klassamhället till sin struktur blivit mer likt den samhällsordning Bourdieu beskrev, vilket vidare understryker det svenska samhällets postegalitära färdriktning (se kapitel 1).

Individer som återfinns i rummets övre, högra del har tillgång till båda kapitalformerna men framförallt förfogar de över ett kulturellt kapital. Således utgör de den *kulturella medelklassen* – de besitter ett nedärvt kulturellt kapital från sina välutbildade föräldrar och genom att deras fäder har/har haft höga positioner på arbetsmarknaden. Dessa individer har också ett förkroppsligat och institutionellt kulturellt kapital i det att de oftare än andra är välutbildade, behärskar flera språk, befattar sig med ”finkulturella” aktiviteter och är transnationellt mobila (kosmopolitiskt kapital). Den data som ligger till grund för föreliggande analys möjliggör inte studiet av vilka yrkesgrupper som finns på vilka positioner. Men eftersom strukturen på rummet är densamma som i tidigare svensk forskning kan vi konstatera att typiska yrken i denna del av rummet är ämnes- och universitetslärare, kulturproducenter och journalister (Enelo, 2013).

Högst upp till vänster i rummet återfinns den *ekonomiska medelklassen* – individer som oftare än andra äger sina bostäder, äger sommarstugor, kör dyra bilar och är styrelsemedlemmar (socialt kapital). Detta kluster kan beskrivas som ”self-made men” i den mån att de saknar ett nedärvt kulturellt kapital från föräldrarna men inte desto mindre åtnjuter god levnadsstandard genom sitt ekonomiska kapital. På dessa positioner finns framförallt tjänstemän inom den privata sektorn, exempelvis företagsledare (ibid).

Flyttar vi oss till rummets nedre halva finner vi individer med överlag mindre kapitalvolym. De i rummets nedre högra del saknar framförallt ekonomiskt kapital medan de i rummets nedre vänstra del framförallt saknar kulturellt kapital. De senare utgör vad man kan kalla för en arbetarklass, medan de förra består av unga individer, till exempel universitetsstudenter, som är kapitalsvaga men har ett växande kulturellt kapital och av den anledningen kan kallas för *uppåtsträvare* i det sociala rummet (Danielsson, 2014). Därmed blir det viktigt att påpeka att avstånden mellan individer i rummet inte enbart utgörs av klass utan också av ålder eftersom det tar tid att tillskansa sig kapital (Bourdieu, 1986). De yngsta tenderar att ha mindre kapital

än de äldre, framförallt ekonomiskt kapital. Individer över 40 år tenderar att ha mer kapital, framförallt ekonomiskt kapital. Vidare tenderar kvinnor att förfoga över mer kulturellt kapital än män, och män tenderar att ha mer ekonomiskt kapital än kvinnor.

Denna initiala utforskning av det svenska rummet av sociala positioner utgör det första steget i vår analys. Nu återstår att projicera nyhetspreferenser och nyhetsanvändning i detta rum och söka förstå hur dessa hänger samman med klasspositioner. Med detta steg tillåts vi se i vilken grad habitus spelar roll för hur vi orienterar oss i dagens mångkanalslandskap.

Figur 5. Det svenska rummet av sociala positioner. MCA, axel 1 (kapitalvolym) och 2 (kapitalkomposition)

Kommentar: Axel 1 (vertikal) justerad eigenvalue = 57.1%. Axel 2 (horisontell) justerad eigenvalue = 28.7%. Missingvärden har uteslutits (n = 3 672).

Sammanfattning och framåtblick

Bourdieus begrepp fält, kapital och habitus fångar de klassdynamiker som präglar ”moderna och differentierade” samhällen (Rosenlund, 2015). På olika fält finns människor positionerade utifrån deras tillgång till ekonomiskt, socialt och kulturellt kapital. Individernas förhållningssätt gentemot den sociala världen formas i deras uppväxtmiljöer och på olika positioner i sociala fält. Människor har olika habitus – förutsättningar och förväntningar. Habitus genererar preferenser och praktiker som i hög utsträckning korresponderar med det egna sociala ursprunget – barn till arbetarklassen är överrepresenterade i arbetaryrken och de är sämre rustade inför den legitima och erkända kulturen, medelklassens barn gör bättre ifrån sig på utbildningens fält och känner sig hemma i maktens rum och korridorer.

Bourdieus begreppsvärld kan appliceras på olika nivåer – subkulturer som journalistiken eller akademien kan med fördel studeras som fält, men det kan även hela samhällen (Lindell, 2015). I *Distinction* studerade Bourdieu själv relationen mellan livsstilar och olika kulturella smakrepertoarer och klass i Frankrike. Det är en likande analys som genomförs i denna bok för att förstå relationen mellan klass och nyhetsrepertoarer.

För att närma mig relationen mellan klass och nyhetsrepertoarer använder jag mig av en metod som kallas korrespondensanalys. Å ena sidan möjliggör metoden studiet av klasstrukturer och positioner av olika livsstilar, å andra sidan erbjuder den en möjlighet att skapa ett symboliskt universum där kulturella preferenser och praktiker formar smak-konstellationer.

I det här kapitlet har vi med hjälp av korrespondensanalys av svenskars kapitaltillgång skapat en karta över det samtida svenska sociala rummet. Rummet är framförallt strukturerat utifrån två faktorer: kapitaltillgång och kapitalkomposition. Därmed replikeras det sociala rum som Bourdieu och hans kollegor (Bourdieu, 1984) samt aktuell skandinavisk forskning målat fram (Hjellbrekke et al., 2015; Rosenlund, 2015; Flemmen et al., 2017; Lindell & Hovden, 2018). I nästa kapitel tar vi oss an de centrala frågor som denna bok ställer sig, nämligen hur nyhetsanvändning och nyhetspreferenser faller ut i ett symboliskt universum av kulturpraktiker och preferenser, samt hur människors val och värderingar i det digitala medielandskapet är distribuerade i den svenska klasstrukturen.

3. Klassernas val och värderingar bland nyheter

Är preferenser för och användningen av nyheter en fråga om klass? Och hur ser kopplingen i så fall ut? Detta kapitel tar vid efter att vi i föregående kapitel med hjälp av korrespondensanalys arbetat fram konturerna av den svenska klasstrukturen. För att göra vår bild av nyhetsanvändning och nyhetspreferenser mer nyanserad börjar detta kapitel med att visa hur livsstil, musiksmak och politiska preferenser sammanfaller med olika klasspositioner. Innan kapitlet går vidare och studerar hur val och värderingar av nyheter faller ut i det sociala rummet utforskas en hierarki bland kulturpraktiker och preferenser. Här fastställs det att ett stort engagemang i nyheter – särskilt i ”seriösa” nyheter – sammanfaller med utövandet och uppskattningen av andra erkända kulturpraktiker och kulturella gods som opera, teater, jazz och konst. I kapitlets senare delar levandegörs de mönster som framkommit genom utdrag från fokusgruppintervjuer med ungdomar från olika klasspositioner.

Livsstilar, politiska åsikter och musiksmak i rummet av sociala positioner

Människor med liknade levnadsförhållanden formar likande förhållningssätt gentemot den sociala världen. I föregående kapitel diskuterades detta förhållningssätt – habitus. Effekten av habitus syns inte minst när det gäller kulturkonsumtion, livsstilar (Bennett et al., 2009) och politiska åsikter (Enelo, 2013). Statistiskt sett tenderar människor att reproducera de strukturer som format dem till att börja med (Bourdieu, 2000). Utan att vara koordinerade och utan att ha träffats så gör nämligen människor som delar klassposition liknande val genom livet. Vi landar här åter i Bourdieus grundläggande fynd i *Distinction* – att kulturpraktiker och preferenser används som instrument i kampen om positioner i samhället och i de gränsdragningar som kontinuerligt pågår klasser emellan.

Även om detta är Bourdieus empiriska slutsats snarare än ett normativt ställningstagande (att det skulle vara ”bra” att livsstilar är kopplade till klass) är slutsatsen

långt ifrån okontroversiell. Många, inte minst samhällsforskare själva, upplever en ångest inför risken att uppfattas som översittare när de med Bourdieu tvingas tala om smak och kultur i termer av hierarkier. Vissa vidhåller till och med att forskare genom att beskriva dessa hierarkier bidrar till att upprätthålla dem. Bourdieu (1991) menade själv att det inte är ovanligt att människor – kanske framförallt människor ur medelklassen – blir nervösa när en sociolog ger sig ut för att studera arbetarklassen. Beskrivningen av arbetarklassen ”som den faktiskt är” misstas bland medelklassens medlemmar för en vilja att trycka ner den – kanske härrör ett sådant missförstånd ur det faktum att medelklassen själv ofta avvärjer sig arbetarklassens kultur (ibid). Kanske kan en sådan nervositet också förklara varför en så stor del av samhällsforskningen (inte minst den om nyhetskonsumtion) uteslutande behandlar just medelklassen, och att vi därför vet mycket mindre om arbetarklassen och hur nyhetskonsumtion ser ut i alla samhällets skikt (Cammaerts et al., 2016; Lindell & Sartoretto, 2017). Det ska därtill tilläggas:

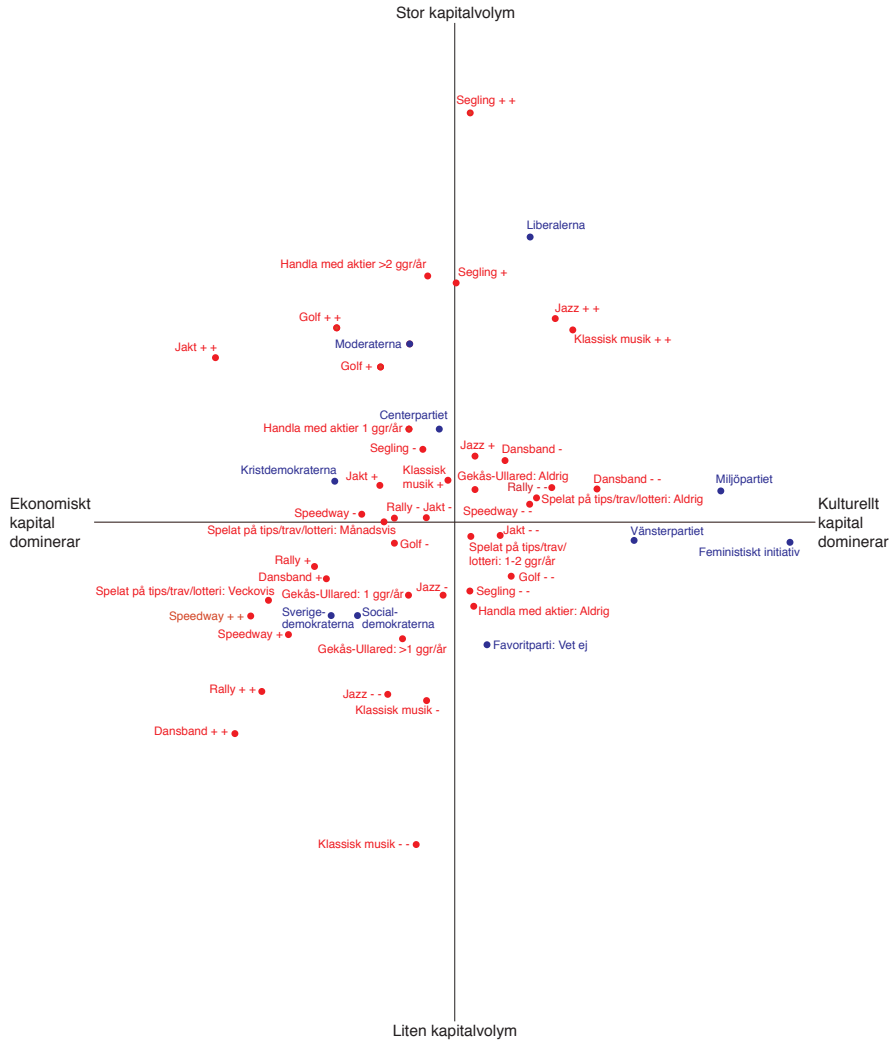
Att man som forskare förhåller sig värdeneutral och eftersträvar att inte lägga några värderingar i de olika kulturprodukter och kulturella praktiker man studerar, betyder inte att de som utövar dessa praktiker gör detsamma. (Danielsson, 2014: 202)

För att forskningen ska kunna blottlägga maktrelationer måste symboliska hierarkier och dess koppling till social ojämlikhet få upptäckas och beskrivas. Att medvetet *inte* tala om hur klasser reproducerar samhällets över- och underordning med hjälp av smak och avsmak innebär en passiv acceptans av den rådande ordningen. Likaså måste olikheter i människors informationsinhämtning studeras för att politiska lösningar ska kunna utformas. Med Figur 6 börjar vi därför utforska relationen mellan livsstilar och olika preferenser och rummet av sociala positioner. Syftet är att i ett första steg ge ytterligare kontext till studiet av distributionen av nyhetsanvändning och nyhetspreferenser i det sociala rummet. Genom att studera hur andra livsstilsyttringar än de som berör nyheter fördelas – till exempel fritidssysslor, partipreferenser och musiksmak – tillåts vi att ta ett bredare grepp om människors nyhetsrepertoarer. Vi går med hjälp av detta angreppssätt bortom det fokus på enbart en kanal eller ett medium i taget som karaktäriserat mycket av medieforskningen (Bjur et al., 2013). Istället erkänner vi att nyheter är just ett kulturellt gods bland många andra, och att människor är mycket mer än bara medieanvändare.

Figur 6 är uppbyggd av samma principer som utkristalliserades i föregående kapitel: kapitalvolym och kapitalkomposition, där skillnader mellan svenskars levnadsförhållanden träder fram som en fråga om att förfoga över ekonomiskt och kulturellt kapital. I Figur 6 är de *aktiva* variabler (kapital) som användes för att bygga upp rummet osynliga, istället syns bara politiska preferenser och olika livsstilsvariabler (som projicerats in i rummet av sociala positioner som *supplementära* variabler).

Vi börjar med att studera den *kulturella medelklassens* livsstil – en grupp som karaktäriseras av sitt innehav av relativt mycket kapital, särskilt kulturellt kapital, och som kan exemplifieras av tjänstemän i den offentliga sektorn och journalister (Enelo,

Figur 6. Livsstilar i rummet av sociala positioner. MCA, axel 1 (kapitalvolym) och 2 (kapitalkomposition)

Kommentar: Livsstilar som *supplementära* variabler. Frågor som rör preferenser för fritidsaktiviteter är kodade som följer: "gillar mycket" = ++; "gillar" = +; "ogillar" = -; "ogillar starkt" = --. Placeringen av ett värde på en supplementär variabel (ex "Golf ++") resulterar i var i rummet alla respondenter som uppgett det givna värdet är placerade. Missingvärden är bortkodade (n = 3 672).

2013). Denna klass utmärker sig genom sin konsumtion av finkultur (jazz, klassisk musik) och sitt avfärdande av den illegitima kulturen (jfr Danielsson, 2014). De ogillar dansband, trav, speedway, rally, och de är den fraktion som i lägst utsträckning uppger att de besökt lågprisvaruhuset Gekås-Ullared. De utgör en slags kulturelit som fungerar som "smakens väktare" (Hovden & Knapskog, 2014); gruppens medlemmar behärskar finkulturen samtidigt som de tar avstånd från mindre erkända kulturpraktiker. När vi projicerar in partipreferenser ser vi att Liberalerna och Miljöpartiet är ofta förekommande favoritpartier i denna del av det sociala rummet.

Den *ekonomiska medelklassen* – de som förfogar över mycket kapital men framförallt ekonomiskt kapital (i form av dyra bilar, höga löner, bostadsrätter och sommarstugor) – utmärker sig genom sitt intresse för golf, jakt och aktiehandel. Inte sällan befolkas denna fraktion av tjänstemän i den privata sektorn och relativt välbeställda egenföretagare (Enelo, 2013). I högre utsträckning än andra uppger de Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet som favoritpartier. Segling är den fritidssyssla som bäst beskriver människor i de skikt där tillgången till *både* kulturellt och ekonomiskt kapital är hög.

De kapitalsvaga med särskild brist på kulturellt kapital – något som ofta utmärker *arbetarklassen* – har livsstilar som i det närmaste kan beskrivas som motsatsen till de som premieras i den *kulturella medelklassen*. Här attraheras man istället av rally, speedway och trav; årligen (eller oftare) besöker man också shoppingcentrat Gekås-Ullared. I denna del av det sociala rummet ogillar man dessutom jazz och klassisk musik (genrer som uppskattas i rummets motsatta ände). Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna är favoritpartier i denna klassfraktion.

De med lågt kapital, särskilt i form av ekonomiskt kapital, utmärker sig framförallt genom sitt ogillande av jakt, golf och segling – de fritidsaktiviteter som återfinns bland dem med diametralt annan sammansättning och volym av kapital. Denna klass är också den som tenderar att svara ”vet ej” på frågan om politiskt favoritparti. Att se sig själv i position att delta i ”det politiska” är förknippat med kapitaltillgång, visar tidigare studier (Bourdieu, 1984; Enelo, 2013). Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ förekommer som favoritpartier när vi fortsätter högerut i rummet, där det kulturella kapitalets betydelse för den sammantagna kapitalvolymen alltså ökar.

Sammantaget ges här en bild av hur klasspositioner sammanfaller med människors attityder och preferenser gentemot politiken, fritiden och musiken. Mönstren får stöd av tidigare forskning i Skandinavien (Arkhedet et al., 2015; Hjellbrekke et al., 2015; Rosenlund, 2015; Flemmen et al., 2017). Dessutom ser vi att människor tenderar att ogilla det som gillas av dem i motsatt ände av det sociala rummet.

Samtidigt måste det understrykas att många preferenser och smakuppsättningar – exempelvis att tycka om pop- och rockmusik och fotboll – inte på något tydligt sätt kan kopplas till klass. Men även om inte *alla* kulturella gods och praktiker är tydligt ”klassade” kan vi med Bourdieu (1984) säga att livsstilar på det hela taget används som instrument i de gränsdragningar som äger rum och som i förlängningen bidrar till att reproducera klasskillnaderna i samhället. På det hela taget följer också fördelningen av partipreferenser resultaten från tidigare forskning (Enelo, 2013).

Med dessa inledande analyser får vi fog för att fortsätta arbeta med den fyrdelade kategoriseringen av samhällsklasserna – den *kulturella medelklassen*, den *ekonomiska medelklassen*, de *kapitalsvaga med särskild brist på kulturellt kapital* och de *kapitalsvaga med särskild brist på ekonomiskt kapital*. Här bör det upprepas att en sådan fyrdelning ger en mycket grov bild av klasspositioner i dagens Sverige. Alla fyra kategorier består av en mängd individer som passar mer eller mindre väl in i den övergripande kategoriseringen. Den särskilt intresserade läsaren får själv granska kartorna för att staka ut finstilta skillnader mellan och inom de fyra klasserna som diskuterats här.

Innan vi vänder oss till frågan om på vilka positioner olika användningsmönster och preferenser för nyheter återfinns vänder vi oss till nyheternas roll i en symbolisk hierarki – i vad som följer vänder vi oss alltså till det symboliska universum som utgörs av kulturpraktiker och kulturpreferenser.

Hierarkin bland kulturella gods och praktiker – ett symboliskt universum

Bourdieu (1984) menade att olika kulturyttringar och åsikter och praktiker kopplade till dem kan förstås som ett symboliskt universum. I detta universum bestäms det relativa värdet av ”varje enskild gods, varje enskild praktik” av dess ”position i relation till alla andra gods och praktiker” (Danielsson, 2014: 202). Vänder vi blicken mot nyheter kan vi således säga att de nyheter som beskriver olyckor, brott och kändisars liv blir ”mindre seriösa” först då de kontrasteras med nyheter om exempelvis kultur, ekonomi och politik. Dessa ”seriösa” nyheter får sitt värde genom att befinna sig i samma ände av det symboliska universumet som den institutionaliserade och socialt erkända kulturen – konsten, teatern, jazzen och den klassiska musiken. Vi kan alltså göra ett antagande om att det finns en ordning – eller hierarki – bland kulturpraktiker och preferenser.

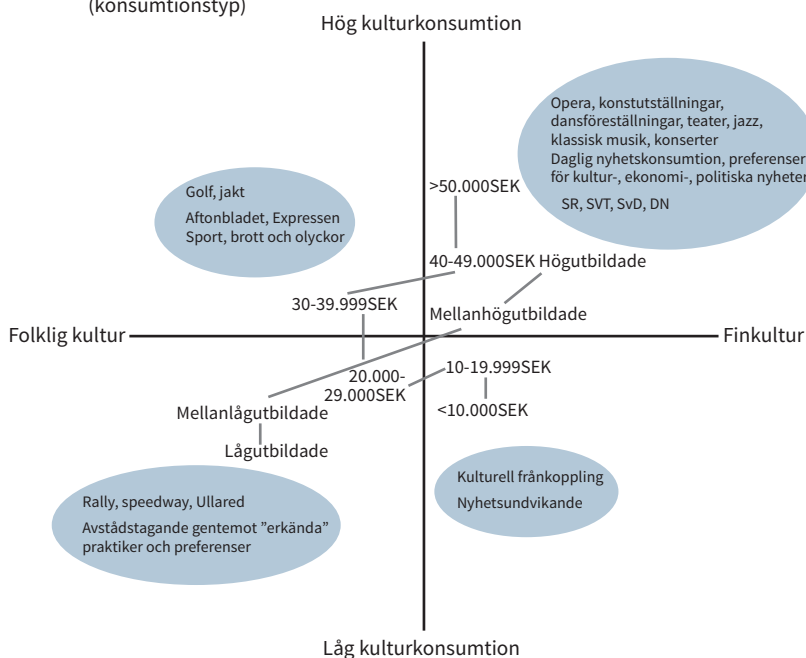
Vidare menade Bourdieu (1993b) att människor på privilegierade positioner besitter förmågan att upphöja eller bannlysa åsikter, gods och praktiker, och kulturpraktiker och preferenser tenderar därmed att bli erkända och legitima först då samhällets dominerande fraktioner attraheras av dem. Det jag menar med den ”legitima”, ”erkända” och ”fina” kulturen är således ”den kultur som räknas... som i praktiken erkänns i skolan och i karriärgångarna på sociala fält där makt utövas” (Broady, 1988: 3-4). Idén om en hierarki i kulturens värld inrymmer således en förväntan om att klasserna är olika rustade att navigera i kulturen. Inte sällan känner sig medlemmar ur över- och medelklassen som fiskar i vattnet i den kanoniserade och institutionaliserade kulturen, just eftersom de vuxit upp i hem där denna kultur både erkänns och finns till hands. Eftersom finkulturen inte i samma utsträckning återfinns på de kapitalsvagas förväntningshorisonter attraheras de inte i samma utsträckning av den, istället ”gillar de det som ogillas” (Danielsson, 2014).

Vi kan dock inte stanna vid ett *antagande* om att nyhetsanvändning och nyhetspreferenser skulle vara inackorderade i en kulturhierarki. Speciellt inte eftersom nyhetskonsumtionen bland svenskar historiskt har varit väldigt hög – något som återfunnits i samhällets alla skikt. För att gå bortom detta antagande måste vi, med andra ord, empiriskt utforska relationen mellan olika nyhetsrepertoarer och andra kulturpraktiker och preferenser.

Figur 7 illustrerar det symboliska universumet av kulturpraktiker och preferenser i det samtida Sverige. De två starkaste dimensionerna (axel 1 och 2) indikerar en hög eller låg konsumtion av nyheter och kultur (vertikal axel) och preferenser för erkänd kontra icke-erkänd kultur (horisontell axel).

I rummets övre högra del återfinns därmed en hög konsumtion av nyheter – särskilt från Sveriges Radio, Sveriges Television, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Här finns också preferenser för exempelvis nyheter om kultur, politik, ekonomi, krig och händelser i övriga världen. Denna typ av nyhetsrepertoar är inbäddad i en finkulturell livsstil som manifesteras i preferenser för jazz och klassisk musik, och med frekventa besök till operan, teatern, muséer, konstutställningar, dansföreställningar och klassiska konserter. I rummets övre vänstra del återfinns istället en ”mjukare” nyhetsrepertoar. Här finns en daglig konsumtion av Aftonbladet och Expressen, och preferenser för sportnyheter och nyheter om brott och olyckor, tillsammans med intresset för jakt och golf. I rummets nedre högra del återfinns ett generellt ointresse för nyheter och en allmän fränkoppling från kulturens värld. Avsmaken gentemot de erkända, finkulturella, praktikerna parallellt med uppskattning av det som tenderar att ”ogillas” – rally och speedway, teveprogrammet Paradise Hotel och besök vid Gekås-Ullared – finns i rummets nedre vänstra del.

Figur 7. Hierarkin bland kulturpraktiker och preferenser. MCA, axel 1 (konsumtionsvolym) och 2 (konsumtionstyp)

Kommentar: Axel 1 (vertikal) justerad egenvalue = 39.7%. Axel 2 justerad egenvalue = 20.9% (n = 3 850). Figuren illustrerar resultaten av korrespondensanalys – avstånden i rummet är således inte exakta.

Utbildnings- och inkomstnivå har projicerats in i denna kulturhierarki som *supplementära* variabler. Det första vi noterar är att nivåer i lön och utbildning ökar längs bägge dimensionerna. Precis som i Börjessons (2015) och Arkhede och kollegors (2015) studier ser vi att aktivitetsgraden ökar med mängden resurser, och att förfogandet

över ett kulturellt kapital är tydligare förknippat med att befatta sig med de erkända aktiviteterna och preferenserna. Bristen på ett kulturellt kapital kan förknippas med de mindre erkända kulturpraktikerna och preferenserna som rally, dansband, speedway och shopping på Gekås-Ullared. Det ekonomiska kapitalet (här i form av inkomstnivå) är istället tydligare förknippat med en hög aktivitetsgrad.

Ett engagemang i nyheter – i form av hög konsumtion och ett intresse för olika nyhetsgenrer – faller ut väl i kulturhierarkin. Nyhetsengagemanget har sin hemvist bland andra socialt erkända åtaganden och preferenser i kulturens värld. Även om samhällets kapitalstarka är de som är mest benägna att orientera sig mot finkulturen och de ”seriösa” nyhetsgenrererna så tenderar denna ordning att vara kollektivt igenkänd – människor ”tenderar att identifiera värdet av olika digitala gods och praktiker på ett likartat sätt” (Danielsson, 2014: 202). Med Bourdieu kan vi därför säga att skillnaderna mellan klasserna inte återfinns så mycket i uträckningen till vilken de *erkänner* kulturen utan snarare i vilken grad de *känner* den och sin plats i den (Bourdieu, 1984: 318).

Nyhetsrepertoarer i det sociala rummet

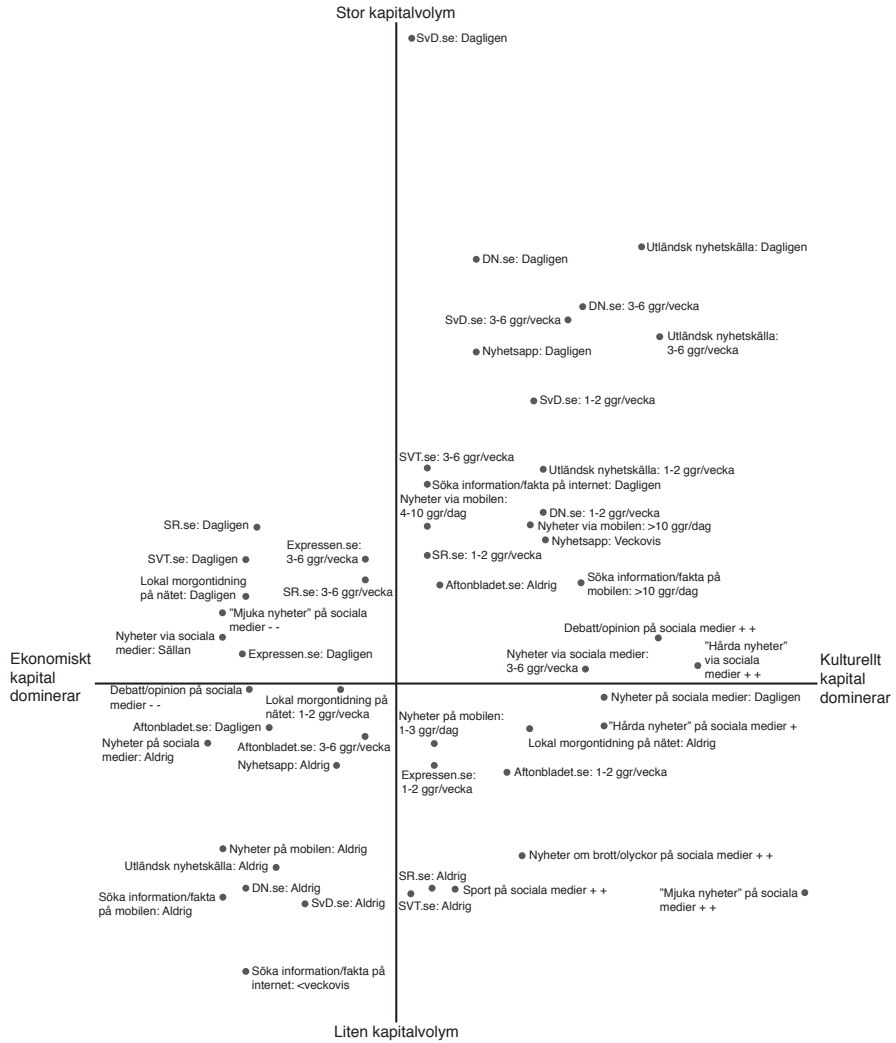
Vi vänder åter blicken mot det sociala rummet – rummet som skapats av tillgången till olika kapital, och som därmed representerar den svenska klasstrukturen. I Figur 8 projiceras en mängd variabler som mäter konsumtionen av och förhållningssätt gentemot nyheter in i rummet. Nu ser vi vilka klasspositioner som ges till preferenser för olika genrer av nyheter, hur ofta man söker information via mobilen och internet, att ta del av olika nyheter via sociala medier, public service och utrikesnyheter samt i vilken utsträckning människor vänder sig till olika nyhetsförmedlare (Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet, Expressen). Vi ser också var i rummet människor är mest benägna att tycka nyheter är värda att lägga tid på.

Mönstren på den sociala kartan levandegörs i detta avsnitt med utdrag ur nio fokusgruppintervjuer med 56 ungdomar från olika klasspositioner. Till varje grupp har ungdomar med liknande klassposition valts ut. Således representerar grupperna specifika positioner i det sociala rummet (se bilaga 2).

Den *kulturella medelklassen* är, föga överraskande, den klass som är mest benägen att föredra kulturnyheter. Preferensen för den kulturjournalistiska genren återfinns nämligen i rummets övre, högra del, tillsammans med en positiv inställning till radio-kanalen P2 (vars tablå till stor del upptas av typisk ”finkultur” som kulturkritik, jazz och klassisk musik). Här återfinns också en regelbunden läsning av Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter samt läsning av nyheter från utländska nyhetskällor. Denna klass använder också olika nyhetsappar för att regelbundet få nyheter till sin mobiltelefon. I denna del av det sociala rummet tycker man att nyheter är viktiga – man håller inte alls med i påståendet om att nyheter skulle vara ointressanta. Vi ser också att man här föredrar speciella genrer av nyheter: särskilt uppskattar man nyheter om krig, politik, vetenskap – det som ofta kallas för ”hårda nyheter”.

SMÅKEN FÖR NYHETER

Figur 8a. Nyhetsanvändning och nyhetspreferenser i rummet av sociala positioner. MCA, axel 1 (kapitalvolym) och 2 (kapitalkomposition)

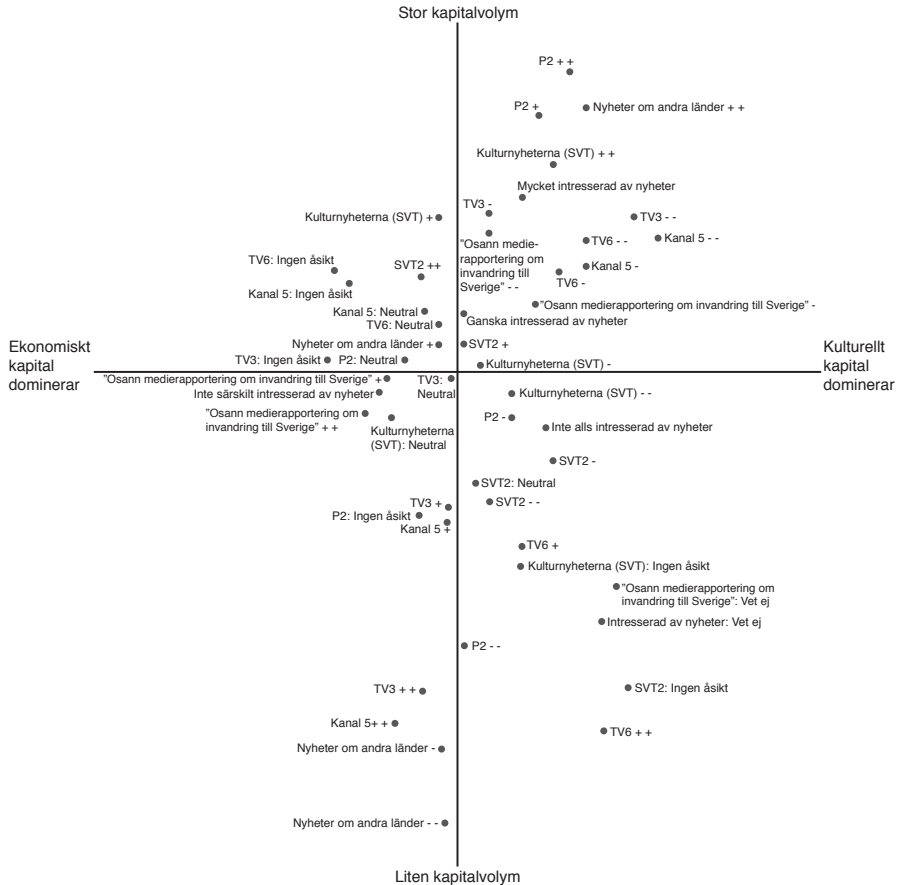

3. KLASSERNAS VAL OCH VÄRDERINGAR BLAND NYHETER

Figur 8b. Nyhetsanvändning och nyhetspreferenser i rummet av sociala positioner. MCA, axel 1 (kapitalvolym) och 2 (kapitalkomposition)

Figur 8c. Nyhetsanvändning och nyhetspreferenser i rummet av sociala positioner. MCA, axel 1 (kapitalvolym) och 2 (kapitalkomposition)

Kommentar: Nyhetspreferenser och nyhetsanvändning som supplementära variabler. Placeringen av ett värde på en supplementär variabel (ex "SvD.se: Dagligen") resulterar ur var i rummet alla respondenter som uppgett det givna värdet är placerade. Frågor som rör preferenser är kodade som följer: "gillar mycket" = ++; "gillar" = +; "ogillar" = -; "ogillar starkt" = --. Missingsvärden bortkodade (n = 3672).

Dessa resultat bekräftas i intervjuerna med ungdomar ur denna klass. På frågan om det är viktigt att lägga ner tid på att ta del av nyheter vidhåller individer ur denna klass inte bara att det är viktigt – de förundras också över själva frågan, vilket understryker det faktum att de tycker det är självklart att nyheter är viktiga.

Filip: Ja, det är en otroligt viktig sak. Alltså, att man får reda på saker, det håller igång en frihet på ett sätt. Att man kan läsa tidningen och få reda på vad som har hänt. Visst, det är alltid en annan persons uppfattning om vad som har hänt men det är fortfarande genom nyheter man får grepp om vissa saker. Det är jätte viktigt.

Emilia: Varför ska man ta del av nyheter...? Det är ju jätte viktigt. Eller varför *inte*? Om du inte gör det så har du ingenting att utgå från när du gör någonting. Jag tycker det viktigt att veta var man står.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Humanistiska programmet).

I den statistiska kartan avslöjas den *kulturella medelklassens* smak för ”hårda nyheter” och att dess medlemmar oftast helt och hållet väljer bort Aftonbladet.se som nyhetskälla. Avståndstagandet mot lättsammare medieinnehåll syns också i avsmaken gentemot tevekanaler vars tablåer präglas av underhållning i form av exempelvis amerikanska sitcoms och dokusåpor (TV3, Kanal 5, TV6). I intervjuerna uppdagades också ett avståndstagande gentemot nyhetsgenrer och nyhetsförmedlare (Aftonbladet) som anses mindre legitima. I utdraget nedan återfinns också en förväntan om att ”nyheter ska vara nyheter” – och att ”oseriösa” artiklar om exempelvis bantning inte inryms i kategorin ”riktiga” nyheter:

Anton: Det känns som att Aftonbladet skulle kunna hitta på vad som helst för pengar typ.

Emma: Precis.

Julia: De blandar ju väldigt mycket nyheter med väldigt konstiga nyheter...

Anton: Ja.

Emma: Ja.

Anton: ”Gå ner 5 kg på 3 veckor”...

....

Anna: Det blir sämre om man läser Aftonbladet för man vill ju ha något seriöst. Jag går till nyhetssajter för att få reda på seriös information. Jag är inte där för att få reda på hur jag ska banta. I sådana fall går jag ju till en bantningstidning eller nåt.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Juridiska programmet).

I det sociala rummet återfinns den högsta nivån av konsumtion av utländska nyheter bland den *kulturella medelklassen*. Även tidigare forskning vittnar om att en ”kosmopolitisk” medierepertoar är förknippad med kulturellt kapital, inte minst utbildningskapital (Lindell & Danielsson, 2017). I den unga fraktionen av den *kulturella medelklassen* inrymmer den kosmopolitiska hållningen också ett avståndstagande mot lokala nyheter, som anses banala eller bara ointressanta. Förmodligen delar inte äldre generationer i den *kulturella medelklassen* denna uppfattning eftersom lokalnyheter tenderar att utgöra en gemensam nämnare för olika människors nyhetsdieter (Weibull & Wadbring, 2014). I en del av utdraget nedan återfinns också den typ av självreflexivitet och ifrågasättande av det egna perspektivet som Delanty (2009) menat är nyckeln i ett kosmopolitiskt förhållningssätt. Inte sällan är denna typ av hållning förbehållet mer bemedlade grupper, som i högre utsträckning har ”råd” att tänka bortom det lokala och de nödvändigheter och måsten som karaktäriserar vardagen hos grupper som har det sämre ställt (Lindell, 2014).

Vera: Man vill ju ha de lite större nyheterna tycker jag – inte de som handlar om att någon körde rattfull i [ortsnamn].

Intervjuare: Ja, vad säger ni andra om det? Vad är det mest intressant att få nyheter om? Är det det lokala eller något annat?

Sigrid: Nyheter om politik.

Anton: Världsnyheter.

Flera: Ja.

Therese: Världsnyheter.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Juridiska programmet).

Emilia: På Tumblr finns mycket politiska diskussioner som människor från hela världen deltar i. Det tycker jag är väldigt intressant för då får man se hur någonting ser ut från ett annat land – från deras perspektiv. Så jag måste tillägga att jag har nog lärt mig väldigt mycket på så sätt. På så vis fastnar man inte i ens egna åsikt. Man lär sig att det egna perspektivet inte är det enda rätta liksom.

...

Jens: Om jag skulle ta upp ett exemplar av [lokaltidning] så skulle jag se något i stil med att "Ola har öppnat ett bageri på den här gatan" och att det var den största nyheten idag. Så tänker jag i alla fall.

Intervjuare: Så känner ni andra igen er i beskrivningen att lokalnyheter känns mindre relevanta?

Flera: Ja.

Veronika: Ja

Pernilla: Jag tycker det.

Filip: Lokalnyheterna är inte så intressanta, det händer inte så mycket i [region].

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Humanistiska programmet).

En viktig poäng att understryka här är att det inte går att veta om samtalen som förs i intervjusammanhagen korresponderar med faktiska handlingar. Detta problem hör till intervjumetodikens natur. Det kan mycket väl vara så att den *kulturella medelklassen* med sina svar söker *framstå* som duktiga i intervjuarens ögon. Kanske tar de inte alls del av nyheter om andra länder, kanske tycker de visst om att läsa om bantning på Aftonbladet-plus. Oavsett hur deras nyhetsanvändning *de facto* ser ut så kvarstår det faktum att de i samtalen lyfter fram en högst legitim nyhetsrepertoar – till exempel genom att förkasta lägre former av nyheter och omfamna mer ansedda genrer. Klasser upphov till hur man *förhåller* sig till nyheter – antingen genom den faktiska konsumtionen av dem eller genom de diskurser olika klasser formar kring dem.

Vi vänder oss till den *ekonomiska medelklassen* som delar en del med den *kulturella medelklassen*. I den *kulturella medelklassen* återfinns idén om egenvärdet i att "hålla

sig uppdaterad” och att ”veta var man står”. Ungdomarna ur den *ekonomiska medelklassen* tycker nyheter är viktiga, dock framhålls en något mer instrumentell syn på varför så är fallet.

John: Det är bra att ta del av nyheter, det är så man blir allmänbildad. Det är så man vet vad som händer.

...

Intervjuare: Det är ju OK att inte hålla med också. Men det är liksom...det är någonting bra eller?

Adrian: Bättre att veta för mycket än för lite.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Business programme)

Maria: Om du ska investera i något – en ny bil eller cykel, eller om du ska åka till USA, då kanske det är jättebra att hålla koll på vad dollarn står i. Men man behöver ju inte vara uppdaterad hela tiden.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

Den *ekonomiska* medelklassen är den klass som är mest benägen att läsa ekonominyheter. Detta syns på kartan i Figur 8 och i utdraget ovan. Denna klass delar med den *kulturella medelklassen* smaken för den socialt erkända kvalitetspressen – Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. I det sociala rummet återfinns konsumtionen av SvD bland de kapitalstarkaste medborgarna (som både har högt kulturellt- och ekonomiskt kapital). En intervjudeltagare framhåller att om hon ”verkligen vill ta reda på något” så är det just SvD eller DN som gäller. Avsmaken för ”mjukare” typer av nyheter såsom sport och kändisnyheter, men även lokala nyheter, är återkommande i medelklassens båda fraktioner.

Maria: Alltså jag bryr mig inte speciellt mycket om hockey till exempel. Jag skiter i fullständigt i vad det står i hockeyn nu. Sånt vill man bara klicka bort.

Johanna: Sen har vi ju Aftonbladet-plus eller vad det heter. Där är det mycket kändisnyheter som man inte bryr sig ett skit om.

...

Nora: Och på Facebook så finns det ju sidor som Nyheter24...

Elsa: De är skit.

Nora: Ja, det är typ bara lurendrejeri. När man läser det så tänker man ”vad är det här?” och sen googlar man ju på det för att få reda på om det är sant.

...

Maria: Nämen i lokaltidningarna skriver de ju typ bara att kommunen har budgetunderskott i år igen.

Frida: (Skratt).

Maria: Man bara ”ja, grattis”. Det säger ju inte mig någonting.

Annie: När jag läste handlade det om någon tant som hade gjort något. Alltså det var så tråkigt så jag kommer inte ens ihåg det. Alltså det är sjukt.

Maria: (Skratt).

Annie: Jag läser ju hellre om vad som händer i Indiana än att en tant äntligen orkade resa sig ur sängen.

Maria: Om vi säger att det är en skolskjutning i USA igen då läser jag det före ”statsministern har köpt Toblerone för skattebetalarnas pengar”.

Annie: (Skratt). Ja, precis.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

I de fall man är osäker på om ”skvallerpressen” far med osanning framhävs Google som ett säkert sätt att tillskansas sig kunskap. I det sociala rummet är det de privilegierade fraktionerna som oftast använder mobilen eller datorn för att söka information eller läsa nyheter. I en av intervjuerna med den *kulturella medelklassen* (Humanistiska programmet) framkommer att de följer journalister och politiker på Twitter, vänder sig till Vice.com och Tumblr för att få nyheter. Ett sådant förhållningssätt finns också i den *ekonomiska medelklassen*:

Vera: Jag använder Aftonbladets notiser i mobiltelefonen. När något har hänt trycker jag på länken och kommer vidare till artikeln.

Annie: Jag får upp nyheten antingen via Facebook eller Twitter, eller så googlar jag det och så kommer jag till artikeln.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

Vi vänder oss nu till *de kapitalsvaga med särskild brist på kulturellt kapital* – som inte sällan utgörs av det som brukar benämnas arbetarklassen. Det som framförallt utmärker medlemmar ur denna klass är att de i lägst utsträckning använder internet för att söka information och nyheter. På kartan i Figur 8 ser vi också att de ogillar den typ av nyheter som den *kulturella medelklassen* föredrar – nyheter om politik, kultur, vetenskap, krig samt nyheter från andra länder. Denna totala motsats i klassernas medierpertoarer understryker hur kulturkonsumtion fungerar som ett sätt för klasser att positionera sig gentemot varandra (Bourdieu, 1984). Att vända sig bort från de ”hårda” och de, enligt medelklassen, ”seriösa” nyheterna kan bero på en känsla av frånkoppling och hopplöshet som illustreras i intervjun nedan. Utdragen tar oss till en attityd som är diametralt motsatt idén att konsumera nyheter för att ”lära sig”, känna ”frihet”, ”veta var man står någonstans” och ”kunna ta ställning” – uppfattningar och synsätt som framförallt återfinns i den *kulturella medelklassen*.

Tomas: Det är samma skit överallt.

Intervjuare: Varför då?

Tomas: Ja, jag vet inte. Det går bara åt helvete ändå för Sverige så det spelar ingen roll hur det än blir så...

Intervjuare: Vad är det som går åt helvete då?

Tomas: Ja, allt.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

Linus: Ja, det är så tjatigt med politik. När det är val och grejer så jag orkar bara inte. Jag låter andra göra det.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Plåtslagarprogrammet)

En sådan hopplöshet och fränkoppling gentemot världen av nyheter tycks inte sällan korrespondera med sympatier för högerpopulistiska partier och en röst på Sverigedemokraterna, vilket också framgår av den sociala kartan. På kartan syns också att denna klass är den som är mest benägen att ogilla svensk public service (SR, SVT) samt att tro att journalister ljuger om invandringen till Sverige. Det utbud av politisk retorik om det svenska samhällets förfall som framförs av Sverigedemokraterna efterfrågas och får gehör i detta hörn av det svenska sociala rummet (jfr Enelo, 2013).

Vidare upplever denna klass inte nyheter om andra länder som särskilt relevanta, med undantag för vad som i förbifarten benämns som ”de stora händelserna” som vi kan anta ofta utspelar sig i andra länder. Flera segment i intervjuerna med dessa ungdomar vittnar om en slags närhetsprincip när det kommer till huruvida nyheter är relevanta. Innehåll av mer abstrakt karaktär, som nyheter om händelser i andra länder eller politik, tycks inte platsa i en typisk arbetarklass-nyhetsrepertoar. Samtidigt är det precis dessa typer av nyheter som lyfts fram som de mest intressanta av den *kulturella medelklassen*.

Intervjuare: Varför tycker du nyheter är viktigt?

Rasmus: För du måste ha koll på vad som händer i världen som jag sagt.

...

Intervjuare: Är det någon som tycker det är oviktigt?

Rasmus: Emil tycker det.

Intervjuare: Emil, vad säger du?

Emil: Jag tjänar inget på att veta vad som händer i Kina...

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

Tommy: Nä, det är väl trafikolyckor, mord, branden som var i höstas – ja, alltså det är sådana saker som kan beröra en på nåt sätt som är relevanta.

Malin: Mm.

Mikael: Om det är någonting som hänt i närheten.

Malin: Om det är någonting i närheten, som en trafikolycka eller någonting, så kanske är det någon man vet vem det är eller som man känner som råkat illa ut.

Mikael: Men alltså politik och så...hehe...det är ingenting man vet någonting om.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Plåtslagarprogrammet)

Att Rasmus väljer att måla fram Emil som en person som inte tycker det är viktigt med nyheter understryker nyheters status som legitimt kulturellt gods som man "ska" befatta sig med. Att inte tycka att det är viktigt med nyheter är något dåligt. Denna ordning eller *doxa* tar sig alltså uttryck även i segment som exkluderar sig själva från nyheter – de är mycket väl medvetna om att de avsäger sig något som samhället anser vara gott. Konsumtionsfältet för nyheter är således en arena med en moralisk ekonomi där olika inställningar kan tänkas ge olika avkastningar i form av anseende och status i det sociala rummet. Över- och underlägsenhet, skam och stolthet är känslor som frammanas när människor ombeds tala om sin egen och andras nyhetsanvändning. I kapitel 6 återkommer vi till hur moral uttrycks i klassernas samtal om nyheter.

I stället för de "hårda" och "seriösa" nyheterna föredrar medlemmarna ur arbetarklassen vädret och nyheter om olyckor och brott – det vill säga konkreta händelser som rör ens geografiska närhet och därmed kan ha direkt påverkan på den egna vardagen. Denna grupp är minst benägen att uppleva nyheter som relevanta. Detta kan förstås i ljuset av att arbetarklassen tenderar att exkludera sig själv från det som anses vara medelklassens domäner (Bourdieu, 1984). Ytterligare en förklaring till upplevelsen av att nyheter inte är "till för mig" finns i att arbetarklassen inte åtnjuter medelklassens "distans från nödvändigheten". Medelklassen har ofta mer flexibla arbetstider, mindre fysiskt krävande jobb och inte sällan ett habitus (format i hem och genom högre utbildning) som inrymmer att vara sinnad gentemot ett legitimt och socialt erkänt förhållningssätt till nyheter.

Fredrik: Jag är inte så jätteintresserad av nyheter.

Intervjuare: Nej?

Fredrik: Det skulle vara de stora händelserna...

Intervjuare: Mm, Niklas du var också inne på det. Varför är det inte sådär att man är superintresserad av nyheter?

Niklas: Eh...

Hanif: Oftast så är det inte relevant för en själv.

Niklas: Nej, precis.

Hanif: Om det är... ja säg... Ebola i Afrika så tänker man ju inte på det eftersom man inte märker av det i vardagen.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Plåtslagarprogrammet)

Intervjuare: Kalle vad säger du då, tycker du det är spännande eller trist med nyheter?

Kalle: Det är oftast inte så jävla roligt.

Intervjuare: Nej, så det är inte så att du aktivt söker dig till nyheter?

Kalle: Nej...

Intervjuare: David, vad säger du då?

David: Jag kollar typ aldrig på nyheter.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

Som andra har dokumenterat hanterar arbetarklassens sin fritid oftare än andra klasser som en "kulturell frizon" (Willis, 1977; Danielsson, 2014). Fritiden används inte som en förlängning av arbets- eller studiedagen i det att den ägnas åt "uppbyggliga" praktiker som nyhetskonsumtion (Danielsson, 2014). Istället tenderar man att ägna fritiden åt avkoppling – i högre utsträckning än andra företrar denna grupp TV3, Kanal 5 och TV6. Och på frågan om vilka nyheter som är intressanta blir svaret därmed ofta något i stil med "sport, hockey eller nånting med e-sport eller nåt".

De *kapitalsvaga med särskild brist på ekonomiskt kapital* utmärker sig först och främst genom att ogilla nyheter om ekonomi (vilket gillas i motsatt ände av rummet). I denna del av rummet vänder man sig, likt andra i det sociala rummets nedre hälft, till "mjukare" nyheter – om kändisar, olyckor och brott. Precis som den andra relativt kapitalsvaga fraktionen ställer man sig här positiv till lättsammare tevekanaler som TV3 och TV6. På frågan om man upplever nyheter som intressanta blir svaret nekande eller ett "vet ej". "Vet ej" är också ett vanligt svar på frågan om journalister ljuger om invandringen till Sverige och på frågan om vilket politiskt parti man företrar. När det gäller dessa statistiska mönster måste vi ha i åtanke att denna grupp framförallt befolkas av unga människor – inte sällan universitetsstudenter som i mån av sin pågående utbildning förfogar över ett växande kulturellt kapital, men ofta saknar ekonomiska medel. Med Danielssons (2014) term kan vi anta att många av dem är *uppåtsträvare* i det sociala rummet. Den medierepertoar som återfinns i denna del av rummet kanske bäst gör sig förstådd som en ung människas medierepertoar, snarare än en "klassad" sådan. I intervjuerna med dessa *uppåtsträvare* syns det Danielsson kallar för en balans mellan "förnuft och känsla". Å ena sidan tycks nyhetsanvändningen överlag låg. Inte sällan nämns sociala medier som Snapchat, Instagram och Facebook som primära nyhetskällor, och att man tagit bort nyhetsnotiser från Aftonbladet eftersom det "blev för mycket". Å andra sidan finns en medvetenhet om att de "borde" vara mer förkovrade i nyheter, inte minst för att underlätta umgänget med klasskamraterna i de högskoleförberedande gymnasieprogrammen (som inte sällan har mer kulturellt kapital).

Intervjuare: Men är det viktigt att hänga med i det som händer i världen?

Jonatan: Det är väl en fördel.

Li: Ja.

Jonatan: Om alla i ett kompisgäng hänger med i nyheterna och så är man den enda som inte gör det så kan det ju bli lite svårt att följa med i en konversation till exempel.

Intervjuare: Mm.

Jonatan: Så på så sätt är det väl viktigt.

(Ur intervju med ungdomar i uppåtsträvargruppen, Humanistiska programmet)

Till skillnad från medelklassen (framförallt den kulturella fraktionen) ser denna klass inte det som nödvändigt att aktivt söka upp nyheter på egen hand. Nyheter ”kommer till en” – antingen via vänner eller sociala medier.

Nick: Man får väl ta del av nyheter ändå.

Linda: Ja.

Nick: Oavsett om man försöker eller inte så får man ju reda på saker.

Intervjuare: Vad tänker du på då...?

Nick: Ja, men det är väl typ om det poppar upp på mobilen eller delas något inlägg på Facebook eller så.

Linda: Eller så kanske någon annan sett det och så berättar man för varandra.

Nick: Ja, precis.

Linda: Mm.

Nick: Det kommer ju till slut fram ändå, om det är något stort liksom.

Intervjuare: Mm, känner ni andra också att man inte aktivt måste leta efter eller söka upp nyheter – att nyheter kommer till en?

Saga: Ja.

Pernilla: Ja.

Saga: De bara finns där.

(Ur intervju med ungdomar i uppåtsträvargruppen, Humanistiska programmet)

Balansgången mellan ”förnuft och känsla” återkommer också i avståndstagandet från den egna smaken. Att exempelvis först lyfta fram lättsammare nyhetsgenrer om till exempel ”söta katter” som något man ägnar sig åt för att sedan skratta bort sådana nyheter som ”dåliga nyheter”.

Klass spelar roll för val och värderingar bland nyheter

...skillnaden mellan ”sensationspressen” och den ”informativa pressen” reproducerar oppositionen mellan de som gör politik – i sin gärning, med ord eller i tanken – och de som får *utstå* den. (Bourdieu, 1984: 444. Egen kursivering)

Respondenter med de största kapitalmängderna är mest benägna att rapportera ett engagemang i kanoniserade och institutionellt erkända aktiviteter, vilket indikerar att kopplingen mellan privilegierade klasspositioner och det sociologer ofta kallar för ”finkultur” är långt ifrån urholkad. Sådana mönster återkommer till och med bland tonåringar, vilket betonar de tydliga instanserna av klassreproduktion inom kulturens värld. (Hjellbrekke et al., 2015: 203)

Med utgångspunkt i två parallella strukturomvandlingar som ägt rum i Sverige under de senaste trettio åren – klassamhällets återinträde och medielandskapets utbudsexplosion – har vi i det här kapitlet undersökt kopplingen mellan social ojämlikhet och val och värderingar bland nyheter. Frågan bottenar i ett missnöje med tidigare förklaringar till varför människors nyhetsrepertoarer ser så olika ut. Det räcker inte att säga att algoritmer ger oss ”det vi vill ha”, eller att vi tenderar att välja medieinnehåll efter politisk orientering eller individuella preferenser och motiv. Ett kultursociologiskt perspektiv på den samtida mediepublikens fragmentering inrymmer övertygelsen att människor är mer än medieanvändare – och mer än bärare av en politisk åsikt som formar deras val bland medier och deras innehåll. I detta kapitel har det kultursociologiska angreppssättet mynnat ut i studiet av människor som aktörer i ett socialt fält – det svenska samhället. I detta fält finns en mängd taget för givna föreställningar – eller *doxa* – som upprätthålls på ett kollektivt plan. När det gäller nyheter inrymmer sådana föreställningar idéer om vilka nyhetsförmedlare som är bra och vilka som är dåliga, och att det är viktigt att ta del av nyheter (jfr Danielsson, 2014; Bergström, 2016). Detta kapitel har visat att konsumtion av nyheter åtnjuter en upphöjd plats i den kulturella hierarkin. Konsumtionen av nyheter, särskilt ”seriösa” nyheter som kultur, ekonomi, krig, politik, och källor som Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Sveriges Radio och Sveriges Television, tar plats bredvid andra erkända kulturpraktiker och kulturella gods.

Människor växer upp under olika levnadsförhållanden (i så motto att de har olika tillgång till kapital). Under dessa förhållanden formas deras förhållningssätt gentemot den sociala världen. Detta förhållningssätt – eller habitus – ligger till grund för preferenser och praktiker i dess allra vidaste betydelse, och spelar roll för hur väl rustade människor är inför den erkända och legitima kultur som råder i fältet. Inte minst är habitus viktigt för hur människor förhåller sig till nyheter och journalistik. Detta argument, det vill säga Bourdieus (1984) idé om hur människors socialt formade kulturpreferenser och praktiker resulterar i reproduktionen av klassamhället, har materialiserats i detta kapitel. När vi projicerar en rad variabler som mäter nyhetsanvändning och nyhetspreferenser in i det svenska rummet av klasspositioner framkommer tydliga mönster. I linje med tidigare forskning (t ex Chan & Goldthorpe, 2007; Sternvik & Wadbring, 2010; Clarke, 2014; Flemmen et al., 2017; Ohlsson et al., 2017; Lindell & Hovden, 2018) visar resultaten på en koppling mellan klassposition och hur människor förhåller sig till nyheter. Även det symboliska universumet är strukturerat av kapitalvolym och kapitaltillgång – de som förfogar över mycket kapital är mer aktiva i kulturen och engagerade i nyheter och den erkända och legitima kulturen. Det finns

därmed en homologi mellan det sociala och det symboliska rummet (jfr Hjellbrekke et al., 2015; Rosenlund, 2015).

I ett av citaten ovan, vilket med skrämmande precision kan appliceras på denna studies resultat, ger norska sociologer uttryck för en förvåning över att klasskillnader i kulturkonsumtion är så påtagliga också bland tonåringar. Kanske bör man inte häpna över de skarpa skillnaderna med tanke på premissen för föreliggande bok – att dagens ungdomar har vuxit upp i ett mycket mer ojämnt samhälle än föregående generation, och att medielandskapet de ska orientera sig i aldrig någonsin erbjudit så många valmöjligheter. Det ska dock tilläggas att ungdomar manifesterat sin klass genom sin smak och sina kulturella preferenser också innan internets fullständiga utbredning i det svenska samhället (Bjurström, 1997), och innan sociala medier och web 2.0 (Bengtsson & Lundgren, 2005). Men det är inte orimligt att tänka sig att dessa uttryck blivit tydligare och vanligare under de senaste trettio åren. I detta kapitel har utdragen från intervjuerna med ungdomarna på det hela taget bekräftat – om inte accentuerat – de mönster som återfinns i den svenska befolkningen som framträtt i den statistiska kartan.

Analyserna har visat att den *kulturella medelklassen* föredrar ”hårda” och ”seriösa” nyheter samtidigt som de tar avstånd från lättsammare medieinnehåll, de har en relativt hög nyhetskonsumtion och de använder appar och internet för regelbunden informationsinhämtning. Vidare anser de att nyheter är viktiga och värda att lägga sin fritid på. I korthet visar resultaten att denna klass helt och fullt anammar den legitima ordningen när det gäller nyheter. De attraheras av den dominerande kulturen eftersom de kommer från sociala förhållanden där den premieras och förordas (Bourdieu, 1984). Medelklassen (och överklassen) har sin hemvist i den dominerande och legitima kulturen (Broady, 1988). Medlemmarna i denna klass kan sägas leva i symbios med de erkända nyhetspraktikerna och preferenserna – de behöver dem för att upprätthålla sin identitet som sådana som ”hänger med” och som i politiska diskussioner ”har något att komma med”. De tillhör de segment i samhället som utövar politik och makt, och utan att kontinuerligt följa med i nyheter vet de inte ”var de står” – i både existentiell och politisk bemärkelse (jfr Bourdieu, 1984).

Den *ekonomiska medelklassen* kan sägas utgöra en mjukare variant av den *kulturella medelklassen* när det gäller val och värderingar bland nyheter. Här finns inget som motsvarar den *kulturella medelklassens* smak för ”rätt” nyheter, och avsmak gentemot underhållning och lättsammare nyhetsgenrer. Denna fraktion är inte lika fokuserad på de finkulturella och kosmopolitiska upplevelserna som kulturjournalistik och nyheter från och om andra länder kan erbjuda. Dock uppfattas nyheter som viktiga, särskilt de ”seriösa” nyheterna och de etablerade nyhetsförmedlarna. Reproduktionen av klassposition och identitet yttras i benägenheten att uppskatta ekonominyheterna, och i att ta del av nyheter för att, som vi såg i ett av intervjuutdragen, ”ha koll på vad dollarn står i”. I kapitel 5 kommer vi också att se att denna fraktion, till skillnad från deras föreställning om den *kulturella medelklassen*, inte upplever sig ha tid att ta del av ”för mycket” nyheter eftersom de lever mycket aktiva liv där exempelvis träning och arbete tar stor plats.

De *kapitalsvaga med särskild brist på kulturellt kapital* – eller arbetarklassen – är sämst rustad inför den erkända kulturen. Deras nyhetsrepertoar är motsatsen till den som återfinns hos den *kulturella medelklassen*. För att nyheter ska vara relevanta – vilket de inte alltid upplevs vara – bör de behandla konkreta händelser som ägt rum i den egna vardagen och i den egna närheten. Bland människor på dessa klasspositioner finns en känsla av att nyheter inte är något för en själv. Genom att undvika nyheter, välja bort de nyheter som värderas högst (nyheter om kultur, andra länder, vetenskap, ekonomi, politik osv.) för att istället vända sig till det konkreta, enkla och ibland sensationella (sport, väder, brott och olyckor) reproduceras den egna underordningen i samhällets hierarki. Denna underordning inrymmer i värsta fall ett allmänt missnöje med sakernas tillstånd – föreställningen om att ”allt går åt helvete” och en känsla av maktlöshet inför detta tillstånd. Politik är något som andra utövar på denna klassfraktion (Bourdieu, 1984). Ibland leder detta till föreställningar om att journalister mörkar sanningen (här gällande invandringen till Sverige) och till att människor i dessa klasspositioner blir särskilt mottagliga för högerpopulistiska svar på komplexa samhällsfrågor och problem. Det måste dock understrykas att det inte går att sätta likhetstecken mellan arbetarklassens avsmak gentemot de socialt erkända och upphöjda nyhetsförmedlarna och nyhetsgenrerna och dess kunskapsnivå. Även om dessa resultat pekar i en tydlig riktning – att arbetarklassen är fränkopplad väsentliga delar av samhällsdebatten och ”det offentliga” – är det inte orimligt att anta att den hittar andra sätt genom vilken den tillskansar sig information och engagerar sig i samhällsfrågor. Frågan är vilka kanaler och källor som utgör dessa alternativ. Vi vet att det finns en marknad för ”alternativa” medier som på många håll tycks ersätta den etablerade journalistiken just genom att använda enkla förklaringsmodeller och genom att skapa en ”andre” som får stå syndabock för komplexa problem. Inställningen till Samhällsnytt (vid mättillfället ”Avpixlat”), en högerpopulistisk nyhetsförmedlare med kopplingar till Sverigedemokraterna, är exempelvis mer positiv bland kulturellt kapitalfattiga än bland de kulturellt kapitalstarka. Skillnaderna i medelvärden på uppfattningen av Samhällsnytt är statistiskt signifikanta för utbildningsnivå, föräldrars utbildningsnivå, antal böcker i hemmet, benägenheten att ofta befatta sig med finkultur, och att ha bott utomlands.

De *kapitalsvaga med särskild brist på ekonomiskt kapital* förstärker också den egna underordningen genom att avsäga sig den legitima nyhetskulturen för att istället ta del av ”mjuka” eller ”oseriösa” nyheter. Det ska dock understrykas att unga människor är överrepresenterade i den statistiska analysen av denna del av det sociala rummet – här finns många studenter som är i färd med att ackumulera kulturellt kapital i form av utbildningskapital. Kanske är denna klassfraktion den som är mest benägen att röra sig (uppåt) i det sociala rummet och därmed, på sikt, också förändra sina medievanor. I intervjuerna med ungdomarna från dessa positioner (som går på högskoleförberedande gymnasieprogram men som inte har kulturellt kapital med sig hemifrån) återkommer uppfattningen att nyheter är viktiga och att man ”borde” lägga tid på dem. Den egna nyhetsrepertoaren är dock inte alltid samstämmig med ett mer legitimt förhållningssätt – exempelvis att ta del av kultur, krig, världshändelser och politik via

nyheter. Människor i denna del av det sociala rummet balanserar, för att använda Danielssons (2014) ord, mellan förnuft och känsla; mellan sin kännedom om att de ”borde” bete sig på ett vis och ett beteende som inte alltid lever upp till den känslan.

I likhet med attityder och smak gentemot politiken, musiken och fritiden – som också studerats i detta kapitel – så följer distributionen av legitima och illegitima nyhetspraktiker och nyhetspreferenser sociala hierarkier. De praktiker och preferenser som brukar framhållas som bra, av hög kvalitet eller intellektuell tyngd förekommer oftast bland kapitalstarka grupper, framförallt bland de som förfogar över mycket kulturellt kapital. Lättsammare medierepertoarer – vilka inkluderar preferenser för de kommersiella teve- och radiokanalerna – återfinns bland de kapitalsvaga fraktionerna, framförallt bland dem med brist på kulturellt kapital. Att forma medierepertoarer som är mer eller mindre samstämmiga med den legitima och upphöjda kulturen är alltså framförallt en fråga om tillgång till kulturellt kapital. (Även Enelo [2013] och Börjesson [2015] har betonat just det kulturella kapitalets betydelse för svenskars kulturpraktiker och preferenser.)

Det finns, på det hela taget, en homologi mellan rummet av sociala positioner och rummet av kulturella praktiker och preferenser. Människor med samma klassposition tenderar att forma liknande nyhetsrepertoarer och ogilla det som gillas bland dem i andra samhällsklasser. Denna homologi mellan objektiva positioner i den svenska klasstrukturen och subjektiva val och värderingar i ett symboliskt universum av praktiker och preferenser kan förklaras av habitus. Människor under liknande levnadsförhållanden har samstämmiga livsstilar och preferenser eftersom de delar ett *klasshabitus* – de har vuxit upp i sociala miljöer som är samstämmiga i de värderingar, preferenser och praktiker som tillråds. Tidigare forskning har framförallt framhållit nyhetskonsumtionens *psykologi* – där betonas att människor väljer olika eftersom de har olika motivationer och preferenser (Prior, 2007; Aalberg et al., 2013; Strömbäck et al., 2013). I de fall där utbildning framhålls som en viktig förklaring till varför vissa konsumerar nyheter och andra inte menar man att utbildning ger en ”högre kapacitet att tillskansa sig politisk information” (Aalberg et al., 2013: 286). En sådan förklaring missar den viktiga poängen att ”den utbildade” redan tidigare har rört sig på sociala fält (exempelvis den högre utbildningen och medelklasshemmet) där den legitima smaken har förordats och inkorporerats i habitus. Att utbildning korrelerar med nyhetskonsumtion behöver inte nödvändigtvis vara resultatet av en högre kapacitet att tillskansa sig information – det kan likväl ha att göra med den socialt formade smakpaletten som ”den utbildade” bär med sig, och hennes tendens att förstå sig själv som en som deltar i politiken och samhället – en känsla som är särskilt utbredd i den utbildade medelklassen (Bourdieu, 1984; Enelo, 2013; Danielsson, 2014).

Detta kapitel vill således understryka att det finns en *sociologi* bakom val och värderingar i det digitala medielandskapet. Det faktum att människor som delar klassposition systematiskt skapar liknande nyhetsrepertoarer måste förstås som produkten av klasshabitus och en socialt formad smakpalett, snarare än resultatet av individers rationella beslut. I nästa kapitel vänder vi oss till de socialisationsprocesser som ligger

till grund för de klassspecifika mönster vi blottlagt här. Var formas denna smakpalett och hur ser den ut i olika samhällsklasser?

4. Socialisation mot olika nyhetsrepertoarer

I föregående kapitel identifierades skillnader i hur människor med olika klasspositioner orienterar sig i det digitala medielandskapet. Utifrån korrespondensen mellan klass och nyhetsval/nyhetsvärderingar tillskrevs habitus en viktig roll för hur människor navigerar i nyhetsflödet. Habitus genererar praktiker och preferenser som följer sociala hierarkier. Kapitel 3 belyste dock bara slutresultatet av de sociala processer som grundlägger dessa skillnader. Frågan om var och hur dessa nyhetsrepertoarer formas kvarstår att bevara. I detta kapitel tittar vi närmare på de instanser genom vilka ungdomar formar sina inställningar till nyheter och journalistik: hemmet och skolan. Båda utmålats ofta som de viktigaste fälten vari människor formar sina habitus och får tillgång till kapital (Bourdieu & Passeron, 1990; Bourdieu, 1996c)². Kapitlet lägger huvudsakligt fokus på två grupper; (1) medelklassungdomar i högskoleförberedande program vars hem präglas av tillgång till relativt mycket kapital och (2) arbetarklassungdomar i yrkesförberedande program vars hem saknar tillgång till kapital, framförallt kulturellt kapital.

Socialisation – att anamma omgivningens normer och värderingar

En utgångspunkt i denna bok är att mediepublikens fragmentering – det vill säga framväxten av alltmer olikartade medierepertoarer – inte enbart kan förstås som ett tekniskt eller individuellt fenomen. Teknik- eller mediecentrerade föreställningar om

2. I *Reproduction in Education, Society and Culture* visar Bourdieu & Passeron (1990) hur barn och ungdomar i skolan lär sig vilka vägar som är till för dem och vilka som inte är det. Elever från studievana hem tenderar att klara sig bättre genom skolan – inte för att de är kognitivt bättre rustade, utan för att de har ett habitus som gör dem bekväma i skolmiljön och som är inställt på att göra karriär inom utbildningsväsendet (Morris et al., 2016). Att ha välutbildade föräldrar gör att man som barn har en "naturlig" närhet till skolans värld (se även Lareau, 2011). I *On the Family as a Realized Category* vidhåller Bourdieu att familjen – trots sin begränsade omfattning – också måste förstås som ett socialt fält (1996c: 22). Familjen är ett av de viktigaste fälten för reproduktionen av samhällets hierarki eftersom individer ärver både kulturellt och ekonomiskt kapital av föräldrar och släkt (ibid: 23).

algoritmgenererade filterbubblor (Pariser, 2011) eller individfokuserade förklaringar med fokus på motivation, förmåga eller politiskt intresse (Prior, 2007; Hall Jamieson & Cappella, 2010; Strömbäck et al., 2013) har gemensamt att de inte fångar upp de *sociala* processer som ligger till grund för forandet av individers relation till nyheter och journalistik. Annan forskning har dock fokuserat på bredare, kontextuella förklaringar, bland annat den mediekultur inom vilken nyhetskonsumtionen äger rum (Elvestad & Blekesaune, 2008; Shehata & Strömbäck, 2011). I andra fall visar forskning att familjen och hemmet utgör platser och miljöer där förhållningssätt gentemot nyheter formas. För att förstå sådana processer tar vi hjälp av socialisationsbegreppet.

Socialisation beskriver den process vari människor anammar de normer och värderingar som premieras i den omgivande sociala kontexten (till exempel i hemmet, på universitetet eller på arbetsplatsen). Som sociala varelser tar vi till oss och inkorporerar omgivningens kultur för att passa in i gruppen och stärka dess position och fortlevnad (Browne, 2011; Maccoby, 2015). Ofta skiljs primär och sekundär socialisation åt. Den förre äger rum inom den närmsta kretsen och tidigt i livet. Barn lär sig sociala koder i familjen – av föräldrar och syskon. Föräldrar för exempelvis över sina medierepertoarer till sina barn genom att exponera dem för sin egen medieanvändning och via de normer och förväntningar som på olika, direkta och indirekta, sätt kommuniceras till barnen. Sekundär socialisation sker genom andra samhällsinstitutioner där utbildningssystemet har den mest framträdande rollen (Browne, 2011).

Att människor ”gör som de gör” och ”väljer som de väljer” förklaras av Bourdieu med att människor växer upp i olika hem och därmed får tillgång till olika smakpaletter – våra habitus formas helt enkelt efter den *doxa* som råder i de fält där vi befinner oss. Hemmet och skolan är två sociala rum där habitus och inställningen till olika kulturella gods – exempelvis nyheter – formas. Hemmet och skolan utgör, med andra ord, sociala fält med olika *doxa*. Att habitus anpassas och formas efter värderingar och normer som råder i hem och skola bottnar i slutändan i en ytterst mänsklig vilja att passa in i den egna gruppen.

I en panelundersökning med svenska ungdomar som sträcker sig mellan 2010 och 2014 visar Shehata och Amnå (2017) att föräldrar överför sitt politiska intresse till sina barn och att det i familjer med politiskt intresserade föräldrar oftare diskuteras politik. Detta leder i sin tur till att ungdomar med politiskt intresserade föräldrar blir mer benägna att ta del av nyheter (ibid). Frågan om klass tas tyvärr inte upp i deras studie. Forskarna undersöker inte *vilka* föräldrar som tenderar att vara politiskt intresserade och aktivt diskutera politik med sina barn. Dock visar forskning med liknande upplägg från USA att föräldrarnas utbildningsnivå spelar roll för både nyhetskonsumtion och i vilken utsträckning föräldrarna diskuterar politik med sina barn, vilket i sin tur inspirerar ungdomarna till nyhetskonsumtion (York & Scholl, 2015; Thorson et al., 2018). Vidare visar forskning från Hong Kong att föräldrars tillgång till kapital spelar en avgörande roll för på vilka sätt deras barn använder digitala medier (Yuen et al., 2018). Samma mönster har blottlagts av en kvalitativ studie i Sverige (Danielsson, 2014). Förfogandet över utbildningskapital tycks således vara en viktig aspekt för att förstå i

vilken utsträckning hemmet är en plats där nyhetskonsumtion och nyhetsdiskussion värderas. Människors relation och tillgång till ”det politiska” är alltså inte fränkopplat klass, förmågan att ”producera en åsikt” är tvärtom inkluderad i ett förkroppsligat kulturellt kapital som framförallt underbyggs i kapitalstarka familjer (Enelo, 2013).

Studier om hur olika skolmiljöer i olika utsträckning uppmuntrar till eller indirekt avråder från ett engagemang med just nyheter är dock färre. Forskning har dock visat att elever, särskilt flickor, ur medelklassen utvecklar explicita strategier för att bädda för framgång i skolan och i det framtida livet, och att deras i regel välutbildade föräldrar utgör ett viktigt hjälpmedel därtill (Nygren, 2007). En systematisk litteraturöversikt visar att ojämlikhet tar form också i hur elever från olika sociala positioner förhåller sig till medier inom skolans värld, även i Sverige (Samuelsson & Olsson, 2014). Kapitalstarka elever i den svenska grundskolan har i högre grad än elever från mindre bemedlade förhållanden tydliga strategier för kunskapsinhämtning och informations-sökning (Samuelsson, 2012). Eftersom de högskoleförberedande programmen ofta utgör medelklassens domän kan vi också förvänta oss att nyheter tar större plats i dessa miljöer än i de yrkesförberedande programmen. För att sprida ytterligare ljus på dessa processer kommer resten av detta kapitel att återvända till fokusgruppintervjuerna med ungdomar ur olika klasspositioner. Detta för att fördjupa oss i frågan om hur ett klassbaserat förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik förmedlas genom två huvudsakliga socialisationsagenter – hemmet och skolan.

Hemmet

Nyheter i det kapitalsvaga hemmet – den kulturella frizonen

Med boken *Learning to Labour* (1977) visade Paul Willis hur pojkar ur arbetarklassen (”the lads”, som de själva beskrev sig) förhåller sig till fritiden som en domän fränkopplad de krav och förväntningar som skolans värld påbjuder. Fritiden används för att på olika sätt göra motstånd mot de normer, värderingar och manér som skolan och dess representanter föreskriver. Sådana mönster är återkommande också i Danielssons (2014) studie om hur unga svenska män navigerar i det digitala medielandskapet. Unga män från kulturellt kapitalstarka hem spenderar väsentliga delar av sin fritid på praktiker som kan sägas gå hand i hand med skolans kursplaner – de söker information, gör läxor och mer därtill, de läser nyheter. Pojkarna ur de kapitalsvaga hemmen, å andra sidan, som ofta saknar ett habitus som är inställt på avkastning på utbildningens fält, är mer benägna att istället använda medier för att fränkoppla sig skolans värld, exempelvis genom att i högre grad lägga sin tid på spel och aktiviteter som inte direkt kan omsättas i resurser som för dem uppåt på samhällsstegen. Respektive grupps mediepraktiker utgör således, mer eller mindre medvetet, instanser genom vilka reproduktionen av den egna under- eller överordningen i samhällets hierarki äger rum (ibid). Hur tar sig detta uttryck när det gäller nyheter? Vi vänder oss först till den nyhetskultur som återfinns i de kapitalsvaga hemmen.

Många svenskar ser nyhetsanvändning som en medborgerlig dygd – som något man *borde* lägga tid på (Bergström, 2016). Således åtnjuter nyheter en hög position i hierarkin av symboliska gods och praktiker, som Danielsson (2014) uttrycker det. Även om denna hierarki tenderar att erkännas på ett kollektivt plan finns undantag (ibid). De kapitalsvaga fraktionerna är, som vi såg i föregående kapitel, den grupp som är mest benägen att vända rådande normer ryggen genom att inte ta del av nyheter eller genom att finna dem oviktiga och irrelevanta. Citaten nedan vittnar om arbetarklassungdomarnas ambivalenta förhållande till nyheter. I det första utdraget menar flera i gruppen att deras föräldrar inte tycker nyheter är viktiga, men senare uppdragas det att de trots allt tar del av nyheter. Kanske är det så att ungdomarna inte tror att föräldrarna tycker nyheter är viktiga eftersom de aldrig talar med sina barn om dem, vilket framkommer längre in i samtalet.

Intervjuare: Ja, men vad säger ni? Verkar det som att era föräldrar tycker att det är viktigt med nyheter?

Christoffer: Nej.

Daniel: Nej.

Bengin: Nej.

...

Daniel: De kollar nog på nyheter och så men säger inte att jag borde kolla mer på det. De bryr sig inte så mycket om jag kollar på nyheter.

Intervjuare: Nej, vad säger du då?

Christoffer: Nej, min mor säger aldrig att jag borde kolla på mer på nyheter.

Intervjuare: Aa.

Bengin: Ja, det är samma här.

Christoffer: ...hon kollar aldrig heller på nyheterna till exempel. Hon läser nyheter på sin telefon också.

Intervjuare: Mm.

Christoffer: Men hon snackar ju typ aldrig om det.

...

Intervjuare: Ja, Markus du sa någonting?

Markus: Ja, det är samma hemma hos mig också. Morsan brukar inte se på nyheter eller någonting sådant. Farsan kanske läser någon tidning nån gång då, fast det är nästan aldrig att han pratar om det.

Intervjuare: Nä.

...

Jonas: Nej, alltså ingen av mina föräldrar varken läser tidning eller tittar på nyheter utan det är väl mest bara nyheter som är stora som man pratar om.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Plåtslagarprogrammet)

De nyheter som blir föremål för diskussion i arbetarklasshemmet är ”de stora händelserna” som ”alla pratar om”. Även *uppåtsträvarna* – som lever i kapitalsvaga hemmen riktat in sig på studier vid högskola och universitet – vittnar om att händelsers omfattning är en viktig förutsättning för huruvida en nyhet diskuteras i hemmet. Tillsammans med nyheter ur Aftonbladet och Expressen tycks det som att det Dayan och Katz (1992) kallat för ”media events” – här inryms särskilt uppseendeväckande händelser som mänlandningen, prinsessan Dianas bröllop och de olympiska spelen – utgör de typer av nyheter som i en tid av mediefragmentering och publiksegmentering lyckas nå ut i alla samhällets skikt. I dessa fall har medierna (fortfarande) kapacitet att föra samman folk från samhällets olika skikt.

I en annan intervju med ungdomar ur arbetarklassen framhålls att föräldrarna tycker att nyheter är viktiga, men nyheter är fördenskillt inget som diskuteras särskilt mycket i hemmet.

Peter: De kollar ju på nyheter och så men det är inget vi håller på att diskutera. Det är väl bra att veta saker.

...

Intervjuare: Tycker dina föräldrar att det är viktigt med nyheter tror du?

Peter: Ja, men vi pratar inte direkt om det hemma. Förutom om det är nån skitstor sak som typ ”elfte september” men det har inte hänt på flera år nu.

Intervjuare: Nej.

Peter: Hockey och sånt kan vi prata om. Sport.

Intervjuare: Ok.

Peter Det är väl typ bara det.

Intervjuare: Vad säger Joakim då? Verkar dina föräldrar tycka det är viktigt?

Peter: Ja, vad brukar Göran säga?

Joakim: De läser ju nyheterna varje morgon. De tycker väl det är viktigt.

Intervjuare: Pratar ni någonting hemma om nyheter och så där?

Joakim: Nä, det är mest om hockey.

Intervjuare: Kalle, vad säger dina föräldrar? Tycker de det är viktigt? De läser tidningen eller?

Kalle: Ja, ja, det gör de.

Intervjuare: Snackar ni någonting om nyheter hemma?

Kalle: Nä.

...

Intervjuare: Tror du dina föräldrar tycker det är viktigt med nyheter?

Joel: Ja, morsan läser ju varje morgon. Pappa vettfean.

Intervjuare: Pratar ni om det hemma?

Joel: Nej. Nej, inte direkt.

Intervjuare: Mikael, vad säger du?

Mikael: De läser och så men det är inget vi pratar om.

...

Intervjuare: Några har sagt att ni snackar om hockey och sådär hemma....

Mikael: Mmm.

Intervjuare: Känner ni igen er i det eller?

Kalle: Ja..

Joakim: Mmm.

Peter: Ja, det är nog enda jag kan snacka med pappa om när det gäller nyheter.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

Samtliga intervjuer med ungdomar från kapitalsvaga hem – oavsett om de tillhör *uppåtsträvarna* eller arbetarklassen – vittnar om en generell frånvaro av politiska och nyhetsrelaterade diskussioner innanför hemmets väggar. Om en nyhet diskuteras är det en ”stor händelse” eller ”mjukare” typer av nyheter, exempelvis sportnyheterna. För en intervjudeltagare är hockeyn ”det enda jag kan snacka med pappa om när det gäller nyheter”.

Sara: Alltså, jag brukar prata om nyheter med min mamma men då är det inte så här ”oj, nu har det här hänt i världen” utan mer sånt som vi båda är intresserade av. Vi pratar väldigt mycket om det här med att Bruce Jenner kom ut som transsexuell. Det pratade vi jättelänge om. Sådana saker.

(Ur intervju med ungdomar i uppåtsträvar-gruppen, Humanistiska programmet)

Uppåtsträvarna karaktäriseras av att komma från hem med bristande tillgång till kulturellt kapital – föräldrarna är i regel arbetare eller utbildade tjänstemän – men via sin vilja att röra sig uppåt i samhällets hierarki befinner de sig i en skolmiljö där de exponeras för och anammar en orientering mot den legitima och socialt erkända kulturen (Danielsson, 2014). I vissa fall kan de utveckla det Bourdieu (2004) kallade för ett ”kluvet habitus”: dessa ungdomar rör sig i två sociala fält (hemmet och skolan) med olika relationer och förhållningssätt gentemot den legitima kulturen. I vissa fall materialiseras olikheterna mellan dessa kulturer i konkreta, vardagliga konflikter över vilken tevekanal som ska vara på. Sigrid talar i utdraget nedan. Hon har en arbetslös mamma och hennes pappa kör långtradare. Hon är elev på det Humanistiska programmet där elever och lärare överlag förfogar över mer kulturellt kapital än hon och hennes familj. I skolan exponeras Sigrid för den legitima nyhetskulturen nästan varje dag – här visas nyheterna på lektioner och politik diskuteras med lärare och vänner. Detta krockar med de normer som råder i hemmet, vilket i utdraget nedan illustreras av konflikten mellan henne och hennes pappas fru.

Rebecca: Jag håller med, alltså vi diskuterar ju inte så mycket om det inte är något större eller om det är någonting. Det är inte så att föräldrarna säger ”det här ska vi lära våra barn”.

Intervjuare: Vad säger ni andra då?

Sigrid: Nej, alltså min pappas fru blir såhär... när jag vill kolla på nyheterna säger hon ”va!?” Och jag bara ”jo” och hon bara ”nej”. Och så går hon iväg och gör något annat. Då tänker jag ”alltså seriöst, jag vill kolla på nyheterna”.

(Ur intervju med ungdomar i uppåtsträvar-gruppen, Humanistiska programmet)

Den generella frånvaron av diskussion kring nyheter i det kapitalsvaga hemmet förklarar varför kapitalsvaga individer är minst benägna att vara engagerade i nyheter och journalistik. De formar helt enkelt sina habitus i hem där diskussioner om nyheter, samhälle och politik inte förekommer lika ofta som i medelklasshemmen. Istället blir det kapitalsvaga hemmet ofta en kulturell frizon där man ägnar sig åt ”saker man tycker är roliga” snarare än åt aktiviteter som värderas av samhället och dess kapitalstarka fraktioner (Danielsson, 2014). När nyheter diskuteras är det därför de nyheter som klassats som ”öseriösa” – exempelvis sportnyheter och nyheter om kändisars liv. Medelklassen har ett avsevärt försprång när det gäller förmågan att känna sig hemma i nyheter och ta del av dem på ett sätt som värderas i det svenska samhället. Och vad som värderas i det svenska samhället hänger, som tidigare diskuterats, intimt samman med frågan om social status.

Att lära sig producera en åsikt – nyheter och politik i medelklasshemmet

De gånger ungdomarna i denna studie nämner att de pratar om politik och nyheter hemma, och när de berättar att de på olika sätt av sina föräldrar uppmanas till att ta del av nyheter, så är det i någon av medelklassgrupperna. Intervjuerna med ungdomar ur medelklassen går i linje med tidigare forskning och teorier där det kapitalstarka hemmet, till skillnad från de kapitalsvagas ”frizon”, utgör en plats där ett kontinuerligt ”arbete på sig själv” äger rum (Lareau, 2011; Danielsson, 2014). Att förvärva och underhålla ett kulturellt kapital kräver tid och arbete (Bourdieu, 1986). Därmed kan vi med Danielsson (2014) förstå ungdomarnas fritid som en resurs som kan investeras i praktiker som kan tänkas ge inträde till eller avkastning på sociala fält – inte minst på utbildningsfältet (jfr Lareau, 2011). Vi har i föregående kapitel sett att ungdomarna ur kapitalstarka hem är benägna att lägga sin tid på ”uppbyggliga och produktiva” mediepraktiker som korresponderar med den kollektivt erkända kulturen (Danielsson, 2014). Korrespondensen förklaras delvis av att det innanför medelklasshemmets väggar råder en inställning till nyheter som överlappar med den nyhetskultur som förordas av såväl lärarna vid de högskoleförberedande gymnasieprogrammen som samhället i stort. Utdraget nedan vittnar om att medelklassföräldrarna tycker att det är viktigt med nyheter, att de tycks ta del av mycket nyheter, och att nyheter ofta är föremål för diskussioner i hemmet.

Intervjuare: Tror ni att era föräldrar tycker det är viktigt med nyheter?

Flera: Ja.

Erika: Ja, det är typ det enda de pratar om.

Filippa: Det kan bli heta diskussioner.

Intervjuare: ”Det kan bli heta diskussioner”? Alla håller med om det?

Gabriel: Ja.

....

Intervjuare: Vad säger ni andra? Ni verkade hålla med om att era föräldrar tycker det är viktigt med nyheter.

Hanna: Ja.

Ines: Ja, verkligen.

Intervjuare: Hur vet ni det då?

Ines: De pratar om det.

Hanna: De kollar på nyheterna varje kväll typ.

Ines: Ända sen jag var liten så har jag och min pappa diskuterat nyheter och politik och sådär. Så min i min familj är nyheter något vi pratar om varje dag.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Juridiska programmet).

Följande diskussion är tagen från en annan gruppintervju men har slående likheter med citatet ovan. Även här kan diskussioner kopplade till nyheter bli intensiva, och även här finns tecken på hur föräldrarna i medelklasshemmen, medvetet eller omedvetet, arbetar med att överföra sin egen nyhetskonsumtion på sina barn, exempelvis genom att uppmuntra dem att läsa artiklar som de själva funnit intressanta.

Intervjuare: Petra, tycker dina föräldrar att det är viktigt med nyheter?

Petra: Mm, väldigt viktigt. Vi har dock väldigt olika åsikter så det blir ganska jobbiga diskussioner ibland, eftersom vi tycker så olika. Ibland när man känner att man inte orkar ta en sådan diskussion så blir det att man struntar i det, men de tycker definitivt att det är viktigt.

Intervjuare: Men då är det ofta saker som har hänt i nyheterna som kan ge en diskussion hemma då eller?

Petra: Mmm.

...

Ellie: Ja, mina föräldrar kan tycka att det är viktigt. De kan komma med nyheter ganska ofta.

Intervjuare: Vill de gärna att du ska läsa mer eller?

Ellie: Ja, lite så.

....

Petra: Mina föräldrar kan komma med en tidning där de satt en flick såhär ”läs den här”. Eller så länkar de till artiklar på nätet.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Humanistiska programmet).

De meningsskiljaktigheter som uppstår i diskussioner om nyheter och politik inom medelklasshemmet tränar ungdomarna i att ”producera en åsikt” (Enelo, 2013) och ger dem en förmåga att göra sin röst hörd och samtidigt ”höra sin röst gjord” (Danielsson, 2014: 335). Sådana förmågor karaktäriserar egenskaper som återfinns i samhällets högre positioner och i tjänstemannayrken som politiker, journalist, författare, forskare, lärare, kommunikatör, företagare. Det är ingen slump att föräldrarna till de här ungdomarna tenderar att inneha just den här typen av yrken. I utdraget ur diskussionen med ungdomar ur den *ekonomiska medelklassen* är Claes – som diskuterar mycket nyheter med sina föräldrar – ett undantag. Överlag tycks nyhetskonsumtionen och diskussioner kring nyheter förekomma oftare i de hem där tillgången till kulturellt kapital är mest framträdande, där föräldrarna nästan uteslutande har studerat vid universitet eller högskola (Bilaga 2). Ungdomarna ur den *ekonomiska medelklassen* nämner i regel, liksom ungdomarna från de kapitalsvaga hemmen, att diskussioner kring politik och nyheter primärt sker då det ”hänt något stort”. Det är således framförallt det *kulturellt kapitalstarka* hemmet som fungerar som en plats där nyheter diskuteras för sakens skull – i dessa hem anses det finnas ett *egenvärde* i att föra diskussioner om nyheter och politik.

Intervjuare: Hur ser det ut hemma då? Nu har vi pratat om skolan. Hur ser det ut hemma? Era föräldrar. Läser de mycket nyheter och tycker de det är viktigt?

Claes: Ja, alltså.

David: Ja.

Emilia: De kollar väl på nyheter på teven tror jag.

Fredrik: Mm.

Intervjuare: De gör det, ja.

Claes: Vi diskuterar mycket nyheter hemma. Pappa är mest intresserad av ekonominyheterna, och min mamma är mer intresserad av det som händer i världen.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

Skolan

Nyheter i yrkesprogrammen – sporadiska besök av den erkända kulturen

Yrkesprogrammen på gymnasierna är den sista instansen av skolgång innan ungdomarna från arbetarklassen själva gör entré på arbetsmarknaden som bilmekaniker, plåtslagare eller vårdbiträden. När ungdomarna i dessa grupper frågas om vad de tror sig göra efter gymnasiet är svaret nästan uteslutande arbete (Bilaga 2). I medelklassen vill man istället studera vid högskola eller universitet, eller resa innan man påbörjar sin utbildning. Bland eleverna i yrkesprogrammen är det bara en person som uppger något sådant som troligt alternativ efter gymnasiet. Skolan, som ligger några kilometer från stadens centrum, är byggd för att kunna hushålla yrkesrelaterade aktiviteter som snickeri och bilunderhåll. Intervjuerna med ungdomarna i Fordons- och transportprogrammet och Plåtslagarprogrammet äger rum i hemklassrummen som ligger i direkt anslutning till de verkstäder och bygghallar där de spenderar majoriteten av sin tid i skolan. Då och då kastar ungdomarna blickar ut mot golven där klasskamrater jobbar på. Ljuden av olika verktyg som möter plåt ligger som en fond under intervjuerna. Inför en av intervjuerna har läraren som varit min kontaktperson skrivit ”förhör” på elevernas schema. Kanske för att ge sken av att deltagande i intervjun skulle vara obligatoriskt och att det ska tänkas få eleverna att ställa upp. I den här skolmiljön lyser nyheter och journalistik med sin frånvaro, och lärarnas förväntningar på elevernas förmåga att producera en åsikt om nyheter och journalistik är minst sagt dämpade. Miljön där dessa elever befinner sig är i första hand en plats för fysiskt arbete.

När ungdomarna frågas om de pratar mycket om nyheter i skolan är svaret ett rungande nej. De gånger nyheter diskuteras är det med lärare som representerar de ”tråkiga” ämnena – det vill säga de ämnen som eleverna i de högskoleförberedande programmen lägger väsentliga delar av sin tid på. Religionsläraren eller samhällsläraren är de som gör sporadiska försök till att tala om nyheter:

Viktor: Religionsläraren. Hon är sån.

Intervjuare: Och religionsläraren då – verkar hon tycka att det är viktigt med nyheter?
Brukar hon prata om nyheter?

Alex: Det verkar som de tycker det. De brukar inte prata om det. Jag kan inte förklara hur jag menar men det känns som det.

Gustav: Inte döma på utsidan Alex...

Intervjuare: Alex, varför känns det som om hon tycker det är viktigt ha koll på nyheter då?

Alex: Det kan jag inte svara på.

Gustav: För att hon är religionslärare.

Alex: Ja.

Gustav: Tråkigare liv kan man inte ha.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

Intervjuare: Hur är det här i skolan då? Pratar lärarna mycket om nyheter och verkar de tycka att det är viktigt eller?

Gabriel: Nej.

Lina: Svenskläraren.

Arvid: Samhällsläraren. Varje lektion ska vi rabbla upp alla nyheter vi har hört under veckan liksom.

Fredrik: Ja.

Intervjuare: Mhm.

Arvid: Det brukar inte vara någon lång lista.

Gabriel: Nej (skratt).

Intervjuare: Det var samhällsläraren?

Arvid: Ja.

Intervjuare: Svenskläraren också?

Lina: Mjae, inte.

Arvid: Inte våran.

Tomas: Vår lärare brukar ibland snacka om ”har ni hört den här nyheten?” och sådär. Fast hon är ju gammal så att...

Lina: (Skratt)

Intervjuare: Ja, de andra lärarna då?

Gabriel: Nej.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Plåtslagarprogrammet)

Intervjuare: Men vad säger lärarna om nyheter då? Vi har pratat om en lärare i det här fallet.

My: Men det är henne man tänker på.

William: Ja, för det är hon som faktiskt tar upp det.

Intervjuare: Det är hon som tar upp det?

My: Annars är det väl vi i sådana fall.

Nikki: Och en del lärare kanske tar upp nyheter ibland men de är inte mycket.

Intervjuare: Men tror ni att de tycker det är viktigt eller?

William: Ja, men det är väl en del av deras lektion också. Typ samhällskunskap...

(Ur intervju med ungdomar tillhörande kapitalsvag grupp, Barn- och fritidsprogrammet)

I alla tre intervjuerna förekommer en distans till de lärare vars uppdrag bland annat inkluderar att diskutera nyheter och samhällsfrågor med eleverna. Att vara ämneslärare är att representera den erkända kultur som många av dessa ungdomar upplever ligger ”bortom dem”. Att diskutera nyheter innebär att stjäla tid ifrån de aktiviteter som eleverna själva upplever som viktiga och intressanta. För arbetarklassungdomarna avviker dessa lärare från det normala – både i uppsyn och uppsåt. I sitt avståndstagande mot den legitima kultur som dessa lärare representerar målar ungdomarna upp dem upp som ”gamla” eller ”tråkiga”.

Nyheter i de högskoleförberedande programmen – exponering för- och uppmuntran att delta i den erkända kulturen

Andreas: ”Jag läste i DN i morse” är en väldigt vanligt förekommande fras under våra lektioner.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Humanistiska programmet).

Tammy: Vår lärare var alltid såhär ”Ja, men titta här nu. Nu ska vi se det här live” och ”det här såg jag igår”.

...

Ulrika: Och så säger läraren att ”här kan ni gå in och kolla om ni är intresserade” och ”det här tycker jag är bra”.

(Ur intervju med ungdomar i uppåtsträvar-gruppen, Humanistiska programmet).

De ungdomar ur medelklassen som intervjuats i denna studie återfinns på tre olika gymnasieskolor. På väggarna i korridorerna på det gamla läroverk där eleverna på det Juridiska programmet huserar hänger tavlor på Nobelprisvinnare. Byggnaden är uppförd 1869 och består fortfarande av klassrum, en aula och ett bibliotek. Eleverna på det Humanistiska programmet har inte en lika pampig skolmiljö, även om deras lärare har gjort sitt bästa för att dekorera bort klassrummets 1960-talsprägel. Tavlor, kartor och böcker pryder de gula tegelväggarna. Fojén till den privata gymnasieskola där den *ekonomiska medelklassen* intervjuas består av en soffgrupp och ett tidningsställe med några magasin – däribland *Entreprenören*. Skolans planlösning är öppen och i klassrummen, som är separerade med glasväggar, finns stolar och bord som är designade för att flyttas omkring. Dessa miljöer utgör platser där medelklassens barn formar sina förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik. I kontrast till den skolmiljö där vi möter arbetarklassens barn återfinns här en uppmuntran att ta del av och diskutera nyheter. Ett återkommande tema i intervjuerna är att lärarna framställs som några som har ”koll” och tar del av mycket nyheter och aktivt uppmuntrar eleverna till att själva göra det.

Intervjuare: På skolan då? Verkar lärarna tycka att det är viktigt att hålla koll på nyheterna?

Lars: Mm.

Theo: Ja, lärarna i samhällsämnen tycker det. De lärare vi har där, de kan ju tycka att det är viktigt.

Niklas: Mm, han kan fråga saker så han vet om man har kollat på nyheterna.

Intervjuare: Jonas, du sa att det fanns någon mer också eller?

Jonas: Ja, en till samhällslärare som också är på oss. Som ofta frågar om nyheterna och sådär.

Lars: Mm.

Intervjuare: Förstår jag er rätt då att de gärna ser att ni har läst tidningen då eller?

Niklas: Mm.

Theo: Mm.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Business Programme)

Ungdomarna ur medelklassen vittnar om att det framförallt är nyheter som motsvarar gymnasieprogrammets profil som diskuteras av lärarna. Som vanligt förekommande genre nämner eleverna vid det Humanistiska programmet kulturnyheter; en nyhetsförmedlare som nämns är DN. ”Det är mycket kulturnyheter på våra lektioner och sånt där. Men det är roligt”, säger en av ungdomarna vid det Humanistiska programmet. På Management/Communication Programme talar lärarna istället om vikten av att följa ekonominyheterna. Utsagorna korresponderar med analyserna som gjordes i kapitel 3; kulturnyheter uppskattas framförallt av den *kulturella medelklassen* och ekonominyheterna gillas bäst av den *ekonomiska medelklassen*.

Erik: Han börjar dagen och berättar om...

Filip: ”Har ni sett det här?”, ”har ni hört om det här?”

Erik: Ja.

Filip: För han själv har ju den appen tydligen...han får ju också upp det.

Hampus: Ja, han sa att han får alla.

Filip: Ja, han får alla nyheter.

...

Hampus: Vi läser ju lite om marknadsekonomi och så.

Amanda: Ja.

Hampus:...och då pratade han om att det var viktigt att hålla koll på dollarn i USA för att det skulle påverka vår ekonomi här.

Amanda: Mm.

Hampus: ...om vi skulle frakta varor därifrån och så.

Amanda: Ja.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

Inte sällan ställer elever från kapitalstarka familjer krav på sin utbildning och på sina lärare (Holmqvist, 2015). Detta gäller även dessa ungdomar, som i regel kommer från studievana hem där nyheter diskuteras flitigt. I utdraget nedan ser vi att lärarna inte alltid lever upp till elevernas förväntningar, vilket bryter mot den annars vanligt förekommande inställningen till läraren som en som inspirerar och uppmuntrar till att ta del av nyheter. Eftersom läraren vid ett tillfälle valde att inte diskutera terrordåden i Paris menar en av eleverna att läraren inte tycker det är (tillräckligt) viktigt med nyheter. Istället för att diskutera det fruktansvärda som hänt valde läraren att fokusera på nyheter med direkt relevans för det givna ämnet – Volkswagens fusk med tester för koldioxidutsläpp kan ju kopplas till affärsjuridiska spörsmål. Vissa elever ogillar att nyhetsdiskussionerna reduceras till ett instrument för ämnesundervisning – för dem finns det ett egenvärde i att diskutera nyheter ur ett bredare och mindre instrumentellt perspektiv.

Anna: Vi sa så här till våra lärare ”vi vill prata om det här...”. Han bara ”nej, nu ska vi prata om vänskap.”

Beatrice: Han sa ”hade det hänt något politiskt så hade vi kunnat prata om det”.

Camilla: Ja.

Anna: Man bara ”jaha?”

Camilla: Men varje måndag i nian på våran SO-lektion så gick vi verkligen igenom vad är det som har hänt.

Daniel: Ja.

Camilla: När man var yngre kanske det inte var lika många av oss som läste nyheter så det kanske var därför vi pratade så mycket om dem i skolan. På våra samhällslektioner nu så är det liksom väldigt fokuserat på det ämnet vi håller på med. Handlar inte nyheterna om det ämnet så pratar vi inte om det.

Anna: Nej, precis.

Beatrice: Det som händer idag i världen ska på något sätt gå ihop med det vi lär oss. Det ska kopplas till skolans mål. Skolverket borde väl ändå förstå att det inte bara är sådana nyheter som är viktiga?

Intervjuare: Men tror ni att lärarna tycker det är viktigt med nyheter?

Beatrice: Nej.

Anna: Eftersom vi inte tar upp nyheter så det verkar inte som det...

Camilla: Vi pratade jättemycket om Volkswagen men vi pratade ingenting om Frankrike liksom...

Anna: Nää...

Beatrice: Nää...

Camilla:...och jag känner att i Frankrike dör ju människor. Visst, det med Volkswagen drabbar ju också människor – de blir arbetslösa och sådär, men alltså folk dog ju i Frankrike.

Anna: Ja.

Camilla: ...och då förstår jag inte varför vi inte kan prata om det...

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Juridiska programmet).

Även den *kulturella medelklassgruppen* vid det Humanistiska programmet vittnar om att lärarna inte pratar om nyheter i tillräcklig utsträckning, att ”det är mest vi själva som gör det”. Detta måste förstås som en kontrast till arbetarklassens distans gentemot de lärare som försöker diskutera nyheter med dem. I sin etnografiska studie av uppfostran i olika samhällsklasser visar Lareau (2011) att resursstarka föräldrar upplever sig ha en skyldighet att involvera sig i sina barns aktiviteter, detta för att barnen ska uppleva att de har tillgång till de vuxnas uppmärksamhet och att deras röst har värde i de vuxnas värld. Medelklassungdomarnas känsla av att vara berättigade att ha åsikter om sin undervisning är prov på detta. I sociologisk bemärkelse är lärarna i medelklassungdomarnas ögon ”som mamma och pappa” (Bourdieu & Passeron, 1990). Därför vet de också hur de ska bete sig runt lärarna och i vissa fall kan de också ställa krav på dem. För arbetarklassen utgör (ämnes)läraren istället en ”andre” – en person som representerar en livsstil som ligger långt bort från den egna.

Att rustas eller inte rustas inför samhällets förväntningar på nyheter och journalistik

Benägenheten att tala politiskt, till och med i den mest rudimentära formen som att framföra ett ”ja” eller ”nej”, eller att kryssa i ett fördefinierat svar, är strikt proportionell till känslan av att ha *rätt* att tala. (Bourdieu, 1984: 411. Egen kursivering).

Känslan av att vara berättigad en åsikt, att vara en samhällsengagerad person som ”har koll”, reproduceras både i medelklasshemmen och gymnasieskolornas högskoleförberedande program (där medelklassens barn är överrepresenterade). De sociala fält där arbetarklassens barn istället rör sig – arbetarhemmen och de yrkesförberedande programmen – är inte konfigurerade för att skapa det Bourdieu i citatet ovan kallar för ”känslan av att ha rätt att tala”. Hemmet (primär socialisation) och skolan (sekundär socialisation) är sociala rum där barn och ungdomar formas som mer eller mindre framgångsrika spelare på det sociala fältet Sverige. På dessa fält formar ungdomar sina habitus – grunden för deras praktiker och preferenser. Inte minst formas inställningar till nyheter och journalistik på dessa fält.

Föräldrar i medelklasshemmen är ofta välutbildade och med relativt hög yrkesstatus – de är ett med den legitima kulturen. De korta inblickar vi fått i ungdomarnas hemmiljöer pekar mot att medelklassföräldrarna ger uttryck för ett engagemang i nyheter, och att de på olika sätt för över detta till sina barn – exempelvis genom att uppmuntra till nyhetsläsning. Arbetarklasshemmet är istället en kulturell frizon där nyheter lyser med sin frånvaro (Willis, 1977; Danielsson, 2014). *Uppåtsträvarna* tvingas navigera i två fält som, när det gäller inställningen till nyheter, är disharmoniska. I sina kapitalsvaga hem återfinns inte den inställning till nyheter som de möter i skolan. De här diskuterade mönstren går i linje med tidigare, kvantitativ forskning som visat hur utbildningskapital är en viktig förutsättning för att nyheter och politik ska diskuteras i hemmet och om barn tar del av nyheter (York & Scholl, 2015; Shehata & Amnå, 2017; Thorson et al., 2018). Även om jag i det här kapitlet har fokuserat på hur *inställningar* till nyheter formas i olika samhällsklasser ska det tilläggas att klass också kan spela roll för den materiella *tillgången* till medietekniker och nyheter. Föräldrar på privilegierade positioner i samhället kan ge sina barn försprång när det gäller den faktiska tillgången till medier och nyheter i hemmet (Findahl, 2009). Detta gäller inte minst i en tid då priset på både lösnummer och pressens webbupplagor stadigt ökar.

Skolan kritiseras ofta för att förstärka, snarare än att utjämna, skillnader mellan samhällsklasser (Bourdieu & Passeron, 1990). I Sverige syns detta genom att medelklassens barn är överrepresenterade vid högskoleförberedande program, medan arbetarklassens barn är överrepresenterade vid de yrkesförberedande programmen (Börjesson, 2016; Hörnqvist, 2016). Habitus utgör en karta av möjligheter och aktualiseras i valet av gymnasieprogram – genom sina val på utbildningsmarknaden är människor statistiskt benägna att reproducera sina föräldrars yrkes- och klasspositioner. Men skolans värld utgör också en egen kultur – eller ett eget fält – där olika normer och värderingar förordas. Ett andra led i klassernas reproduktion kommer till uttryck i de inställningar till den legitima och socialt erkända kulturen som förekommer inom ramen för olika gymnasieprogram. De högskoleförberedande programmen utgör en miljö där elever exponeras för nyheter och journalistik på nästan daglig basis. De lär sig att nyheter är viktiga och lärare uppmuntrar dem att ta del av nyheter. Politik diskuteras flitigt. På de yrkesförberedande programmen är diskussioner om nyheter och journalistik i hög grad frånvarande, eller något som upplevs störa den praktiska verksamheten.

I skolan och i hemmet läggs viktiga grunder för vilka nyhetsrepertoarer olika ungdomar formar. På dessa fält lär sig medelklassungdomarna att ”producera en åsikt” (Enelo, 2013) – att de är subjekt förmögna att forma framtiden och samhället (Bourdieu, 1984). Skolan och hemmet är för medelklassen platser där ett ”arbete på sig själv” äger rum – där tiden läggs på att forma framgångsrika färdriktningar genom det sociala rummet (Lareau, 2011; Danielsson, 2014). Arbetarklassen lär sig istället att nyheter, med Hoggarts (2009: 61) ord ligger ”bortom dem”. I sin beskrivning av den engelska arbetarklassen, daterad till 1957, menade Hoggart att just arbetarklassen var den samhällsklass som var mest främmande inför det moderna samhällets tudelning

i å ena sidan det privata och å andra sidan det offentliga, och förväntningen om att kunna och vilja delta i bägge dessa världar:

...alla förväntas ha en tudelad blick, en riktad mot ens individuella åtaganden, och en annan mot det faktum att man är medborgare i en demokrati. De flesta av oss, till och med de mer eller mindre intellektuella, finner det svårt att koppla samman dessa världar. Arbetarklassen, vars rötter är så starkt förankrade i hemmet, i det personliga och i det lokala, och som har begränsad skolning i abstrakt tänkande, är än mindre förmögen att föra samman dessa två världar i ett fokus. De är, när de funderar på det, obekväma i detta; denna andra och komplexa värld är svårfångad. Den är för stor, den är "bortom" dem. (Hoggart, 2009: 61)

De flesta av oss tycker då och då att det är svårt att navigera mellan individuella och privata åtaganden och att vara medborgare med samhällliga plikter. Att vara förankrad i arbetet, familjen och det vardagliga och samtidigt, genom nyheter, vara delaktig i ett mer abstrakt samfund är inte alltid lätt. Även om det givetvis finns undantag vittnar intervjumaterialet som ligger till grund för detta kapitel, i samspel med tidigare forskning, om att skillnaden mellan medelklassen och arbetarklassen är att den förra kontinuerligt tränas i förmågan att föra samman dessa två världar.

5. Nyheter som vapen: Gränsdragningar klasserna emellan

Moral inbegriper förväntningar om vad som är rätt och fel. Världen av nyheter och journalistik är en högst moralisk värld då den präglas av förväntningar och normer för vad som är gott och riktigt, respektive tvivelaktigt och dubiöst. Som vi sett i föregående kapitel är olika grupper via sina hem och skolmiljöer mer eller mindre rustade att navigera bland dessa förväntningar. Resultaten av detta har vi utforskat i kapitel 3, som fastställde att det framförallt är de kapitalstarka fraktionerna som attraheras av den legitima kulturen, just eftersom de i hem och skola format ett habitus som är inriktat mot dessa praktiker och värderingar (se kapitel 4). I det här kapitlet kommer vi att se att klasskillnader legitimeras genom klassernas *föreställningar* om andra klassers nyhetsrepertoarer. Uppfattningar om vad som utgör rätt och fel förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik, och känslan av var man själv och andra befinner sig i denna ordning, gör att diskussioner om nyheter utgör en plattform på vilken klasserna drar symboliska gränser gentemot varandra. Kapitlet inleds med en teoretisk introduktion till kopplingen mellan moral, klass och symboliska gränsdragningar. Stycket därefter behandlar klassernas känsla inför en moralisk dygd som ofta kopplas till nyhetskonsumtion – allmänbildningen. Därefter vänder vi oss till hur ungdomar ur olika klasspositioner genom sina utsagor om det egna och andras förhållningssätt gentemot nyheter manifesterar och legitimerar klasskillnader.

Klass, moral och symboliska gränsdragningar

Enligt Sayer (2005) gav inte Bourdieu de moraliska dimensionerna av klassamhället tillräcklig uppmärksamhet. Överlappningen mellan klasspositioner och livsstilar, vilken habitus tenderar att säkerställa, förstås primärt få socio-kulturella konsekvenser. Klasserna är olika rustade att navigera i den dominerande och legitima kulturen, och genom att människor under liknande levnadsförhållanden formar liknande livsstilar reproduceras klassgränserna. Som ett resultat av processen återfinns distinkta kulturer

på olika platser i det sociala rummet – vi har till exempel en ”arbetarklasskultur” och en ”medelklasskultur” (Bourdieu, 1984).

Sayer (2005) vill i *The Moral Significance of Class* betona att de olikheter som uppstår när folk gör val och värderingar i kulturen ytterst är av moralisk karaktär. Man kan bete sig ”rätt” och ”fel” i förhållande till kulturen. Detta gäller inte minst mediernas värld. Tillgången till de ”rätta” och de ”fina” medierna och kommunikationsteknologierna är en förutsättning för att kunna vara del av det som samhället värderar som ”det goda”. Idag förväntas vi vara uppkopplade och kontaktbara – vi förutsätts vara registrerade och aktiva på sociala medier och bära med oss smarta telefoner. I Sverige har de flesta, särskilt i de yngre generationerna, tillgång till dessa infrastrukturer. Det som istället särskiljer när det kommer till hur människor genom medier positioneras och positionerar sig i relation till en moralisk ekonomi är *införlivandet* och *omvandlingen* av de möjligheter som medierna tillhandahåller (Bengtsson, 2007). Att göra rätt eller fel val i medieutbudet kan leda till vinster eller förluster i spelet om positioner i det sociala rummet – vi gör val som i olika utsträckningar överensstämmer med bilden av ”det goda” och ”det produktiva” (Bengtsson, 2007). Inställningar och praktiker gentemot nyheter och journalistik kan, med andra ord, vara både ”dygdiga” och ”syndiga”.

I kapitel 3 utforskades en hierarki bland kulturpraktiker och preferenser – här såg vi att hög konsumtion av nyheter och ett engagemang i ”seriösa” nyhetsgenrer har sin hemvist i den erkända och ”fina” kulturen. Kapitalstarka fraktioner är, med andra ord, bättre rustade för att *införliva* medierna på ett sätt som överensstämmer med föreställningen om ”det goda”. Att tycka att nyheter är viktiga, att välja att lägga sin fritid på att ta del av ”seriösa” nyheter, och att vilja och kunna diskutera nyheter utgör dygder i dagens samhälle (McCombs & Poindexter, 1983). Att förknippas med dessa praktiker och preferenser gör en kort sagt respektabel (Skeggs, 1999).

Att istället vända nyheter ryggen (eller att välja att lägga sin tid på ”oseriösa” nyheter) anses inte ”uppbyggligt” och ses därmed som ett uttryck för bristande moral. Som vi sett i tidigare kapitel tenderar klasserna att reproducera sin över- och underordning i samhällets hierarki genom att anamma ett legitimt/dygdigt eller ett illegitimt/syndigt beteende i förhållande till nyheter och journalistik. I det som följer kommer vi att utforska hur föreställningen om rätta och felaktiga beteenden och inställningen till nyheter möjliggör för klasserna att utöva det Sayer (2005) kallar för ”lekmanna-normativitet”. I det här kapitlet läggs därmed fokus på hur människor *omvandlar* sina medierpertoarer till ”status i relation till det omgivande samhället” (Bengtsson, 2007: 98). Genom att placera sig själva och andra i relation till hierarkin bland kulturpraktiker och preferenser – där förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik ingår – positionerar sig klasserna inför varandra.

Sayers ”lekmanna-normativitet” kan förstås som ett utövande av symboliska gränsdragningar. Dessa kan definieras som all dagliga värderingar av praktiker, människor, smaker, attityder och uppföranden som klasserna kontinuerligt gör för att särskilja sig från andra klasser (Jarness, 2017a, 2017b). Lamont identifierar tre typer av symboliska gränsdragningar.

- *Moraliska gränser* dras på basis av en föreställd moralisk karaktär hos en grupp eller en person. Exempelvis kan en grupp utpekas som lat eller utan arbetsmoral medan en annan grupp tvärtom ses som ”driven” och ”framåt” (Lamont, 1992: 4).
- *Socioekonomiska gränser* görs på basis av människors klasstillhörighet. Exempel på detta är utpekandet av en rik person som översittare enbart på grund av att personen i fråga är rik, och bilden av en tiggare som suspekt och kanske också kriminell (ibid).
- *Kulturella gränser* formas på basis av en människas utbildningsnivå, intelligens, uppförande, smak och tillgång till finkultur. Att förlöjliga någon som inte vet vilka bestick man börjar med vid en femrättersmiddag eller att undvika att prata med en släkting som efter sin långa utbildning börjat använda fina ord och ”förläst” sig på böcker är exempel på kulturella gränsdragningar (ibid).

Som vi kommer att se i detta kapitel är det i praktiken svårt att separera de olika typerna av gränsdragningar. Vilken kategori gör sig till exempel gällande när den *kulturella medelklassen* uppvisar ett förakt gentemot arbetarklassen eftersom dess medlemmar inte upplevs ta del av nyheter utan istället ägnar tiden åt att dricka folköl och meka med sina bilar? Här finns samtliga kategorier representerade – som *kulturell medelklass* ser man sig kort och gott som överlägsen arbetarklassen på basis av moral, klass och kultur. På grund av svårigheterna att särskilja de olika typerna kommer jag i det som följer att låta begreppet symbolisk gränsdragning innefatta samtliga tre kategorier.

Den empiriska forskningen om symboliska gränsdragningar har framförallt fokuserat på de gränser som dras utifrån det sociala rummets vertikala axel – mellan kapitalstarka och kapitalsvaga fraktioner (Jarness, 2017b). Detta är något Lamont (1992) gör sig skyldig till eftersom hennes fokus uteslutande ligger på gränserna mellan arbetar- och medelklass. I sin studie diskuterar dock Jarness (2017b) gränsdragningar som äger rum också utifrån det sociala rummets horisontella axel, mellan människor med olika kapitalkomposition – mellan ”de rika” i den *ekonomiska medelklassen* och ”kultureliten” i den *kulturella medelklassen*. Det ska alltså betonas att gränser inte enbart dras mellan de mest och minst privilegierade i samhället, utan också mellan fraktioner av klasser som förfogar över *olika typer* av kapital. Sådana gränsdragningar återfinns även i föreliggande material, även om positioneringarna mellan kapitalstarka och kapitalsvaga är de överlägset mest framstående.

Begreppet symboliska gränsdragningar (Lamont, 1992; Jarness, 2017a, 2017b) möjliggör en operationalisering av Sayers (2005) idé om klassamhällets moraliska dimension och människors utövande av en ”lekmanna-normativitet”. Att undersöka hur klasser utvärderar såväl varandra som de olika gruppernas praktiker och preferenser är ett sätt att förstå hur övergripande, statistiska, mönster når resonansbotten i konkreta yttringar på mikronivån (Lamont, 2012). Ett fokus på hur ungdomar i samtal om nyheter drar symboliska gränser mellan sig själva och människor i andra

klasspositioner ger, med andra ord, ett djup till den statistiska kartan över relationen mellan kulturell och social ojämlikhet. Innan vi vänder oss till dessa gränsdragningar läggs fokus på hur klasserna placerar sig själva i relation till en av de kanske mest framträdande dygderna i vår relation till nyheter – allmänbildningen.

Att *erkänna* allmänbildningen och att *känna sig* allmänbildad

Nyheters förmåga att vara allmänbildande är en viktig anledning till varför vi anser att de utgör en kollektiv nytta och att en välmående journalistik är en demokratisk grundbult (Curran, 2011; Allern & Pollack, 2016). Nyhetsförmedlare och journalister själva är inte sena med att luta sig mot sådana föreställningar genom att använda olika ”nutidstest” där vi uppmanas att testa vår allmänbildning. Den här typen av test förekommer också som pedagogiskt inslag i våra skolor. Genom att konstruera allmänbildning som kunskap om det den givna publicisten rapporterat om, och sedan distribuera ett test som kräver att man tagit del av dessa nyheter, reproducerar både nyhetsförmedlare och skolor journalistikens höga position bland olika kulturella gods.

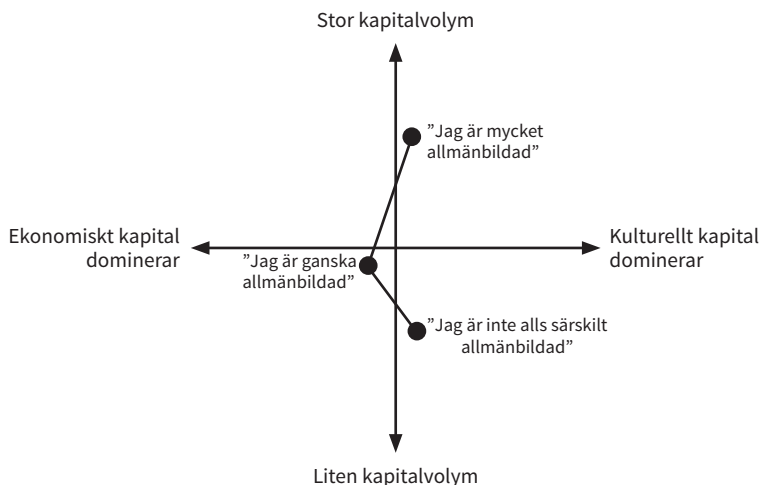
Av de 3 850 tillfrågade svenskarna i denna studie tycker 3 786 – 98 procent – att det är viktigt eller mycket viktigt att vara allmänbildad (se också Lozanovski & Wadbring, 2013). 88 procent anser att människor *borde* vända sig till nyheter för att få information om omvärlden (Bergström, 2016). Vi erinrar oss därför att klasskillnaderna inte återfinns i *erkännandet* av den här kulturen – i princip varenda svensk *erkänner* allmänbildningen som en dygd. Frågan är istället hur individer ur olika klasspositioner *känner* kring allmänbildningen, det vill säga i vilken utsträckning de ser sig själva som allmänbildade.

I Figur 9 projiceras den självskattade allmänbildningen in i rummet av sociala positioner. Känslan av att vara allmänbildad ökar i takt med kapitalvolym. Koordinaterna avslöjar också att det kulturella kapitalets betydelse är något större än betydelsen av det ekonomiska kapitalet – de som inte alls känner sig allmänbildade tenderar att tillhöra kapitalsvaga fraktioner, medan de som tvärtom tycker sig vara mycket allmänbildade oftast tillhör den kulturella medelklassen.

Att känslan av att vara allmänbildad hänger samman med en resursstark position bekräftas också i intervjuerna. I linje med idén om fritiden som en kulturell frizon (jfr Danielsson, 2014) menar en av intervjupersonerna ur arbetarklassen att det är ”onödigt” att vara allmänbildad, och att man istället borde lägga sin tid på ”sånt man tycker är roligt”. Denna grupp av ungdomar ur arbetarklassen är dock delad i frågan. Flera av dem tycker – i linje med en stor majoritet av svenskarna – att det är bra att vara allmänbildad. På frågan om den egna allmänbildningen är svaret från en av intervjudeltagarna att han ”inte har koll på någonting”.

Intervjuare: Många tycker att man ska vara allmänbildad och det är viktigt att vara allmänbildad. Tycker ni det?

Figur 9. Självskattad allmänbildning i rummet av sociala positioner. MCA, axel 1 (kapitalvolym) och 2 (kapitalkomposition)

Kommentar: Självskattad allmänbildning som *suppletör* variabel – från frågan "Hur allmänbildad skulle du säga att du själv är?" kodad "Mycket allmänbildad", "Ganska allmänbildad" och "Inte särskilt allmänbildad/Inte alls allmänbildad". Missingsvärden är bortkodade (n = 3 672).

Patrik: Nej.

Intervjuare: Patrik, du säger nej?

Kristoffer: Varför ska man vara det?

Patrik: Det är onödigt.

Intervjuare: Ja, varför då?

Patrik: Läger tiden på annat istället.

Intervjuare: Ja, till exempel?

Patrik: Sånt man tycker är roligt.

Intervjuare: Rikard, vad säger du? Många tycker det är viktigt att vara allmänbildad och veta vad som händer överallt och sådär, vad säger du?

Rikard: Det är väl hyfsat bra?

Andreas: Nej.

Intervjuare: Mm, varför är det bra?

Rikard: Men det kan vara bra att veta lite vad som händer...

Kristoffer: Ja, precis. Så man kan lite i alla fall.

...

Intervjuare: Om jag frågar såhär då: känner ni...tycker ni att ni är allmänbildade?

Kristoffer: Nej.

Andreas: Nej. Det tycker jag inte.

Intervjuare: Varför inte då?

Andreas: Jag har ingen koll på någonting.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

I den andra arbetarklassgruppen förekommer istället ett praktiskt nyttoperspektiv på allmänbildningen. Att vara allmänbildad har inte nödvändigtvis något värde i sig. Istället värderas den utifrån i vilken utsträckning den kan vara behjälplig i vardagen. Exempelvis har man som allmänbildad ”något att prata om” – men man behöver inte vara allmänbildad för att klara av ett jobb. Dock är det ett ”plus” att veta vad som händer i världen. Det här synsättet tar oss en lång bit från den *kulturella medelklass* vars särprägel och klassidentitet i hög grad vilar på att vara just (allmän)bildad. Även om det för arbetarklassens ungdomar är ett ”plus” att vara allmänbildad, så är det ingen av dem som själv anser sig vara det.

Intervjuare: Är det viktigt att vara allmänbildad eller? Vad säger ni?

Anton: Ja.

Björn: Det är som ett plus.

Intervjuare: ”Som ett plus”?

Björn: Ja alltså, jag vet inte riktigt vad jag ska säga.

Intervjuare: Hur menar du?

Björn: Det är väldigt bra att veta vad som händer runt om i Sverige, vad som händer i USA, vad som händer runt om i världen. Det kanske inte är jättenödvändigt för ett yrke men det är ju bra att veta vad som händer i världen.

Intervjuare: Varför då? Håller ni med?

Anton: För man ska ha någonting att prata om...

...

Intervjuare: Är ni allmänbildade?

Anton: Nja...

Björn: Nästan...

Cecilia: Sådär...

Daniel: Lite.

Erik: Mer eller mindre.

Fredrik: Inte överdrivet allmänbildade...

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Plåtslagarprogrammet)

Bland *uppåtsträvare* är det flera som svarar ”halvt” eller ”sådär” på frågan om den egna allmänbildningen och i den *ekonomiska medelklassen* finns föreställningen om att ”det är bättre att veta för mycket än för lite”. Vänder vi oss till ungdomarna ur den *kulturella medelklassen* ser vi att detta inte bara är den klass som skattar den egna allmänbildningen högst, i en av grupperna dras också symboliska gränser gentemot dem som de upplever sakna allmänbildning. Utdraget nedan är taget från en diskussion som hamnade på ett sidospår om Sverigedemokraterna och deras väljarbas. Att bli allmänbildad via institutionaliserade och kanoniserade vägar – det vill säga genom skola och genom nyheter – ställs i kontrast till att via föräldrar få ”väldigt många egna idéer”.

Therese: Vissa är ju jätteallmänbildade så man blir irriterad. Man bara ”men gud”.

Ulrika: Ja.

Therese: En del kompisar är ju typ rasister och har jättekostiga åsikter. De klagar över att tiggare har satt upp tält vid återvinningsstationen och att de skräpar ner. Man bara ”men snälla människa”.

Ulrika: Sådana diskussioner kanske man inte orkar ta med vissa personer.

...

Vera: De sitter hemma och klagar.

Intervjuare: Var tror ni de får sina nyheter ifrån då?

Vera: Ja, mamma och pappa.

Flera: Mmm.

Sara: Ja, jag tror det är jättemycket hemma.

Vera: Mm, de har väldigt många egna idéer.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Juridiska programmet)

I vilken utsträckning människor känner sig allmänbildade är avhängig deras klassposition. I rummet av sociala positioner kan en linje dras mellan nivåerna i den självskattade allmänbildningen och låga respektive höga kapitalvolymmer. Resultaten av korrespondensanalysen och intervjuerna med ungdomarna går i linje med Lamonts (1992) studie som visade hur upplevda skillnader i bildningsnivåer gör att klasserna känner sig över- eller underlägsna varandra.

I vilken utsträckning man upplever sig vara allmänbildad samvarierar också med i vilken utsträckning man upplever sig ha och kunna producera en åsikt (Enelo, 2013). I enkätundersökningar är människor i det sociala rummets övre regioner mycket mer benägna att ta ställning i politiska frågor medan individer i rummets nedre halva är överrepresenterade bland ”vet ej”-svaren (Enelo, 2013; jfr Bourdieu, 1984). Att känna sig allmänbildad och som en som ”hör sin röst gjord” (Danielsson, 2014) tycks alltså ofta förutsätta att man som individ förfogar över ett relativt stort kapital, framförallt i dess kulturella form.

Oavsett hur stora skillnaderna är med avseende på *faktisk* allmänbildningsnivå lyfts medelklassen – genom föreställningen om sin egen höga allmänbildning – upp som mer moraliskt högstående än arbetarklassen. I sin artikel *Wealth and the Inflated Self* visar också psykologen Paul K. Piff med fem experimentstudier hur både narcissistiska drag och känslan av att vara berättigad hänger samman med höga utbildnings- och inkomstnivåer samt högsstatusyrken (Piff, 2014). Samhällets privilegierade är helt enkelt mer benägna att ha en ”upplåst” självbild.

Även om det inte är orimligt att förvänta sig att medlemmar ur arbetarklassen underskattar sig själva (medan medlemmar ur medelklassen tvärtom överskattar sig själva) måste dessa resultat också förstås i ljuset av klassernas nyhetsrepertoarer. Vi har i tidigare kapitel sett att ett engagemang i nyheter och tendensen att dras mot mer fördjupande journalistiska genrer – som kan tänkas skapa kunskap och allmänbildning – främst återfinns i de kapitalstarka segmenten. Samtidigt som känslan av att vara allmänbildad inackorderar klasserna i en moralisk ordning – eftersom dygden av att vara allmänbildad upplevs olika bland klasserna – finns en reell risk för ett kunskapsgap klasserna emellan (Tichenor et al., 1970). Eftersom vi inte studerat kunskapsnivåer får vi lämna frågan om i vilken utsträckning klassernas självskattningsnivåer överensstämmer med deras faktiska kunskaper – framtida forskning kan studera i vilken utsträckning så är fallet. Här räcker det med att säga att *känslan* av att vara allmänbildad, vilken *omvandlas* till en känsla av berättigande och status gentemot det omgivande samhället, är en fråga om klass.

Medelklassens gränsdragningar

De intervjusegment som fångat upp klassernas ”lekman-na-normativitet” (Sayer, 2005) och ömsesidiga gränsdragningar inleddes med att intervjuaren bad deltagarna att beskriva vilka som i deras ögon var typiska personer som antingen tar del av väldigt mycket nyheter, eller väljer att undvika nyheter. Dessa frågor visade sig öppna upp ett forum där klasserna inte bara fick möjlighet att positionera sig gentemot ”rätt” beteende, ungdomarna gavs också möjlighet att markera avstånd mot ”felaktiga” förhållningssätt och dem de förknippar med dessa.

När medelklassen drar symboliska gränser utifrån hur de uppfattar olika gruppers relation till nyheter och journalistik tar de nästan uteslutande sikte på arbetarklassen. På frågan om vilka de tror *inte* tar del av nyheter blir svaren ”de på [yrkesförberedande gymnasiet]”. Under en diskussion om Sverigedemokraterna och deras i hög grad manliga och arbetarklassorienterade väljarbas upprörs en person ur den *kulturella medelklassen* över deras (av henne upplevda) brist på nyhetskonsumtion. Personen i intervjun menar att hon hade mått ”pissdåligt” om hon inte tagit del av nyheter, och hon fortsätter med att raljera över huruvida en hypotetisk person ur detta befolknings- och väljarsegment ”har någon hjärna alls”.

I dessa citat är det slående hur arbetarklassen ses som omotiverad (ej ”drivna” människor som tar del av nyheter), oförmögna (”har de någon hjärna alls?”) och ointresserade (”de är bättre på att ta hand om bilen...”). Motivation, intresse och förmåga är nyckelbegrepp inom den teori som även forskare använder för att förklara nyhetskonsumtionens sociala stratifiering (Prior, 2007; Strömbäck et al., 2013). Här ser vi hur medelklassen genom sin ”lekmanna-normativitet” (Sayer, 2005) mobiliserar samma begreppsapparat för att särskilja och höja sig över arbetarklassen. Diskussionen nedan rör arbetarklassen som icke-konsument av nyheter. Citatet inleds med Sofie, som är mitt i en tanke om att de i yrkesförberedande program inte intresserar sig för nyheter.

Sofie: Nej, eftersom de inte läser högskoleförberedande som vi gör. De läser ju arbetsförberedande.

Jens: Yrkesförberedande.

Klara: Ja, men alltså på [yrkesförberedande gymnasium], där lär de sig ju arbetet. Det är ju någonting som vi inte får.

Sofie: Går man fordonsprogrammet så blir man ju bättre på att ta hand om bilen och så...

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den kulturella medelklassen, Juridiska programmet)

På frågan om vilka grupper i samhället som ungdomarna ur medelklassen tror tar del av mycket nyheter blir svaret ”drivna personer” – och att de som läser handels- eller bygginriktade gymnasieprogram inte hör till den kategorin. Idén om att dessa grupper ”inte vill lära sig så mycket” vittnar om en nära koppling mellan nyheter och den legitima kulturen – inte minst skolkulturen – där ”rätta” och uppbyggliga beteenden återfinns i viljan att tillskansa sig information och kunskap, och att det är odygdigt att frånsäga sig detta.

Linus: Det känns som att det är de mer drivna personerna som tar del av nyheter och som bryr sig mer om allt.

Markus: Inte de på handel eller?

Linus: Nej, det känns inte som vissa där skulle sätta sig och läsa tidningen.

Nora: Jag tror inte att vissa av dem vill lära sig så mycket. De är inte inställda på att vilja veta så mycket.

Intervjuare: Varför tror du det är så då?

Nora: Man kan ju vara så som person. Att man inte tycker att man behöver eller har något behov av det (skratt).

...

Intervjuare: Mm, men om vi tar de som aldrig vill ta del av nyheter, som inte tycker det är intressant, finns det fler exempel på vilka de är?

Linus: Typ en snickare.

Markus: Nä, de kanske ändå lyssnar på radio.

Nora: Ja.

Linus: Alltså, jag menar typ de med mer praktiska arbeten. De är inte jätteintresserade kanske (skratt).

Nora: Det handlar nog mycket om hur motiverad man är typ. Hade de varit motiverade hade de kanske valt en samhällsinriktad gymnasielinje.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Business Programme)

I ett av segmenten ur en intervju med den *kulturella medelklassen* får gränsdragningarna en annan karaktär. Utdraget nedan vittnar om att medelklassen dels upplever sig vara i position att tycka synd om arbetarklassen (eftersom de inte tar del av nyheter), dels upplever sig ha rätt att förkasta den livsstil som de tror att arbetarklassen för. Kombinationen av att bo på landsbygden, tillhöra arbetarklassen och ”dricka folköl och snusa” målas upp som den kombination av klasstillhörighet och livsstil som ligger allra längst ifrån den position där man förväntas ta del av nyheter rent naturligt. De här snusande arbetarna på landsbygden är ”inte intresserade av vad som händer i Afrika och Nepal”. Här kan vi också notera att ungdomarna ur medelklassen, genom en föreställd arbetarklassblick på sig själv, kallar sig för ”snobbar” och sådana som ”vet allt”.

Intervjuare: Det finns ju de som är helt bortkopplade från nyheter och så.

Lisa: Ja, dem är det synd om (skratt).

Emma: (skratt).

Intervjuare: Vilka kan det vara?

Lisa: De som går fordon på [yrkesförberedande gymnasium].

Flera: (skratt).

Lisa: Ja, men det är ju sant.

Emma: Det är jädrigt sant.

Intervjuare: Utveckla.

Lisa: Ja, men jag vet inte. Jag tror inte riktigt att de som går fordon är så mycket för att kolla på nyheterna.

Sara: Alltså, det känns inte som att de intresserar sig så mycket för nyheter.

Emma: Men det måste vara så tråkigt tycker jag, att inte bry sig om vad som händer.

Lisa: Fast de tycker det är kul att meka lite och ta en snus och dricka bira tror jag.

Emma: Ja

Lisa: De tänker väl inte på nyheterna direkt tror jag.

...

Saga: Det finns en teori som beskriver att det som är närmast en själv är det som är normalt. Det kallas för Axis mundi. Så om man bor i Lilleby och går på Lillebys yrkesgymnasium och dricker folköl så bryr man sig inte om vad som händer i Afrika eller Nepal.

Emelie: Nej.

Johanna: Nej, men då är det fortfarande de som inte kollar på nyheterna.

Rebecka: Ja, precis. Och det är synd om dem.

Flera: (skratt).

...

Saga: Ja, de säger ”jag bryr mig inte. Det här är mitt hem, det här är vad jag bryr mig om”.

Rebecka: Den här skolan är ju typ lite snobbskola om man jämför med [yrkesförberedande gymnasium].

Johanna: (skratt).

Rebecka: Alltså, de tycker ju att vi är skitsnobbiga och lite finare.

Johanna: Mm.

Rebecka: Jag tror nog att de tror att vi är såhär: ”jag vet allt”.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

Ovan såg vi hur fränkopplingen från nyheter målades upp som en del av arbetarklassens illegitima livsstil och kultur. Denna föreställning reproduceras också bland *uppåtsträvarna* som kopplar samman nyhetsundvikande med skolk och att tillhöra ”det tuffa gänget på stan”.

Gustav: Jag vill inte sätta någon i ett fack, men de här som alltid hänger på stan, alltså. Ja, de känns inte som sådana som säger ”nej, jag måste hem och kolla på nyheterna”. (skratt)

Intervjuare: Nä, vilka är det som alltid hänger på stan?

Hans: De som inte går i skolan.

Gustav: Ja, typ.

Intervjuare: Mm.

Hans: De tuffa skolkarna typ.

(Ur intervju med ungdomar i uppåtsträvar-gruppen, Juridiska programmet)

Framförallt är det arbetarklassen som är måltavla för de kapitalstarkas symboliska gränsdragningar. Det är arbetarklassen som är ”den andre”, som får representera ett illegitimt och felaktigt förhållningssätt gentemot nyheter. Denna bild stärker både den egna positionen och idén om att man själv gör rätt i förhållande till hierarkin av kulturpraktiker och preferenser.

Medelklassens fraktioner är dock inte alltid i harmoni – gränser dras också utifrån skillnader i kapitalkomposition (jfr Jarness, 2017b). I segmentet nedan nämner ungdomar ur den *ekonomiska medelklassen* att ”esteteter”, ”de kreativa”, ”konstnärer” – det vill säga de kulturellt kapitalstarka – visserligen väljer att se kulturnyheterna men att de har sämre koll på ekonominyheterna.

Viktor: De här kreativa...konstnärer...

Tomas: Esteterna.

Viktor: Det känns som de mest har koll på såna här kulturella nyheter.

Wera: Ja.

Viktor: Jag tror inte riktigt de har koll på dollarn i USA och ekonomifrågor.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

Vidare upplever den *ekonomiska medelklassen* att de inte kan jämföra sig med den *kulturella medelklassen* när det kommer till att ha koll på nyheter. Det finns dock en gräns för hur mycket nyheter man kan och bör ha koll på. Medan den *kulturella medelklassen* tycks ha tid att hänga med i nyheterna till den grad att de kan säga ”äh, 2015 hände detta” framställer sig den *ekonomiska medelklassen* som alltför upptagen för att kunna göra detsamma. Som de drivna personer de är ska deras dagar också inrymma träning, plugg och jobb.

Gabriella: De kanske inte har något annat att göra. Vi pluggar ju, vi tränar, vi kanske jobbar. Vi har inte tid att sitta och bara ”äh, 2015 hände detta”. Det kanske är så att nyheter måste komma till oss för att vi ska ta del av dem. Men om man inte tränar till exempel, då har man fem timmar mer i veckan och då kan man söka upp nyheter själv.

Hanna: Men då blir det nästan som en hobby.

Gabriella: Nyheter ja.

Ines: De har mer tid än vad vi har liksom.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande den ekonomiska medelklassen, Management/Communication Programme)

De kapitalsvagas gränsdragningar

Det är inte ovanligt att folk stör sig på människor med mer kulturellt kapital än de själva, samtidigt som de betar sig som snobbar gentemot dem med mindre kulturellt kapital än dem själva. (Sayer, 2005: 98)

Vänder vi oss till de kapitalsvaga, framförallt till dem med brist på kulturellt kapital, återfinns två huvudsakliga gränsdragningar. För det första ringar man in sig själv och de med ännu större brist på kulturellt kapital som sådana som står utanför den legitima kulturen. I det första segmentet bekräftas bilden som ges av medelklassen – nyhetskonsumtion rimmar inte väl med illegitima praktiker som öldrickande och att köra raggarbilar. I det andra citatet återkommer arbetarklassens pragmatiska inställning till nyheter och varför man ska ta del av dem. Även om nyheter är något ”bra” är de inget en arbetare behöver för att klara av sitt jobb – det behöver däremot ”de som jobbar på bank”.

Filip: Där jag bor finns det ganska många raggare. Och såna där, de kanske inte ”give a fuck” över vad som händer på andra ställen. De bryr sig om sin hemort.

Jesper: De kör Impala. Dricker tysk öl.

Hannes: Mm.

Filip: Jag tror inte de har så bra koll...

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

John: De som går yrkesinriktade program är ju inte lika uppdaterade som de som läser vidare. Typ de som läser samhällsinriktning.

Intervjuare: Ah, ok.

Ian: För det som de ska bli sen – om du ska jobba på bank så måste du ha koll på vad som händer i omvärlden. Du måste det för att du ska kunna klara ditt jobb. Men de som går yrkesprogram, de ska mest ha någonting att prata om.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Plåtslagarprogrammet)

För det andra dras gränser uppåt i den sociala hierarkin – som man föreställer sig befolkas av ”propra” nyhetsläsande individer som är ”så himla duktiga” och ”aldrig kommit för sent till skolan”. Vi påminns här om att nyhetsrepertoarer och föreställningarna om dem *omvandlas* till att indikera status och ”det goda” uppförandet (Bengtsson, 2007). Återigen samlas samhällets kulturella fraktioner under epitetet ”esteter” (alltså samma beskrivning som ungdomar ur den *ekonomiska medelklassen* använde). Tillsammans med ”gamla människor” målas den *kulturella medelklassen* upp som sådana som är engagerade i nyheter. Även om ungdomarna ur arbetarklassen ofta erkänner den legitima nyhetskulturen så finns det en gräns där nyheter blir något ”tråkigt” och att

ta del av ”för mycket” nyheter ses också som ”töntigt”. Ett sådant förakt gentemot det ”pretentiösa” är enligt Sayer (2005) arbetarklassens sätt att känna sig överlägsen dem som förfogar över mer kulturellt kapital än de själva.

Intervjuare: OK, om vi vänder på det då? Vilka är det som alltid läser nyheter och...

Emil: Esteter

Joel: Gamla. Pensionärer.

Intervjuare: Gamla. Och du sa?

Emil: Estetfolk.

...

Jakob: De som går estetiska program verkar så himla duktiga.

Tom: Beskriv hur de ser ut.

Jakob: Nej...

Flera: (Skratt)

Intervjuare: Jakob...finns de på [yrkesförberedande gymnasium]?

Jakob: Nej.

Intervjuare: Var finns de då?

Jakob: På de högskoleförberedande programmen i stan.

Intervjuare: Hur är de då?

Tom: De är såhär...

Flera: (Skratt)

Jakob: Höga betyg. Propra. Ja.

Nils: Ja.

Jakob: Nä, jag vet inte hur jag ska förklara...

Intervjuare: Ni andra. Förstår ni vad han menar?

Flera: Ja, absolut/Mm.

Intervjuare: Tom, förstår du också vad han...?

Tom: Ja.

Nils: Ja, men typ sådana som inte kommit en minut sent till skolan någon gång i hela sitt liv.

Oliver: Snobbar.

Nils: De har inte missat en läxa.

Adrian: Plugghästar.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande arbetarklassen, Fordons- och transportprogrammet)

Ett mindre antagonistiskt exempel återfinns i utdraget nedan. Här finns inte samma explicita gränsdragningar mot ”plugghästar” och ”esteter” som vi sett ovan. En intervju-deltagare beskriver en högskoleförberedande skola som en plats där nyheter är ”det populäraste samtalsämnet” och att så inte är fallet på deras egen skola. De andra i gruppen är dock försiktiga med att generalisera och tycker att det är tråkigt att ”folk säger” att de som läser ekonomi kan mer och är ”bättre” än de som går yrkesförberedande program. Intervjupersonen uppvisar en medvetenhet om den hierarki som råder mellan klasserna, hennes ord vittnar om att det finns en etablerad föreställning om vilka som är ”bra”, ”duktiga” och ”har koll”, och vilka som uppfattas som ”sämre” och också förväntas vara mer fränkopplade från världen av nyheter.

Intervjuare: Vad är populärt [på högskoleförberedande gymnasium]?

Olle: Politik och nyheter och sådant. Det är typ deras populäraste samtalsämnen och det är det ju inte på vår skola och på barn- och fritidsprogrammet.

Intervjuare: Tror ni att det finns en skillnad där eller?

Petra: Alltså, det vet jag faktiskt inte.

Elsa: Nämen, det här att folk säger att de som läser ekonomi – att de vet mycket mer och att de är bättre än oss...så är det väl inte? Det finns väl de som går där som inte alls är intresserade av nyheter. Det behöver inte vara så bara för att man går där.

(Ur intervju med ungdomar tillhörande kapitalsvag grupp, Barn- och fritidsprogrammet)

Att konkretisera och legitimera klasskillnader

Bourdieu har blivit kritiserad för att bortse från klassamhällets moraliska dimensioner (Sayer, 2005) och för att inte fånga upp konkreta instanser av symboliska gränsdragningar mellan människor på olika klasspositioner – att inte nå bortom den statistiska korrespondensen mellan klassposition och klassernas dispositioner (Lamont, 1992). I det här kapitlet har jag med hjälp av fokusgruppintervjuer velat belysa just dessa båda aspekter av klassamhället. De symboliska gränsdragningar som utforskats ger oss insyn bakom de mer objektiva formerna av ojämlikhet som utforskades i analysen av fördelningen av nyhetspreferenser och nyhetsanvändning (se kapitel 3). Genom att belysa hur klasserna positionerar sig själva och andra gentemot den legitima nyhetskulturen – hur de med Sayers ord utövar en form av ”lekmanna-normativitet” – får vi en bild av hur maktförhållandena mellan klasserna upprätthålls i konkreta ställningstaganden och föreställningar (Lamont, 1992, 2012; Jarness, 2017a, 2017b). Behållningen är alltså att vi på det här sättet får ett bättre grepp om *hur* gränser mellan klasser rent konkret upprätthålls och legitimeras.

Bilderna som ungdomarna målar upp om sitt eget och andras sätt att förhålla sig till nyheter och journalistik vittnar om att klassamhället rymmer en moralisk dimension

(Sayer, 2005). Att framställa sig själv och andra som sådana som agerar och tycker "rätt" eller "fel" kring de normer och förväntningar som existerar i relation till nyheter innebär att klassificera människor som antingen respektabla eller dubiösa (jfr Skeggs, 1999). Medier tar plats i en moralisk ekonomi där tillgången till och användningen av dem kan vara av "rätt" eller "fel" karaktär (Bengtsson, 2007). Här har vi varit speciellt intresserade av samhällsklassernas berättelser om hur de själva och andra införlivar de möjligheter som nyheter tillgodoser. De kapitalstarka fraktionerna – särskilt den *kulturella medelklassen* – reproducerar bilden av att de egna grupperna är i samklang med det av samhället förväntade sättet att orientera sig bland nyheter och journalistik. Genom att känna sig allmänbildade och delaktiga i samhällsdebatten formar de föreställningen om att de betar sig rätt och riktigt – de *omvandlar* sin medieanvändning till status i det sociala rummet. Genom att tvärtom förvänta sig att kapitalsvaga fraktioner gör "fel" drar medlemmarna ur medelklassen en symbolisk gräns mellan sig själva och dem i samhällets mer perifera positioner. I medelklassungdomarnas ögon hör ett ointresse för nyheter samman med en illegitim och klandervärd livsstil som inkluderar skolvägran, öl och tobak och att meka med bilar. I flera intervjusegment manifesteras avsmaken gentemot denna livsstil med skratt, och i ett fall framhåller en intervjudeltagare att hon "tycker synd om" sådana som inte tar del av nyheter. Förväntningarna på arbetarklassens agerande i relation till nyheter och journalistik bygger på myter om ointresse ("de tänker nog inte på nyheterna direkt"), oförmåga ("har de någon hjärna alls?"), frånvändhet ("vissa vill inte lära sig så mycket") och föreställningen om klassspecifika intressen ("de tycker de kul att meka lite"). De gränser som dras utifrån *föreställda* olikheter i klassernas nyhetsanvändning rymmer således *moraliska, socioekonomiska* och *kulturella* dimensioner (Lamont, 1992). Samtliga tre mobiliseras för att befästa idén om den egna moraliska överlägsenheten gentemot arbetarklassen.

På många sätt överensstämmer de kapitalsvagas självbild med hur medelklassen ser på dem – de kapitalsvaga ser inte sig själva som allmänbildade och de är medvetna om att det bland gymnasister råder en föreställning om att ungdomar i högskoleförberedande gymnasieskolor är "bättre" än dem. Med Bourdieu kan vi säga att de utövar ett symboliskt våld på sig själva. På vissa håll rymmer denna självexkludering också ett explicit avståndstagande gentemot den dominerande kulturen. Att ta del av "för mycket" nyheter är "töntigt" och något som "estet", "plugghästar" och "de propra" ägnar sig åt. Således dras symboliska gränser också från rummets nedre regioner och mot "dem där uppe". Effekten av sådana gränsdragningar är att de reproducerar den egna underordningen – arbetarklassen "frånsäger sig det som frånsagts dem" (Bourdieu, 1984: 471). I vissa fall markerar de kapitalsvaga också avstånd mot grupper som förväntas ha mindre kulturellt kapital än de själva. Här mobiliseras idealtyperna "raggare" och folk på landsbygden som sådana som "inte har så bra koll" och därmed är mindre "respektabla" än de själva (jfr Skeggs, 1999).

De gränsdragningar som blottlagts i kapitlet sker framförallt uppåt och nedåt i klasstrukturen – mellan kapitalsvaga och kapitalstarka positioner. Den *ekonomiska*

medelklassen markerar dock också avstånd horisontellt – genom att betona att de, till skillnad från ”esteter”, inte har tid att hela tiden ta del av nyheter eftersom de lever hektiska liv som inrymmer arbete och träning (jfr Jarness, 2017a; 2017b).

Olika praktiker och preferenser i nyhetslandskapet tillskrivs olika värden. Med Bourdieu kan vi säga att det råder en taget-för-given inställning gentemot nyheter i det svenska samhället – en nyhetsdoxa som inkluderar föreställningen om att nyhetskonsumtion är något gott och uppbyggligt (Bourdieu, 1984). Här finns också en hierarki bland nyhetsgenrer och nyhetsförmedlare. I kapitel 3 såg vi att denna hierarki korresponderar med en social hierarki – människor som förfogar över mycket kapital är mer benägna att vända sig mot socialt erkända nyhetsgenrer och nyhetsförmedlare. Danielsson menar att de olika symboliska värden som tillskrivs medierelaterade praktiker ofta spiller över i en moralisk värdering av de individer som utövar eller förväntas utöva dessa praktiker (2014). Genom att jaget förknippar sig självt med ett legitimt förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik – samtidigt som det av andra förknippas med just det här förhållningssättet – reproducerar medelklassen bilden av sin respektabilitet (Skeggs, 1999). Att kapitalsvaga individer ibland upplever att det är ”töntigt” att ta del av nyheter och vara engagerad i samhällsfrågor gör inte medelklassens beteende mindre legitimt. Tvärtom utgör ett sådant påstående en gränsdragning mot den legitima (och för den ”propra”) medelklasskulturen. Genom att frånsäga sig själv, och av andra frånsägas, den av samhället förordade inställningen blir de kapitalsvaga som grupp mindre moralisk och respektabel.

Nyhetslandskapet är nedsänkt i normer och förväntningar som klasserna är olika rustande inför. Detta resulterar i att klasserna, genom föreställningar om sin egen och andra klassers preferenser och praktiker, drar symboliska gränser gentemot varandra. Klassernas föreställningar om hur olika grupper förhåller sig till nyheter används för att manifesteras och legitimeras skillnader mellan dem – de utgör vapen i kampen om positioner i det sociala rummet.

6. Habitus, nyheter och klassreproduktion

Detta kapitel inleds med en sammanfattning av boken. Studiens utgångspunkter – det svenska klassamhällets pånyttfödelse och medielandskapets utbudsexplosion – återges tillsammans med en summering av de empiriska kapitlens slutsatser. Efter att studiens huvudsakliga resultat har presenterats diskuteras dess begränsningar, varpå andra, kompletterande, perspektiv på social ojämlikhet och medier kommenteras.

Sammanfattning och diskussion

Sverige är ett klassamhälle. Under de senaste trettio åren har den ekonomiska ojämlikheten ökat i internationell rekordfart (OECD, 2015). Trots utbyggnaden av den högre utbildningen under 1900-talets senare hälft är utbildningsfältet fortfarande medel- och överklassens hemmaplan. Klass ligger till grund för människors val av gymnasieprogram, universitetsämne och lärosäte (Börjesson, 2016; Hörnqvist, 2016) och för om man överhuvudtaget söker sig till den högre utbildningen (Öhlin, 2010; Lindell, 2016).

I dagens Sverige har människor, med andra ord, olika förutsättningar och chanser i livet. Svenskar lever under vitt skilda levnadsförhållanden, vilket betyder att vi har en befolkning med olika kartor och kompasser. Habitus är ens sociala bakgrund och klassposition förkroppsligad – ett överindividuellt ramverk som alla bär med sig i form av uppfattningar kring vad som är bra och dåligt, fint och fult, och vad som är ”till för en själv” och vad som är ”till för andra” (Bourdieu, 1990). I intervjuerna som ligger till grund för denna bok syns exempelvis att ungdomar ur arbetarklassen oftare än andra tycker att politik är något som andra får sköta. I kontrast tenderar medelklassens medlemmar att förstå sig själva som allmänbildade (en känsla som sjunker i takt med att tillgången till kapital minskar). Habitus är Bourdieus förklaring till varför människor är statistiskt benägna att göra val som reproducerar deras klassposition (Bourdieu, 2000), och min utgångspunkt har varit att habitus spelar roll för hur människor navigerar bland medier – inte minst i dagens ”mångkanalslandskap”.

Det samtida medielandskapet tvingar folk att välja, och välja bort. Ett sätt på vilket detta uttrycks är att människor får skraddarsy sina egna medie- och nyhetsrepertoarer (van Rees & van Eijck, 2003; van Aelst et al., 2017). Bokens tre empiriska kapitel (kapitel 3, 4 och 5) har på olika sätt belyst relationen mellan klass och det sätt på vilket människor navigerar bland nyheter och journalistik. Kapitlen har grundat sig på gruppintervjuer med över femtio ungdomar och en nationell enkätundersökning med 3 850 svenskar.

Kapitel 3 tog sin utgångspunkt i Pierre Bourdieus teori och metod. Behållningen med detta perspektiv är att det möjliggör ett mångdimensionellt grepp om klass; klass förstås som summan av individernas tillgång till *olika* resurser (ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital). Via Bourdieus metod – korrespondensanalysen – skapades dels ett rum av sociala positioner, dels ett symboliskt universum av kulturpraktiker och preferenser.

Analysen visade att i det svenska sociala rummet skiljs människor åt enligt två huvudsakliga och samverkande principer: i vilken utsträckning de förfogar över mycket eller lite kapital och huruvida deras samlade kapital primärt utgörs av kulturella eller ekonomiska resurser. Den svenska klasstrukturen är således uppbyggd enligt samma principer som andra ”moderna och differentierade” samhällen (Rosenlund, 2015). Livsstilar – användning och attityder till olika kulturella gods och praktiker som nyheter – gavs sedan koordinater i det sociala rummet. Resultaten visade att nyhetsrepertoarer (vilka exempelvis inkluderar preferenser för ”seriösa” eller ”oseriösa” nyhetsgenrer, lokala eller internationella händelser) följer sociala hierarkier. Här är en individs tillgång till kulturellt kapital särskilt viktig – ju mer kulturellt kapital en människa förfogar över, desto större är sannolikheten att hon ska ha inkorporerat etablerade normer kring nyheter och journalistik, och ofta ägna sig åt kollektivt erkända nyhetspraktiker. Genom val och värderingar reproducerar klasserna sina positioner i samhället; den *ekonomiska medelklassen* gillar ekonominyheterna, den *kulturella medelklassen* föredrar kulturnyheterna. Genom att uppfatta sig själva som allmänbildade, politiskt intresserade och engagerade reproducerar kapitalstarka individer idén om sig själva som aktiva deltagare i samhället (och formandet av framtiden). Genom synen på sig själva som obildade och främlingar i nyhetsflödet reproducerar samtidigt de kapitalsvaga sin redan underordnade ställning i samhällets hierarki (jfr Bourdieu, 1984; Danielsson, 2014).

Kapitel 4 pekade ut hemmet och skolan som viktiga platser där de klassspecifika nyhetsrepertoarerna formas. Här diskuterades hur de kapitalsvaga ofta ser på hemmet och fritiden som en kulturell frizon (Willis, 1977; Danielsson, 2014). Sällan diskuteras nyheter och politik inom familjen. De få gånger eleverna på Fordons- och transportprogrammet och Plåtslagarprogrammet konfronteras med nyheter avviker tydligt från de aktiviteter som vanligtvis äger rum i deras skolmiljö. I medelklasshemmen och på de högskoleförberedande gymnasieprogrammen formar ungdomar tvärtom habitus som gör att de känner sig bekväma med att ”producera en åsikt” och är ”hemma” i både samhället och politiken.

Kapitel 5 hörsammade Lamonts (1992), Sayers (2005) och Jarness (2017a; 2017b) efterfrågan på studier av de konkreta gränsdragningar som äger rum klasserna emellan. Världen av nyheter erbjuder inte bara ett utbud av kulturella gods och praktiker som låter människor med liknande klasshabitus välja lika och därmed reproducera sin klassposition. Klassernas förväntningar på hur *andra* klasser betar sig i relation till nyheter och journalistik inrymmer också en moralisk dimension. I ett avståndstagande gentemot medelklassens kulturella fraktioner kan arbetarklassen framställa dem som tar del av ”för mycket” nyheter som ”propa”, ”plughästar” eller ”estet”. Att undvika nyheter är i medelklassungdomarnas ögon förknippat med landsbygd, folköl, skolvägran och andra ”improduktiva” praktiker. Att inte ta del av nyheter på ”rätt” sätt ses, med andra ord, som en illegitim kulturpraktik som man inte ska befatta sig med.

Sammantaget kan följande slutsatser dras:

- Nyhetsanvändning och nyhetspreferenser är kopplade till klass. Särskilt viktig för anammandet av den erkända och legitima nyhetskulturen är tillgången till kulturellt kapital.
- Förmågan att manövrera i medielandskapet på ett sätt som överensstämmer med samhällets förväntningar (att tycka att nyheter är viktiga, att sätta högt värde på allmänbildning och förmågan att ”producera en åsikt”) formas framförallt i medelklassens domäner. Frånvaron av nyheter i arbetarklassens hem- och skolmiljö gör att ungdomar med den här bakgrunden i lägre utsträckning inkorporerar preferenser och praktiker för nyheter som överensstämmer med samhällets förväntningar.
- Normerna kring nyheter och journalistik (vad som är ”bra” och ”rätt” respektive ”fel” och ”dåligt”) möjliggör symboliska gränsdragningar och ett legitimerande av befintliga klasskillnader.

Dessa tre punkter leder till den övergripande slutsatsen att klasserna reproducerar sina platser i klassamhället genom smaken för nyheter. Ett särskilt slående exempel på detta återfinns i Danielssons (2014) studie som visar hur pojkar ur kapitalsvaga hem, genom sina habitus och känslan av att inte höra hemma i vissa av samhällets domäner, exkluderar sig själva från det politiska trots att de säger sig vara intresserade av politik. Samma mönster återfinns i denna bok (kapitel 4). Mediepublikens fragmentering kan inte enbart förstås som ett resultat av ett ökat medieutbud, individuella preferenser eller algoritmer som ”ger en vad man gillar”. Den här boken har visat att människor med liknande levnadsförhållanden orienterar sig på samma sätt bland medier och journalistik, och därmed att klass är en viktig, men ofta förbisedd, förklaringsfaktor.

Det synsätt som denna bok vill lyfta fram är att individer inte kan förstås som isolerade aktörer. Via habitus gör individer med samma klassposition snarlika val: ”Individer har, oftare än vi förväntar oss, dispositioner (smaker, till exempel) som är mer systematiska än vi tror” (Bourdieu, 2000: 64).

Ställt på sin spets skulle utvecklingen mot ett större informationsutbud och ökande klasskillnader kunna innebära framväxten av ”sociala öar”. Öar som befolkas av människor som inte bara delar yttre levnadsförhållanden utan också världsåskådningar, politiska preferenser och livsstilar (Lindell & Hovden, 2018). Detta kan beskrivas som en uppdelning av den offentliga sfären i en mängd, mer eller mindre offentliga, *sfärer* (Gitlin, 1998). Det Gitlin inte betonade tillräckligt var att dessa öar (eller sfärer) formar sina gränser runt människors levnadsförhållanden och klasspositioner.

Det vi kan kalla för sociala öar är alltså kluster av människor som samlas kring samma positioner i det sociala rum som utforskades i kapitel 2 och 3. Dessa mer eller mindre isolerade öar definieras av sina *sociala, politiska, medierelaterade och kulturella* samt *geografiska* karaktäristika.

Öarna bildas, först och främst, kring människor med snarlika kapitalvolymen och kapitalkompositioner, och eftersom levnadsförhållanden tenderar att forma människors förväntningshorisonter och smakuppsättningar kommer befolkningen på en given ö också att präglas av snarlika *politiska* preferenser (jfr Enele, 2013).

Statsvetenskapen har under det senaste decenniet påpekat att det politiska landskapet inte längre kan förstås utifrån en traditionell vänster-högerskala (Hooghe, Marks & Wilson, 2002). Idag är attityder kring migration, miljö, identitet, nationalism och globalisering minst lika avgörande för hur partier positionerar sig och medborgare röstar. Två huvudsakliga poler återfinns här. I partier och bland människor i GAL-polen (Grön, Alternativ, Liberal) värderas globaliseringen, ett grönare samhälle och minoriteters rättigheter. I kontrast inrymmer TAN-polen (Traditionell, Auktoritär, Nationalistisk) dragningar mot ett auktoritärt styre, ordning och reda, och nationalromantik.

Både intervjuerna och enkätstudien ger en antydning om att människor i den *kulturella medelklassen* tenderar att dras mot GAL-polen, medan TAN-värderingarna framförallt har slagit rot bland kapitalsvaga segment, särskilt bland dem med brist på kulturellt kapital (se även Norell, 2016). Ungdomarna i arbetarklassen ger ibland uttryck för att ”allt går åt helvete” och att det inte finns någon poäng att engagera sig politiskt – det är något som andra får sköta. De statistiska analyserna avslöjar vidare att medlemmar ur denna klass är mer benägna än andra att ha en positiv inställning till ”alternativa” medier och oftare än andra lägger de också sin röst på det mest utpräglade TAN-partiet i riksdagen – Sverigedemokraterna.

Öarna karaktäriseras således också av sina specifika kulturpraktiker och preferenser – sina medierepertoarer och livsstilar. Detta har varit bokens huvudsakliga fokus. Att befolkningarna på olika öar tenderar att ha olika medie- och nyhetsrepertoarer gör att skillnaderna mellan deras världsbilder riskerar att bli allt större. Om kapitalsvaga grupper bygger sin världsbild utifrån vad som rapporteras i så kallade ”alternativa” medier – som kapitalstarka segment tenderar att undvika – kan avstånden mellan GAL/TAN-perspektiven successivt komma att bli allt större.

Sist ska det också sägas att de sociala öarna i viss mån har en *geografi*. Det kulturella kapitalet är överlag större i storstäder och mindre på landsbygden (Lindell & Hovden, 2018). Ytterst utgör dessa tendenser hot mot ett samhälle med gemensamma

referensramar. Den höga nyhetskonsumtionen, tillsammans med valet av nyhetsförmedlare med mer fördjupande perspektiv, återfinns framförallt i de kapitalstarka befolkningssegmenten. Risken är således att de klasskillnader som blottlagts i boken också ger upphov till kunskapsgap i samhället – framförallt mellan hög- och lågutbildade (Tichenor et al., 1970; Curran et al., 2009). Resultaten som presenterats ger oss därmed också fog att befara att vi inte (längre) kan ta journalistikens upprättande av ett offentligt och gemensamt rum för given.

Resultaten är dock inte enbart av demokratisk relevans. På ett bredare plan handlar studien nämligen om hur medieanvändning och mediepreferenser fungerar som en förlängning av klassamhället. Att val och värderingar i det sociala rummet faller ut enligt rådande hierarkier är visserligen ingenting nytt. Även om klassperspektivet på många sätt bryter mot tidigare forskning om just nyheter och journalistik är det knappast ett nydanande grepp överlag. Tidigare svensk forskning om klass och tidningsläsande (Kratz, 1991; Weibull, 1995), interpersonell medierad kommunikation (Jansson, 2015), internetanvändning (Olsson et al., 2003), digitala medier (Danielsson, 2014), tevepreferenser (Andersson & Jansson, 1998) och studenters medieanvändning (Bengtsson & Lundgren, 2005) vittnar om att dynamikerna som undersökts i denna bok är långt ifrån nya. Till denna forskning tillför föreliggande studie ett *relationellt perspektiv* som placerar hela konstellationer av mediepreferenser och medieanvändning i förhållande till de resurser – eller kapital – som påverkar människors livschanser och deras relationer till den sociala världen. Nyhetsanvändning och nyhetspreferenser i det digitala medielandskapet utgör, bland andra mediepraktiker och preferenser, klassmarkörer.

Att nyhetsrepertoarer är intimt förbundna med klass måste förstås i ljuset av den sociologiska debatten om uppluckrandet av statushierarkier i livsstilar och kulturkonsumtion. Vissa forskare har menat att konsumtionen av hög- och lågkultur *inte* kan kopplas till sociala hierarkier på samma sätt som de kunde i Frankrike under 1960- och 1970-talen – kontexten i vilken Bourdieu arbetade. Dagens privilegierade påstås vara kulturella ”allätare” som ledigt rör sig mellan det som tidigare ansetts som ”högt/fint” och ”lågt/fult” (Peterson, 1992; 1997; van Rees & van Eijck, 2003). De här forskarna menar därför att Bourdieus argument inte längre fungerar för att förklara kulturkonsumtion och maktförhållanden mellan klasser. Här har bland andra Lizardo och Skiles (2015) gått in svaromål och framhållit att ”allätaren” *de facto* behandlades av Bourdieu själv – för honom inkluderades det kulturella allätandet i förmågan att kunna uppskatta ”det fina” i en mängd kulturella gods, en förmåga som sammanfattades som att ha en ”estetisk blick” (Bourdieu, 1984). Denna blick var enligt Bourdieu särskilt utbredd i samhällets kulturellt kapitalstarka fraktioner. Även om de som opponerar sig mot Bourdieus teser (Peterson, 1992; 1997) ofta låter påskina att allätartesen utgör ett brott mot Bourdieus övergripande argumentation finns det alltså ingen egentlig konflikt (Lizardo & Skiles, 2015).

Den presenterade boken visar dock att socialt erkända praktiker och preferenser – exempelvis att föredra ekonomi-, politik- och kulturnyheter och att tycka att

nyheter är viktiga och värda att lägga tid på – ökar med människors kapitalvolym. Samtidigt är illegitima preferenser och praktiker vanligast i kapitalsvaga fraktioner. Dessa mediepraktiker är inbäddade i bredare livsstilar som inkluderar musiksmak, fritidssysslor och politiska preferenser som också följer de sociala hierarkierna – jazz och klassisk musik uppskattas i den *kulturella medelklassen*; segling förekommer i samhällets ekonomiska och kulturella elitskikt; golf, aktiehandel och borgerliga politiska preferenser förekommer oftast i den *ekonomiska medelklassen*; dansband och rally är vanliga preferenser bland *arbetarklassen*, och så vidare.

Dessutom visar boken att nyhetspreferenser och nyhetspraktiker förändras med en horisontell förflyttning i vårt sociala rum, skillnaderna finns alltså också mellan kulturella och ekonomiska fraktioner. Således existerar en korrespondens mellan sociala positioner och kulturpraktiker och preferenser i Sverige (se även Börjesson, 2015; Lindell & Hovden, 2018) precis som i övriga Skandinavien (Rosenlund, 2015; Hjellbrekke et al., 2015; Flemmen et al., 2017). Detta går inte nödvändigtvis på tvärs med idén om kapitalstarka individer som kulturella ”allätare” – faktum är att medelklassen konsumerar mer nyheter överlag än arbetarklassen. Dock utmanar resultaten Petersons (1992, 1997) föreställning om att samhällets privilegierade inte längre särskiljer sig från andra klasser genom sitt engagemang i den kanoniserade och institutionaliserade, ”fina”, kulturen – det är precis det som boken visar att de gör.

Studiens begränsningar och förslag på vidare forskning

Ingen studie kan vara fullständig och komplett. I det här stycket diskuteras den presenterade studiens begränsningar och alternativa ingångar till relationerna mellan klass, nyheter och journalistik.

Metodologiska och epistemologiska reflektioner

Denna studie begränsas av att den förlitar sig på tvärsnittsdata. Rummet av sociala positioner och klasskillnaderna i nyhetsanvändning och nyhetspreferenser har med andra ord inte studerats ur ett jämförande tidsperspektiv. Även om resultaten gällande uppbyggnaden av den svenska klasstrukturen och fördelningen av kulturpraktiker och preferenser på det hela taget går i linje med liknande analyser av 2014 och 2015 års SOM-undersökningar (Börjesson, 2015; Lindell & Hovden, 2018) och Valundersökningen 2006 (Enelo, 2013) kan mer göras – framtida forskning bör alltså försöka nå bortom den ögonblicksbild som varit i fokus för den här studien. Upprepade mätningar och longitudinella ansatser möjliggör en prövning av huruvida mönstren är stabila över tid och i vilken mån förändringar i klasstrukturen faktiskt har ägt rum (Gripsrud et al., 2011). Vidare är inte fokusgruppintervjuerna generaliserbara i någon statistisk bemärkelse. Dessa har använts för att belysa de skillnader som framkommit i korrespondensanalysen och för att tränga djupare in i de mönster som denna och annan forskning har identifierat.

Det ska också understrykas att det uteslutande är människors självrapporterade nyhetsanvändning och nyhetspreferenser som har studerats. Ofta överskattar människor den tid de lägger på praktiker som anses ”uppbyggliga och produktiva” (Danielsson, 2014: 194), till exempel nyhetskonsumtion (Prior, 2009). Kanske är en sådan överskattning särskilt utbredd bland kapitalstarka individer eftersom de i både hem och skola *förväntas* lägga tid på dessa praktiker. Det är mot den bakgrunden som jag i kapitel 3 frågar om reproduktionen av klasspositioner sker genom människors faktiska praktiker och preferenser eller genom deras *system av trosföreställningar* – det vill säga subjektiva (men tillika klassspecifika) föreställningar om hur man själv och andra förhåller sig till nyheter (för en diskussion, se Hovden [2008: kap 6]). Framtida forskning kan ha stor nytta av mått på nyhetskonsumtion som bättre fångar människors *faktiska* användning av nyheter och analyser av digitala avtryck (som antal läsningar av och tid spenderad på olika typer av nyheter) – data som Bruhn Jensen (2010) kallar för ”hittad” (snarare än den ”skapade” data som kommer ur enkätundersökningar och intervjuer).

Samtidigt måste vi fråga oss: Vad spelar det för roll att föreliggande studie visar hur ett *system av trosföreställningar* korresponderar med skillnader i levnadsförhållanden snarare än hur *faktisk* nyhetsanvändning gör det? Är inte reproduktionen av gränserna klasserna emellan lika verkliga oavsett om det metodologiska upplägget fångat ett system av trosföreställningar snarare än människors faktiska praktiker? Vi får minnas Thomas teorem som lyder: ”Om människor definierar situationer som verkliga så blir de verkliga till sina konsekvenser”.

Kön och etnicitet? Mot ett intersektionellt perspektiv

Denna studie har fokuserat på hur en central aspekt av social ojämlikhet – klass – genererar olikheter i människors val och värderingar bland nyheter. Genom socialt nedärvda kulturpraktiker och preferenser har vi sett hur klassförhållanden uttrycks i människors val och värderingar bland nyheter. Ojämlikheten i dagens Sverige är dock mångdimensionell – samhället är inte enbart segregerat utefter en klassdimension. Kön och etnicitet formar i allra högsta grad våra livschanser, och med säkerhet också hur vi förhåller oss till medier.

Det samhällsvetenskapliga program som Bourdieu presenterade i *Distinction* och som samtida sociologer förfinat (Bennett et al., 2009; Rosenlund, 2015) är kanske för upptaget av hur klass – tillgången till ekonomiskt och kulturellt kapital – formar förhållningssätt gentemot den sociala världen. Detsamma kan i så fall sägas gälla också för föreliggande studie. Uttryckt med Bourdieus termer är risken för att *andra* symboliska kapital inte fångas upp eftersom praxis har varit att fokusera på ekonomiskt och kulturellt kapital (jfr Skeggs, 1999).

Ett intersektionellt perspektiv har som ambition att ta grepp om ojämlikhetens mångdimensionalitet (Crenshaw, 1991). Människors klassposition avgör, *tillsammans* med deras etnicitet och kön, huruvida de är föremål för inkludering eller exklude-

ring i olika sociala fält. Den som är intresserad av att förstå ojämlikhet måste därför ta hänsyn till alla faktorer som föranleder den (ibid). Detta perspektiv möjliggör ett fokus på hur exempelvis invandrargrupper och/eller människor i samhällets geografiska och sociala periferi – inte minst storstädernas förorter – navigerar bland medier och nyheter. Vilka exkluderings- och inkluderingsprocesser äger till exempel rum i mötet mellan den ensamkommande flyktingen och de förväntningar och normer som råder i relation till nyheter och journalistik i det svenska samhället? Hur ser det ut för kvinnor respektive män? Forskning kring dessa frågor utgör viktiga komplement till denna studie. Det intersektionella perspektivet har dock kritiserats, inte minst för att sakna tydliga metodologiska verktyg (Nash, 2008). Ett förslag är därför att använda Bourdieus fältteori med ett bredare grepp om symboliska kapital och skapa statistiska rum över *intersektionella* positioner – ett rum vars struktur byggs upp av människors klass, kön och etnicitet. På så vis kan ett breddat grepp om ojämlikhet och människors val och värderingar av medier, nyheter och journalistik tas.

Klassreduktionism? Tillbaka till individen och frågan om arv och miljö

Bourdies svar på frågan om ”varför vi gör som vi gör” är habitus – en socialt nedärvd förväntningshorisont som är inställd på att reproducera sig själv (Bourdieu, 1990). Bourdieu är därmed mottaglig för kritik om att göra sig skyldig till klassreduktionism. I en intervju om sitt samarbete med Bourdieu i arbetet med *Distinction* säger Luc Boltanski att ”vi hade svårt att göra oss av med föreställningen att klass verkligen är den faktor som formar vår relation till omvärlden” (citerad i de Saint Martin, 2015: 25). Även om resultaten i denna studie ger stöd för hypotesen att habitus formar människors val och värderingar bland nyheter måste samspelande faktorer betonas. Ghersetti och Westlund (2016) och Bolin (2017) har till exempel visat hur svenskars medieanvändning förändras med ålder och blir specifik för människor ur samma generation.

Det är också viktigt att som samhällsvetare släppa föreställningen att ett givet fenomen – exempelvis nyhetskonsumtion – uteslutande är ett resultat av sociala, miljörelaterade processer. Archer uppmuntrar samhällsvetare att undvika en ”sociologisk imperialism” som ersätter – eller fyller – det kroppsliga och biologiska med ett ”socialt skum” (Archer citerad i Sayer, 2005: 33). Samhällsvetare måste inse att människor (biologiskt) ärver egenskaper och förmågor som kan ligga till grund för, exempelvis, ett intresse eller ointresse för omvärlden och nyheter. Även om samtalen i fokusgruppintervjuerna på det hela taget korresponderar med de mönster som framkommit i de statistiska analyserna inrymmer materialet givetvis individuella variationer som kan tänkas bryta mot idén om klasshabitus och hur det formar inställningen till nyheter och journalistik. Mot slutet av sitt liv uppmanade Bourdieu (2000) till en utvidgad dialog mellan sociologer och psykologer, och på senare tid har klass och social ojämlikhet kallats för psykologins nya front (Kraus et al., 2012). Intressanta svar lär finnas att hämta ur det faktum att människan är en produkt av både arv och miljö.

Andra medievetenskapliga perspektiv på klassamhällets reproduktion

Att jag i föreliggande studie utgår från att det samtida medielandskapet utgör ett ”mångkanalslandskap” ska inte förväxlas med föreställningen att nyhetsmedierna bistår med en *mångfald* av perspektiv. Samtida medieforskning vittnar om att den idévärld som förmedlas i svenska medier tillhör medelklassens domän, och den politiska färgen hos nyhetsmediernas ägare och ledarsidor är dominerande blå (Allern, 2018).

Vänder vi oss till tevens värld visar forskning att arbetarklassen är underrepresenterad och sällan får komma till tals. Detta gäller även SVT, som trots den egna policyn och riktlinjer om mångfald är sämre än andra kanaler på att släppa fram arbetarklassen i rutan, särskilt i nyhetssändningar (Jacobsson & Stiernstedt, 2018; se också Jacobsson & Ekström, 2016; Stiernstedt & Jacobsson, 2017). Jacobsson och Stiernstedt beskriver denna mediala frånvaro i det största mediet i Sverige som en ”symbolisk utplåning av arbetarklassen”. Via diskursanalyser visar Eriksson (2015, 2016) att dokusåpan som genre utgör en arena i vilken arbetarklassen hånas och avlegitimeras. Inte sällan utgörs narrativen i dessa program av att representanter ur arbetarklassen har placerats i olika scenarier för att göra bort sig, eller av att medelklassen ska fostra arbetarklassen genom att hjälpa dem ur sin förkastliga livsstil.

En enfald i form av medelklassig och borgerlig dominans i den svenska nyhetsbranschen och frånvaron (eller den kollektiva mobbningen) av arbetarklassen i teveutbudet spelar roll. Denna likriktning utgör ytterligare en förklaring till varför arbetarklassen vänder nyheter ryggen, är misstänksamma mot journalister, och utgör den klass som i lägst uträkning tar del av Sveriges Radio och Sveriges Television. Jag har i denna studie förklarat arbetarklassens självexkludering från det av samhället förväntade förhållningsättet gentemot nyheter med begrepp som socialisation och habitus. Denna förklaring måste kompletteras med det faktum att mediernas innehåll tenderar att tala till en medelklasspublik.

Avslutningsvis: Nyheter som kollektiv nytta eller instrument i symboliska strider?

Bourdieu vidhöll att samhällsvetare måste ”konstruera” sitt studieobjekt (Bourdieu et al., 1991). Med det menade han att forskare måste avmystifiera den förgivettagna uppfattningen av det aktuella fenomenet för att på riktigt kunna förstå det. Samhällsvetaren måste bryta med ”den vardagliga föreställningen” (Danielsson, 2014: 56). På ett övergripande plan har detta handlat om att lyfta blicken från det individuella till det samhälleliga för att blottlägga klassspecifika förhållningsätt (Mills, 2000). Genom den förgivettagna eller ”doxiska”, förståelsen – som ofta delas av medieforskare, journalister och medborgare – utgör nyheter en kollektiv nytta (Allern & Pollack, 2016; Bergström, 2016) och ses som samhällets D-vitamin (Anderson, 2016). Vi föreställer oss att nyheter informerar oss om aktuella händelser, hjälper oss att vara delaktiga

i demokratiska processer och skapar en känsla av samhörighet människor emellan. Det råder ingen tvekan om att nyheter *kan* och *borde* vara en sådan kollektiv nytta. Frågan är om de är det.

Mot bakgrund av resultaten som presenterats i denna studie måste vi fråga oss vilken funktion nyheter och journalistik *de facto* spelar i dagens klassamhälle. Genom att förstå nyheter som ett kulturellt gods bland andra, mer eller mindre värderade sådana, och genom att studera dess plats i ett rum av klasspositioner där symboliska gränser kontinuerligt dras mellan olika segment, bryter denna bok med den vardagliga föreställningen om nyheters plats och funktion i samhället. Smaken för nyheter fungerar som en klassmarkör, just för att nyheter tillhör den av samhället värderade kultur som klasserna, genom sina habitus, är olika rustade inför. Mångkanalslandskapet utgör ett symboliskt universum som tillhandahåller en mängd praktiker och gods. Denna studie visar att praktiker och preferenser gentemot medier inkorporeras för att befästa klasspositioner och för att markera avstånd gentemot andra grupper. Nyheter och de bredare livsstilar de är inbäddade i möjliggör en ”legitimering av skillnader mellan grupper” (Bourdieu, 1984: 8). Inte minst manifesteras detta i klassernas föreställningar om hur *andra* klasser betar sig i förhållande till nyheter och journalistik.

Medieforskare och politiker måste göra upp med myten om den svenska jämlikheten och föreställningen att vi lever i en ”medievälfärdsstat” (Syvertsen et al., 2014) där betydelsen av klass är marginell. Denna bok hoppas kunna inspirera till att styra samhället i en annan riktning och få fler forskare som intresserar sig för politik, journalistik och demokrati att ta grepp om nyhetskonsumentens och samhällsengagemangets sociologi. Detta följer av insikten om att Sverige är ett samhälle där klassgränser upprätthålls genom vardagliga praktiker och preferenser, inte minst genom människors förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik.

Efterord

Mot ökad jämlikhet och medie- och informationskunnighet

En kritisk samhällsvetenskap inrymmer utgångspunkten att en kritik av det sociala livet, även en indirekt sådan, tillhandahåller möjligheten och önskan om ett bättre samhälle. (Sayer, 2005: 140)

De flesta av oss kan samlas kring idén om att det gör samhället gott om medborgare tar del av kvalitativ journalistik. En sådan idé får stöd i empirisk forskning som tydligt visar ett samband mellan kunskapsnivåer och konsumtion av nyheter (Curran, 2011). När förmågan, viljan och motivationen att ta del av nyheter är avhängig människors klassposition står vi därför inför ett samhälleligt och demokratiskt problem. De må ha utgjort en kollektiv nytta men det tycks idag som att nyheter och journalistik framförallt återfinns på de privilegierades horisont. För att motverka klassklyftor i engagemanget i nyheter och för att stävja en utveckling mot att människor inackorderas och inackorderar sig själva i ”sociala öar” – där befolkningarna delar klassposition, medierpertoirear, livsstil och politiska åskådningar – kan politik och policy formas enligt följande principer.

- Klassklyftorna måste minska.
- Medie- och informationskunnigheten måste öka.
- Journalister och nyhetsförmedlare måste bli bättre på att inkorporera och förmedla ett arbetarklassperspektiv.

Gällande den första punkten har denna studie visat att människors levnadsförhållanden formar deras inställningar till nyheter och journalistik. Om vi vill att fler medborgare deltar i offentliga och samhälleliga angelägenheter kan inte stora delar av befolkningen känna sig fränkopplade samhället och ”det offentliga”. I Sverige har de ekonomiska klyftorna ökat i internationell rekordfart sedan 1980-talet. Samhället måste kunna garantera en grundtrygghet för den växande andelen svenskar som befinner sig i ekonomiskt utsatta livssituationer. Grundtrygghet är en förutsättning för att människor ska kunna vända blicken från ”det nödvändiga” till ”det samhälleliga” (Bourdieu, 1984; Hoggart, 2009). Vänder vi oss till det kulturella kapitalet ser vi att det reproduceras bland annat genom klassspecifika val på utbildningsmarknaden. Barn ur arbetarklassen är överrepresenterade i skolmiljöer där engagemanget i nyheter, samhället och politiken har stagnerat. Medelklassen, å sin sida, är istället överrepresenterad i miljöer där de blir ”ett” med den socialt erkända kulturen, där engagemanget i nyheter är en del. Mot den bakgrunden är det läge att repetera en ofta förekommande kritik mot utbildningsväsendet – nämligen att skolan inte ska utgöra en plats där klassamhället

reproduceras. Skolan bör vara en miljö som tillgodoser varje individs potential samtidigt som den ger alla medborgare de verktyg som krävs för att på ett produktivt sätt kunna delta i samhället och offentliga angelägenheter.

Medie- och informationskunnighet bör utgöra en central del i den samhällsvetenskapliga undervisningen, inte minst på grundskolan där elever ännu inte, genom sitt gymnasieval, hunnit inta en mer eller mindre nischad plats i utbildningssystemet. Den andra punkten betonar således vikten av att försöka stävja förekomsten av klas-specifika nyhetsrepertoarer genom en likvärdig kunskap om medier, demokrati och samhällsinformation skapad i skolan.

Med den tredje punkten rör vi oss mot medierna och deras ansvar. Tidigare forskning har visat att mediernas idévärld är en värld som tilltalar medelklassen och låter medelklassen tala (Jakobsson & Ekström, 2016; Stiernstedt & Jacobsson, 2016; Allern, 2018). Journalister och nyhetsförmedlare bör bli bättre på att inkorporera och förmedla ett arbetarklassperspektiv på omvärlden. Anledningen till varför det framförallt är arbetarklassen som vänder nyheter och journalistik ryggen är inte bara att deras habitus inte är konfigurerat mot dessa praktiker och preferenser, och att detta habitus genererat en annan infallsvinkel på det som sker i samhället. Det faktum att medierna rent *inhållsmässigt* tycks fränkopplade arbetarklassens levnadsförhållanden är en annan viktig förklaring. Om nyhetsförmedlare vill leva upp till föreställningen om att de utgör en kollektiv nytta bör hela samhället och det kollektiv som medborgarna utgör – även arbetarklassen – få göra sin röst hörd och få sina perspektiv representerade.

Att lägga fram övergripande politiska förslag och normativa idéer för hur skolan bör fungera och hur journalistik bör utövas är lättare än att realisera dem i praktiken. Bourdieus sociologi framhäver ju samhällets trögrörlighet och att social förändring utgör undantag snarare än regel. Habitusbegreppet framhäver hur människor bär det sociala med sig och att de själva – genom sina praktiker, val och värderingar – reproducerar sin position i den samhälleliga hierarkin. Det är därför naivt att tro att ansträngningar att exponera arbetarklassungdomar för den av medelklassen värderade nyhetskulturen kommer att ge snabba, om några, resultat. Att introducera fler inslag av medie- och informationskunnighet i yrkesprogrammets kursplaner kan mötas av motstånd. I värsta fall kan försök att genom skolan ”fostra” arbetarklassen in i det socialt erkända och legitima förhållningsättet gentemot nyheter och journalistik reduceras till det Bourdieu kallar för symboliskt våld – en manifestation av föreställningen om arbetarklassens moraliska underlägsenhet och kulturella eftersatthet.

Inte heller kan man förvänta sig att journalister – som ur sina medelklasspositioner formar sina berättelser om samhället – ska konfigurera om väsentliga delar av sitt hantverk för att få en arbetarklasspublik att känna att nyheter är relevanta och värda att lägga tid på. Även om en majoritet bland svenska journalister skulle sympatisera med en sådan idé vet vi att det inte är upp till individuella journalister att bestämma vad som blir en nyhet och hur nyheten framställs (Shoemaker & Reese, 1996). I de fall nyhetsförmedlaren i fråga är ett privat företag – vilket inte sällan är fallet – utgör

tankar om bättre representation av arbetarklassen dessutom enbart lösa och välmenande normativa ideal om en journalistik som på riktigt utgör en kollektiv tillgång.

Ett dilemma återfinns i denna studies resultat. Å ena sidan kan vi inte fränse det faktum att de kapitalsvaga fraktionerna i samhället tycks ha en mindre informationsrik nyhetsrepertoar. Vi har, med andra ord, anledning till att oroas över kunskapsklyftor mellan samhällsklasserna. Å andra sidan har denna studie belyst att kapitalstarka fraktioner använder insikter och föreställningar om arbetarklassens förhållningssätt gentemot nyheter och journalistik för att markera sociala avstånd och positionera sig som moraliskt överlägsna arbetarklassen. Den som predikar om det ”rätta” och ”produktiva” i kulturens värld – läraren, forskaren eller politikern som uppmanar till ett engagemang i nyheter, samhälle och politik – måste vara vaken inför det faktum att den ”goda” kulturen inte sällan är de privilegierades kultur. I mötet mellan kultursociologin – inte minst Bourdieus perspektiv – och normativ journalistik- och nyhetsforskning uppstår således en mycket svårnavigerad paradox. Det är inte lätt att som samhällsvetare blottlägga klasskillnader och samtidigt inta en normativ ståndpunkt som inte inrymmer en värdering av de ”klassade” preferenser och praktiker som studerats. Det är en anledning till varför forskarkåren ofta undviker normativa ställningstaganden, eller förblir kryptiska i moraliska frågor om vad som är bra eller dåligt, rätt eller fel. Konsekvensen av detta blir, som Sayer (2005) påpekar, att grunderna för samhällsförändring förblir outtalade eller vaga. När det gäller nyhetskonsumtion ligger krusket i att forskare, genom att förespråka vissa nyhetsdieter över andra, riskerar att göra precis som de kapitalstarka fraktionerna (vilka forskaren inte sällan tillhör) – nämligen att reproducera de maktförhållanden som råder i det sociala rummet. Detta genom att identifiera ”det goda” i den kultur som empiriskt påvisats höra hemma högt upp i den sociala hierarkin och utpeka det förkastliga i arbetarklassens livsstilar. Samtidigt, och här blir dilemmat tydligt, kan man inte relativisera ett så potentiellt sett viktigt gods som nyheter genom att behandla konsumtionen av dem enbart som klassmarkörer. Sayer (2005) menar att vi måste kunna göra värderingar om vad som är ”gott” trots att praktiker och preferenser kopplade till ”det goda” är ojämnt fördelade i samhället. Mitt ställningstagande är att nyheter och journalistik kan och bör utgöra en kollektiv nytta och att de politiska riktlinjer som utstakats här kan vara riktmärken för att realisera den visionen så att en informationsrik nyhetsrepertoar, som medelklassen lagt beslag på, kan återfinnas i samhällets alla skikt.

Mot denna bakgrund – den sociala ordningens trögrörlighet – kan det inte nog understrykas att förändringar i klassspecifika nyhetsrepertoar i grund och botten har att göra med människors olikartade levnadsförhållanden och de habitus som formas under dessa villkor. Alla åtgärder och ansträngningar som inte sker parallellt med konkreta försök att reducera den sociala ojämlikheten riskerar att bli verkningslösa.

Referenser

- Aalberg, Toril; Blekesaune, Arild & Elvestad, Eiri (2013). Media Choice and Informed Democracy: Toward Increasing News Consumption Gaps in Europe? *The International Journal of Press/Politics*, 18(3): 281-303.
- Allern, Sigurd (2018). *Mediekapitalet: Ägarskap, kontroll och ideologisk hegemoni i svenska nyhetsmedier*. Rapport 4. Katalys. [online]. Tillgänglig via: <<https://www.katalys.org/wp-content/uploads/2018/02/No-4.-Mediekapitalet.pdf>> [hämtad 23 augusti 2018].
- Allern, Sigurd & Pollack, Ester (2016). Journalistik som kollektiv nytta, s. 31-52 i SOU 2016:30, *Människorna, medierna och marknaden: Medieutredningens forskarantologi om en demokrati i förändring*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Althusser, Louis (2001). *Lenin and Philosophy and Other Essays*. New York: Monthly Review Press.
- Anderson, Chris W. (2016). News Ecosystems, s. 410-423 i Witschge, Tamara; Anderson Chris W.; Domingo, David & Hermida, Alfred (red.) *The Sage Handbook of Digital Journalism*. London: Sage.
- Andersson, Magnus & Jansson, André (1998). The Blurring of Distinctions: Media Use and the Progressive Cultural Lifestyle. *Nordicom Review*, 2: 63-77.
- Arkhede, Sofia; Bergström, Annika & Ohlsson, Jonas (2015). *Kulturvanor i Sverige 1987-2014*. SOM-rapport nr. 2015: 7. Göteborg: Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Atkinson, Will (2011). The Context and Genesis of Musical Tastes: Omnivorousness Debunked, Bourdieu Buttressed. *Poetics*, 39(3): 169-186.
- Atkinson, Will & Deeming, Christopher (2015). Class and Cuisine in Contemporary Britain: The Social Space, the Space of Food and Their Homology. *The Sociological Review*, 63(4): 876-896.
- Beck, Ulrich & Beck-Gernsheim, Elisabeth (2002). *Individualization*. London: Sage.
- Bengtsson, Stina (2007). *Mediernas vardagsrum: Om medieanvändning och moral i vardagslivet*. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Bengtsson, Stina & Lundgren, Lars (2005). *The Don Quixote of Youth Culture: Media Use and Cultural Preference among Students in Estonia and Sweden*. Huddinge: Södertörn Academic Studies.
- Bengtsson, Mattias; Börjesson, Mikael; Gustavsson, Martin & Hörnqvist, Magnus (2012). Klassamhället i den officiella statistiken. *Fronesis*, 40-41: 136-157.
- Bennett, Tony; Savage, Mike; Silva, Elizabeth; Warde, Alan; Gayo-Cal, Modesto & Wright, David (2009) *Culture, Class, Distinction*. London, New York: Routledge.
- Benson, Rodney (1999). Field Theory in Comparative Context: A New Paradigm for Media Studies. *Theory and Society*, 28(3): 462-498.
- Benson, Rodney & Neveu, Eric (2005). Introduction: Field Theory as a Work in Progress, s. 1-25 i Benson, Rodney & Neveu, Eric (red.) *Bourdieu and the Journalistic Field*. Cambridge: Polity.
- Bergström, Annika (2016). Nyheter – både plikt och nöje, s. 377-388 i Ohlsson, Jonas; Oscarsson, Henrik & Solevid, Maria (red.) *Ekvilibrium*. Göteborg: Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Bjur, Jakob; Schröder, Kim C; Hasebrink, Uwe; Courtois, Cédéric; Adoni, Hanna & Nossek, Hillel (2013). Cross-Media Use – Unfolding Complexities in Contemporary Audiencehood, s. 15-29 i Carpentier, Nico & Schroder Kim C. (red.) *Audience Transformations: Shifting Audience Positions in Late Modernity*. London, New York: Routledge.
- Bjurström, Erling (1997). *Högt och lågt: Smak och stil i ungdomskulturen*. Umeå: Boréa.
- Blekesaune, Arild; Elvestad, Eiri & Aalberg, Toril (2012). Tuning Out the World of News and Current Affairs: An Empirical Study of Europe's Disconnected Citizens. *European Sociological Review*, 28(1): 110-26.
- Bolin, Göran (2017). *Media Generations: Experience, Identity and Mediatized Social Change*. London, New York: Routledge.
- Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. New York, London: Routledge.
- Bourdieu, Pierre (1985). The Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society*, 14(6): 723-744.
- Bourdieu, Pierre (1986). The Forms of Capital, s. 241-258 i Richardson John G. (red.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York, Greenwood: Greenwood Press.
- Bourdieu, Pierre (1988). *Homo Academicus*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, Pierre (1989). Social Space and Symbolic Power. *Sociological Theory*, 7(1): 14-25.
- Bourdieu, Pierre (1990). *The Logic of Practice*. Stanford: Stanford University Press.
- Bourdieu, Pierre (1991). *Kultur och Kritik*. Göteborg: Daidalos.

- Bourdieu, Pierre (1993a). Concluding Remarks: For a Sociogenetic Understanding of Intellectual Works, s. 263-275 i Calhoun, Craig; LiPuma, Edward & Moishe, Postone (red.) *Bourdieu: Critical Perspectives*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, Pierre (1993b). *The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, Pierre (1996a). *The State Nobility*. Stanford: Stanford University Press.
- Bourdieu, Pierre (1996b). *The Rules of Art: Genesis and Structure of the Literary Field*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, Pierre (1996c). On the Family as a Realized Category. *Theory, Culture & Society*, 13(3): 19-26.
- Bourdieu, Pierre (2000). *Pascalian Meditations*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, Pierre (2004). *Science of Science and Reflexivity*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bourdieu, Pierre (2013). Symbolic Capital and Social Classes. *Journal of Classical Sociology*, 13(2): 292-302.
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loic (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, Pierre & Passeron, Jean-Claude (1990). *Reproduction in Education, Society and Culture*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington: Sage.
- Bourdieu, Pierre; Chamboredon, Jean-Claude & Passeron, Jean-Claude (1991). *The Craft of Sociology. Epistemological Preliminaires*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- Bühlmann, Felix; David, Thomas & Mach, André (2013). Cosmopolitan Capital and the Internationalization of Business Elites: Evidence From the Swiss Case. *Cultural Sociology*, 7(2): 211-229.
- Broadly, Donald (1988). Kulturens fält: Om Pierre Bourdieus sociologi. *Nordicom-nytt*, 1/2: 59-88.
- Broadly, Donald (1991). *Sociologi och epistemologi: Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*. Stockholm: HLS Förlag.
- Broadly, Donald (2007). Den dolda läroplanen. *Krut*, 127:15-19.
- Browne, Ken (2011). *An Introduction to Sociology*. Cambridge: Polity.
- Brubaker, Rogers (1985). Rethinking Classical Theory: The Sociological Vision of Pierre Bourdieu. *Theory & Society*, 14(6): 745-775.
- Bruhn Jensen, Klaus (2010). New Media, Old Methods – Internet Methodologies and the Online/Offline Divide, s. 43-58 i Burnett, Robert; Consalvo, Mia & Ess, Charles (red.) *The Handbook of Internet Studies*. West Sussex: Wiley Blackwell.
- Börjesson, Mikael (2015). *Rummet av kulturvanor: En fördjupad analys av 2014 års SOM-undersökning*. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.
- Börjesson, Mikael (2016). Sociala kartor över utbildningslandskapet. *Sociologisk forskning*, 53(4): 421-437.
- Cammaerts, Bart; Bruter, Michael; Banaji, Shakuntala; Harrison, Sarah & Anstead, Nick (2016). *Youth Participation in Democratic Life: Stories of Hope and Disillusion*. New York: Palgrave MacMillan.
- Chan, Tak W. & Goldthorpe, John H. (2007). Social Status and Newspaper Readership. *American Journal of Sociology*, 112(4): 1095-1134.
- Clarke, Debra (2014). *Journalism and Political Exclusion: Social Conditions of News Production and Reception*. Montreal, QC, Canada; Kingston, ON, Canada; London; Ithaca, NY: McGill-Queen's University Press.
- Coulangeon, Philippe & Duval, Julien (2015). Introduction, s. 1-12 i Coulangeon, Philippe & Duval, Julien (red.) *The Routledge Companion to Bourdieu's Distinction*. London, New York: Routledge.
- Couldry, Nick (2003). Media Meta-Capital: Extending the Range of Bourdieu's Field Theory. *Theory and Society*, 32: 653-677.
- Couldry, Nick; Livingstone, Sonia & Markham, Tim (2007). *Media Consumption and Public Engagement: Beyond the Presumption of Attention*. London: Springer.
- Crenshaw, Kimberle (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence Against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6): 1241-1299.
- Curran, James (2011). *Media and Democracy*. London, New York: Routledge.
- Curran, James; Iyengar, Shanto; Brink Lund, Anker & Salovaara-Moring, Inka (2009). Media System, Public Knowledge and Democracy: A Comparative Study. *European Journal of Communication*, 24(1): 5-26.
- Danielsson, Martin (2014). *Digitala distinktioner: Klass och kontinuitet i unga mäns vardagliga mediepraktiker*. Doktorsavhandling. Jönköping: Högskolan i Jönköping.
- Dayan, Daniel & Katz, Elihu (1992). *Media Events: The Live Broadcasting of History*. Harvard: Harvard University Press.
- de Saint Martin, Monique (2015). From 'Anatomie du gout' to La Distinction: Attempting to Construct the Social Space: Some Markers for the History of Research, s. 15-28 i Coulangeon, Philippe & Duval, Julien (red.) *The Routledge Companion to Bourdieu's Distinction*. London, New York: Routledge.

- Delanty, Gerard (2009). *The Cosmopolitan Imagination: The Renewal of Critical Social Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Delli Carpini, Michael X. (2000). Gen.com: Youth, Civic Engagement, and the New Information Environment. *Political Communication*, 17: 341-349.
- Delli Carpini, Michael X. & Keeter, Scott (1996). *What Americans Know about Politics and Why it Matters*. New Haven, CT and London: Yale University Press.
- Duval, Julien (2005). Economic Journalism in France, s. 135-155 i Benson, Rodney & Neveu, Eric (red.) *Bourdieu and the Journalistic Field*. Cambridge: Polity.
- Elvestad, Eiri & Blekesaune, Arild (2008). Newspaper Readers in Europe: A Multilevel Study of Individual and National Differences. *European Journal of Communication*, 23(4): 425-447.
- Enelo, Jan-Magnus (2013). *Klass, åsikt och partisyn: Det svenska konsumtionsfältet för politiska åsikter*. Doktorsavhandling. Örebro: Örebro Universitet.
- Eriksson, Göran (2015). Ridicule as a Strategy for the Recontextualization of the Working Class: A Multimodal Analysis of Class-Making on Swedish Reality Television. *Critical Discourse Studies*, 12(1): 20-38.
- Eriksson, Göran (2016). Humour, Ridicule and the De-Legitimization of the Working Class in Swedish Reality Television. *Journal of Language and Politics*, 15(3): 304-321.
- Findahl, Olle (2009). *Unga svenskar och internet*. Stockholm: World Internet Institute.
- Flemmen, Magne; Jarness, Vegard & Rosenlund, Lennart (2017). Social Space and Cultural Class Divisions: The Forms of Capital and Contemporary Lifestyle Differentiation. *British Journal of Sociology*, 69(1): 124-153.
- Garnham, Nicholas (1993). Bourdieu, the Cultural Arbitrary, and Television, s. 178-192 i Calhoun, Craig; LiPuma, Edward & Postone, Moishe (red.) *Bourdieu: Critical Perspectives*. Cambridge: Polity.
- Gherstet, Marina & Westlund, Oscar (2016). Habits and Generational Media Use. *Journalism Studies*, 19(7): 1039-1058.
- Gitlin, Todd (1998). Public Sphere or Public Sphericles? s. 168-174 i Liebes, Tamar & Curran, James (red.) *Media, Ritual and Identity*. London, New York: Routledge.
- Gripsrud, Jostein; Hovden, Jan-Fredrik & Moe, Hallvard (2011). Changing Relations: Class, Education and Cultural Capital. *Poetics*, 39(6): 507-529.
- Hall Jamieson, Kathleen & Cappella, Joseph N. (2010). *Echo Chamber: Rush Limbaugh and the Conservative Media Establishment*. Oxford: Oxford University Press
- Hallin David C. & Mancini, Paolo (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hasebrink, Uwe & Domeyer, Hanna (2012). Media Repertoires as Patterns of Behavior and as Meaningful Practices: A Multimethod Approach to Media Use in Converging Media Environments. *Participations: Journal of Audience & Reception Studies*, 9(2): 757-779.
- Hjellbrekke, Johs; Jarness, Vegard & Korsnes, Olav (2015). Cultural Distinctions in an "Egalitarian" Society, s. 187-206 i Coulangeon, Philippe & Duval, Julien (red.) *The Routledge Companion to Bourdieus Distinction*. London, New York: Routledge.
- Hoggart, Richard (2009). *The Uses of Literacy: Aspects of Working-Class Life*. London: Penguin Classics.
- Holloway, Sarah L. & Valentine, Gill (2003). *Cyberkids: Children in the Information Age*. London: Routledge.
- Holmqvist, Mikael (2015). *Djursholm – Sveriges ledarsamhälle*. Stockholm: Bokförlaget Atlantis.
- Hoogbeet, Liesbet; Marks, Gary & Wilson, Carole J. (2002). Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Comparative Political Studies*, 35(8): 965-989.
- Hovden, Jan-Fredrik (2008). *Profane and Sacred: A Study of the Norwegian Journalistic Field*. Doktorsavhandling. Bergen: University of Bergen.
- Hovden, Jan-Fredrik (2012). A Journalistic Cosmology: A Sketch of Some Social and Mental Structures of the Norwegian Journalistic Field. *Nordicom Review*, 33: 57-76.
- Hovden, Jan-Fredrik & Knapskog, Karl (2014). Tastekeepers: Taste-Structures, Power and Aesthetic-Political in the Elites of the Norwegian Cultural Field. *Norsk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 17(1): 54-75.
- Hovden, Jan-Fredrik & Moe, Hallvard (2017). A Sociocultural Approach to Public Connection Across and Beyond Media: The Example of Norway. *Convergence*, 23(4): 391-408.
- Hörnqvist, Magnus (2016). *Klass*. Stockholm: Liber.
- Ignatow, Gabe & Robinson, Laura (2017). Pierre Bourdieu: Theorizing the Digital. *Information, Communication & Society*, 20(7): 950-966.

- Jacobsson, Peter & Stiernstedt, Fredrik (2018). *Arbetarklassens symboliska utplåning i medelklassens medier*. Rapport 3. Katalys. [online]. Tillgänglig via: <<https://www.katalys.org/wp-content/uploads/2018/02/No-3.-Arbetarklassens-symboliska-utplåning.pdf>> [hämtad 26 juni 2018].
- Jacobsson, Diana & Ekström, Mats (2016). Dismantling Discourses: Compassion, Coping and Consumption in Journalistic Representations of the Working Class. *Critical Discourse Studies*, 13(4): 379-396.
- Jansson, André (2002). The Mediatization of Consumption: Towards an Analytical Framework of Image Culture. *Journal of Consumer Culture*, 2(1): 5-31.
- Jansson, André (2015). Polymedia Distinctions: The Sociocultural Stratification of Interpersonal Media Practices in Couple Relationships. *Nordicom Review*, 36(2): 33-50.
- Jarness, Vegard (2017a). Viewpoints and Points of View: Situating Symbolic Boundary Drawing in Social Space. *European Societies*, 20(3): 503-524.
- Jarness, Vegard (2017b). Cultural vs Economic Capital: Symbolic Boundaries Within the Middle Class. *Sociology*, 51(2): 357-373.
- Katz, Elihu (1996). And Deliver Us From Segmentation. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 546: 22-33.
- Kim, Su Jung (2016). A Repertoire Approach to Cross-Platform Media Use Behavior. *New Media & Society*, 18(3): 353-372.
- Kratz, Charlotta (1991). *Verklighetsval och kapital: En studie av det ekonomiska och kulturella kapitalets betydelse för läsningen av stockholmstidningar utanför Stockholm*. Arbetsrapport nr. 6. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Kraus, Michael W.; Piff, Paul K.; Mendoza-Denton, Rodolfo; Rheinschmidt, Michelle L. & Keltner, Dacher (2012). Social Class, Solipsism and Contextualism: How the Rich are Different From the Poor. *Psychological Review*, 119(3): 546-572.
- Ksiazek, Thomas B.; Malthouse, Edward C. & Webster, James G. (2010). News-Seekers and Avoiders: Exploring Patterns of Total News Consumption Across Media and the Relationship to Civic Participation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54(4): 551-568.
- Lamont, Michelle (1992). *Money, Morals, and Manners. The Culture of the French and the American Upper-Middle Class*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lamont, Michelle (2012). Toward a Comparative Sociology of Valuation and Evaluation. *Annual Review of Sociology*, 38: 201-221.
- Lareau, Annette (2011). *Unequal Childhoods: Class, Race, and Family Life*. Berkeley: University of California Press.
- Lebaron, Frédéric (2009). How Bourdieu "Quantified" Bourdieu: The Geometric Modeling of Data, s. 11-30 i Robson, Karen & Sanders, Chris (red.) *Quantifying Theory: Pierre Bourdieu*. London: Springer.
- Le Roux, Brigitte & Rouanet, Henri (2010). *Multiple Correspondence Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lindell, Johan (2014). *Cosmopolitanism In a Mediatized World: The Social Stratification of Global Orientations*. Doktorsavhandling. Karlstad: Karlstad University Studies.
- Lindell, Johan (2015). Bourdieusian Media Studies: Returning Social Theory to Old and New Media. *Distinktion: Journal of Social Theory*, 16(3): 362-377.
- Lindell, Johan (2016). Social reproduktion i Värmland: klass, utbildning och livsstil. *Sociologisk Forskning*, 53(3): 289-306.
- Lindell, Johan (2018). *Distinction Recapped: News Repertoires in the Class Structure*. *New Media & Society* 20(8): 3029-3049
- Lindell, Johan & Danielsson, Martin (2017). Moulding Cultural Capital Into Cosmopolitan Capital: Media Practices as Reconversion Work in a Globalising World. *Nordicom-Review*, 38(2): 51-64.
- Lindell, Johan & Sartoretto, Paola (2017). Young People, Class and the News: Distinctions, Socialization and Moral Sentiments. *Journalism Studies*, 1-20.
- Lindell, Johan & Hovden, Jan-Fredrik (2018). Distinctions in the Media Welfare State: Audience Fragmentation in Post-Egalitarian Sweden. *Media, Culture & Society*, 40(5): 639-655.
- Lizardo, Omar & Skiles, Sara (2015). After Omnivorousness: Is Bourdieu Still Relevant?, s. 90-103 i Hanquinet, Laurie & Savage, Mike (red.) *Handbook of the Sociology of Art and Culture*. London: Routledge.
- Lozanovski, Jeanette & Wadbring, Ingela (2013). *Unga nyheter: Unga reflekterar kring nyheter och nyhetsvanor*. Rapport No 12. Sundsvall: Demicom, Mittuniversitetet.

- Maccoby, Eleanor E. (2015). Historical Overview of Socialization Research and Theory, s. 3-34 i Grusec, Joan E. & Hastings, Paul D. (red.) *Handbook of Socialization: Theory and Research*. New York, London: The Guilford Press.
- Marx, Karl & Engels, Friedrich (1974). *The German Ideology*. London: Lawrence & Wishart.
- McCombs, Maxwell & Poindexter, Paula (1983). The Duty to Keep Informed: News Exposure and Civic Obligation. *Journal of Communication*, 33(2): 88-96.
- Melldahl, Andreas (2015). *Utbildningens värde: Fördelning, avkastning och social reproduktion under 1900-talet*. Doktorsavhandling. Uppsala: Uppsala universitet.
- Melldahl, Andreas & Börjesson, Mikael (2015). Charting the Social Space: The Case of Sweden in 1990, s. 135-156 i Coulangeon, Philippe & Duval, Julien (red.) *The Routledge Companion to Bourdieu's Distinction*. London, New York; Routledge.
- Meuleman, Roza & Savage, Mike (2013). A Field Analysis of Cosmopolitan Taste: Lessons From the Netherlands. *Cultural Sociology*, 7(2): 230-256.
- Mills, Charles Wright (2000). *The Sociological Imagination*. Oxford: Oxford University Press.
- Morris, Tim; Dorling, Danny & Smith, George Davey (2016). How Well Can We Predict Educational Outcomes? Examining the Roles of Cognitive Ability and Social Position in Educational Attainment. *Contemporary Social Science*, 11(2-3): 154-168.
- Nash, Jennifer C. (2008). Rethinking Intersectionality. *Feminist Review*, 89: 1-15.
- Neuman, Russell W. (1991). *The Future of the Mass Audience*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Neveu, Eric (2007). Pierre Bourdieu: Sociologist of Media, or Sociologist for Media Scholars? *Journalism Studies*, 8(2): 335-347.
- Nordicom (2017). De första resultaten från Nordicom-Sveriges mediebarometer 2016. [online]. Tillgänglig via: <http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/mediefakta-dokument/Mediebarometern/Mbar_Tema_rap/mb_2016_special_3.pdf> [hämtad 26 juni 2018].
- Norell, P O (2016). Ideologiska orienteringar, s. 93-125 i Norell, P O & Nilsson, Lennart (red.) *Värmländska utmaningar: politik, ekonomi, samhälle, kultur och medier*. Karlstad: Karlstads Universitet, SOM-institutet.
- Nygren, Göran (2007). *Framgångsrika elever i en framgångsrik klass: Resursstarkas barns strategier för skolarbetet och framtiden*. Forum för skolan: Forumrapport no. 1. Uppsala: Uppsala Universitet, Uppsala kommun.
- OECD (2015). [online]. Tillgänglig via: <<http://www.oecd.org/sweden/OECD-Income-Inequality-Sweden.pdf>> [hämtad 27 juni 2018]
- Ohlsson Jonas; Lindell, Johan & Arkhede, Sofia (2017). A Matter of Cultural Distinction: News Consumption In the Online Media Landscape. *European Journal of Communication*, 32(2): 116-130.
- Olsson, Tobias; Sandström, Håkan & Dahlgren, Peter (2003). An Information Society for Everyone? *International Communication Gazette*, 65(4-5): 347-363.
- Oskarson, Maria; Bengtsson, Mattias & Berglund, Tomas (red.) (2010). *En fråga om klass: Levnadsförhållanden, livsstil, politik*. Stockholm: Liber.
- Pakulski, Jan & Waters, Malcolm (1996). *The Death of Class*. London; New Delhi; Thousand Oaks: Sage.
- Pariser, Eli (2011). *The Filter Bubble: How the New Personalized Web is Changing What We Read and How We Think*. London: Penguin Books.
- Peterson, Richard A. (1992). Understanding Audience Segmentation: From Elite and Mass to Omnivore and Univore. *Poetics*, 21: 243-258.
- Peterson, Richard A. (1997). The Rise and Fall of Highbrow Snobbery As a Status Marker. *Poetics*, 25: 75-92.
- Peurell, Erik (2014). *Vem besöker de statliga museerna?: Redovisning av ett regeringsuppdrag*. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.
- Piff, Paul K. (2014). Wealth and the Inflated Self: Class, Entitlement, and Narcissism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 40(1): 34-43.
- Prensky, Marc (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants, on the Horizon*, 9(5). [online]. Tillgänglig via: <<http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>> [hämtad 26 juni 2018].
- Prieur, Annick; Rosenlund, Lennart & Skjott-Larsen, Jakob (2008). Cultural Capital Today: A Case Study From Denmark. *Poetics*, 36(1): 45-71.
- Prior, Markus (2007). *Post-Broadcast Democracy: How Media Choice Increases Inequality in Political Involvement and Polarizes Elections*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Prior, Markus (2009). The Immensely Inflated News Audience: Assessing Bias In Self-Reported News Exposure. *The Public Opinion Quarterly*, 73(1): 130-143.
- Putnam, Robert D. (2001). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Reimer, Bo (1994). *The Most Common of Practices: On Mass Media Use in Late Modernity*. Stockholm: Almquist & Wiksell International.
- Reimer, Bo (1995). Ungdomar och medier, s. 161-169 i Weibull, Lennart & Kratz, Charlotta (red.) *Tidningsmiljöer: Dagstidningsläsning på 1990-talet*. Göteborg: Dagspresskollegiet, JMG.
- Rosenlund, Lennart (2015). Working With Distinction: Scandinavian Experiences, s. 157-186 i Coulangeon, Philippe & Duval, Julien (red.) *The Routledge Companion to Bourdieu's Distinction*. London, New York, Routledge.
- Rubin, Alan M. (2009). Uses and Gratifications: An Evolving Perspective on Media Effects, s. 147-160 i Nabi, Robin L. & Oliver, Mary Beth (red.) *The Sage Handbook of Media Processes and Effects*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage.
- Samuelsson, Ulli (2012). Young People's Information-Seeking In School – A Breeding Ground for Digital Inequality. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(2): 117-131.
- Samuelsson, Ulli & Olsson, Tobias (2014). Digital Inequality in Primary and Secondary Education: Findings From a Systematic Literature Review, s. 41-61 i Stocchetti, Matteo (red.) *Media and Education in the Digital Age*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Savage, Mike; Bagnall, Gaynor & Longhurst, Brian (2001). Ordinary, Ambivalent and Defensive: Class Identities in the Northwest of England. *Sociology*, 35(4): 875-892.
- Savage, Mike & Gayo, Modesto (2011). Unravelling the Omnivore: A Field Analysis of Contemporary Music Tastes in the United Kingdom. *Poetics*, 39(5): 337-357.
- Savage, Mike & Silva, Elizabeth B. (2013). Field Analysis in Cultural Sociology. *Cultural Sociology*, 7(2): 111-126.
- Sayer, Andrew (2005). *The Moral Significance of Class*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schröder, Kim C. (2014). News Media Old and New: Fluctuating Audiences, News Repertoires and Locations of Consumption. *Journalism Studies*, 16(1): 60-78.
- Schröder, Kim C & Larsen, Bent S. (2010). The Shifting Cross-Media News Landscape. *Journalism Studies*, 11(4): 524-534.
- Shehata, Adam & Strömbäck, Jesper (2011). A Matter of Context: A Comparative Study of Media Environments and News Consumption Gaps in Europe. *Political Communication*, 28(1): 110-134.
- Shehata, Adam & Amnå, Erik (2017). The Development of Political Interest Among Adolescents: A Communication Mediation Approach Using a Five Waves of Panel Data. *Communication Research*. [online]. Tillgänglig via: <<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0093650217714360#articleCitationDownloadContainer>> [hämtad 21 augusti 2018].
- Shoemaker, Pamela J. & Reese, Stephen D. (1996). *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content*. White Plains: Longman.
- Skeggs, Beverley (1999). *Att bli respektabel: Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos.
- Sternvik, Josefine & Wadbring, Ingela (2010). Nyhetsvanor – en klassfråga?, s. 158-168 i Oskarson, Maria; Bengtsson, Mattias & Berglund, Tomas (red.) *En fråga om klass*. Stockholm: Liber.
- Stiernstedt, Fredrik & Jacobsson, Peter (2017). Watching Reality TV From a Distance: Class, Genre and Reality Television. *Media, Culture & Society*, 39(5): 697-714.
- Strömbäck, Jesper (2017). Stabilitet i en föränderlig värld: Medieanvändning och social sammanhållning, s. 235-251 i Andersson Ulrika; Ohlsson, Jonas; Oscarsson, Henrik & Oskarson, Maria (red.) *Larmar och gör sig till*. Göteborg: Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Strömbäck, Jesper; Djerf-Pierre, Monika & Shehata, Adam (2013). The Dynamics of Political Interest and News Media Consumption: A Longitudinal Perspective. *International Journal of Public Opinion Research*, 25(4): 414-435.
- Stöber, Niels; Suhonen, Daniel & Therborn, Göran (2018). *Klass, identitet och politisk mobilisering: Klassmedvetande i det 21:a århundradet*. Rapport 1. Katalys. [online]. Tillgänglig via: <<https://www.katalys.org/wp-content/uploads/2018/01/No-1.-Klassmedvetande-och-politisk-mobilisering-2.pdf>> [hämtad 27 juni 2018].
- Sunstein, Cas R. (2007). *Republic.com.2.0*. Princeton: Princeton University Press.

- Syvertsen, Trine; Enli, Gunn; Mjøs, Ole J. & Moe, Hallvard (2014). *The Media Welfare State*. Michigan: University of Michigan Press.
- Swart, Joelle; Peters, Chris & Broersma, Marcel (2016). Navigating Cross-Media News Use. *Journalism Studies*, 18(11): 1343-1362.
- Tapscott, Don (1998). *Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation*. London: McGraw-Hill.
- Tewksbury, David (2005). The Seeds of Audience Fragmentation: Specialization in the Use of Online News-Sites. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 49(3): 332-348.
- Tewksbury, David & Rittenberg, Jason (2012). *News on the Internet: Information and Citizenship in the 21st Century*. Oxford: Oxford University Press.
- Thorson, Kjerstin; Xu, Yu & Edgerly, Stephanie (2018). Political Inequalities Start at Home: Parents, Children, and the Socialization of Civic Infrastructure Online. *Political Communication*, 35(2): 178-195.
- Tichenor, J Phillip; Donohue, George A. & Olien, Clarice N. (1970). Mass Media Flow and Differential Growth in Knowledge. *The Public Opinion Quarterly*, 34(2): 159-170.
- Trilling, Damian & Schoenbach, Klaus (2013). Skipping Current Affairs: The Non-Users of Online and Offline News. *European Journal of Communication*, 28(1): 35-51.
- van Aelst, Peter; Strömbäck, Jesper; Aalberg, Toril; Esser, Frank; de Vreese, Claes; Matthes, Jörg; Hopmann, David; Salgado, Susana; Hubé, Nicolas; Stepinska, Agneiszka; Papathanassopoulos, Stylianos; Berganza, Rosa; Legnante, Guido; Reinemann, Carsten; Sheafer, Tamir & Stanyer, James (2017). Political Communication in a High-Choice Media Environment: A Challenge for Democracy? *Annals of the International Communication Association*, 41(1): 3-27.
- van Rees, Kees & van Eijck, Koen (2003). Media Repertoires of Selective Audiences: The Impact of Status, Gender and Age on Media Use. *Poetics*, 31(5-6): 465-490.
- Veblen, Thorstein (2012). *The Theory of the Leisure Class*. Renaissance Classics.
- Wadbring, Ingela (2016). Om dem som sällan tar del av nyheter, s. 463-486 i *Människorna, medierna och marknaden: Medieutredningens forskarantologi om en demokrati i förändring*. SOU 2016:30. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Weenink, Don (2008). Cosmopolitanism as a Form of Capital: Parents Preparing Their Children for a Globalizing World. *Sociology*, 42(6): 1089-1106.
- Weibull, Lennart (1995). Lokal dagstidningsläsning och social skiktning, s. 65-71 i Weibull, Lennart & Kratz, Charlotta (red.) *Tidningsmiljöer: Dagstidningsläsning på 1990-talet*. Göteborg: Dagspresskollegiet, JMG.
- Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2014). *Massmedier: Nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. Stockholm: Ekerlids förlag.
- Willis, Paul (1977). *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Saxon House: Columbia University Press.
- York, Chance & Scholl, Rosanne M. (2015). Youth Antecedents to News Media Consumption: Parent and Youth Newspaper Use, News Discussion, and Long-Term News Behavior. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 92(3): 681-699.
- Yuen, Allan H. K.; Park, Jae; Chen, Lu & Cheng, Miaoting (2018). The Significance of Cultural Capital and Parental Mediation for Digital Inequity. *New Media & Society*, 20(2): 599-617.
- Zillmann, Dolf & Bryant, Jennings (red.) (1985). *Selective Exposure to Communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Öhlin, Mira (2010). Samhällsklassernas utbildningshorisont: Är utbildning ett fritt val?, s. 42-56 i Oskarson, Maria; Bengtsson, Mattias & Berglund, Tomas (red.) *En fråga om klass: Levnadsförhållanden, livsstil, politik*. Stockholm: Liber.
- Östberg, Kjell & Andersson, Jenny (2013). *Svensk Historia 1965-2012*. Stockholm: Norstedts Förlag.

Bilaga 1. Information om enkäten och korrespondensanalyserna

Enkäten

Enkäten som används för de statistiska analyserna i denna bok administrerades via Kantar-Sifos webpanel och distribuerades till svenskar mellan 16 och 85 år. Enkäten låg i fält mellan 9 februari och 1 mars 2017. I genomsnitt tog det nitton minuter för respondenterna att besvara enkäten. Svarefrekvensen var 24 procent vilket motsvarar totalt 3 850 svar.

Det sociala rummet – kapital som aktiva variabler

Detta rum utgör en statistisk representation av den svenska klasstrukturen. För att skapa detta rum används olika mått på individers tillgång till kulturellt, ekonomiskt, socialt och kosmopolitiskt kapital som *aktiva variabler* (Tabell 1). Nyhetspreferenser och nyhetspraktiker projiceras sedan in i rummet som *supplementära variabler*.

Tabell 1. Variabler för att skapa det svenska sociala rummet

Rubrik	Variabel	Kategori	N	Procent	
Institutionaliserat kulturellt kapital	Föräldrars utbildningsnivå	Ingen förälder med universitetsexamen	2 413	62,7	
		En förälder med universitetsexamen	821	21,3	
		Bägge föräldrar med universitetsexamen	616	16,0	
		Utbildningsnivå x utbildningstyp	Grundskola (inkl. avhoppare)	167	4,4
			Studier på gymnasienivå	221	5,8
			Gymnasieexamen	814	21,5
			Eftergymnasiala studier (ej universitet)	411	10,8
			Studier vid universitet	699	18,4
			Uni.-examen: samhällsvet. och humaniora	568	15,0
			Uni.-examen: medicin och hälsa	242	6,4
			Uni.-examen: teknik, konstruktion, transport, logistik	180	4,7
			Uni.-examen: naturvetenskap	228	6,0
			Uni.-examen: pedagogik	262	6,9
Objektifierat och förkroppsligat kulturellt kapital	Antal böcker i hemmet	0-10	372	9,7	
		11-99	1 285	33,4	
		100-199	771	20,0	
		200-399	685	17,8	
		>400	736	19,1	

SMAKEN FÖR NYHETER

	Konsumtion av den "legitima" kulturen (index)	Ingen gång de senaste tolv månaderna	1 249	32,4
		"Sällan"	1 403	36,5
		"Ibland"	755	19,6
		"Ofta"	443	11,5
	Faderns yrke	Tjänsteman	606	16,3
		Högre tjänsteman	781	21,0
		Arbetare	1 332	35,8
		Arbetare: förman	226	6,1
		Egenföretagare utan anställda	220	5,9
		Egenföretagare med anställda	344	9,3
		Bonde	207	5,6
Socialt kapital	Styrelsemedlemskap	Inte styrelsemedlem	2 777	72,1
		Styrelsemedlem	1 073	27,9
Ekonomiskt kapital	Månadsinkomst (SEK)	<10,000	403	10,5
		10-19.999	733	19,0
		20-29.999	1 101	28,6
		30-39.999	1 000	26,0
		40-49.999	326	8,5
		>50.000	286	7,4
	Boendeform	Hyr bostad	1 133	29,4
		Äger bostad	2 717	70,6
	Sommarstuga	Äger inte sommarstuga	3 058	79,4
		Äger sommarstuga	792	20,6
	Värde på bil(ar) (SEK)	Äger inte bil (inkl. vet ej värde på bil)	1 033	26,8
		0-40.000	648	16,8
		41-150.000	1 161	30,2
		151-250.000	515	13,4
		>250.000	492	12,8
Kosmopolitiskt kapital	Språk	Talar inte fler än två språk flytande	2 971	77,2
		Talar fler än två språk flytande	879	22,8
	Utlandsvistelse	Har inte bott utomlands	2 666	69,3
		Har bott utomlands 3-12 månader	777	20,2
		Har bott utomlands längre än ett år	407	10,6
	Antal resor utanför Norden under de senaste tolv månaderna	0	1 345	34,9
		1	986	25,6
		2	708	18,4
		3	379	9,8
		>4	433	11,2

Tabell 2. Benzécri-justerade eigenvalues för de tio starkaste dimensionerna ur de aktiva variablerna (socialt rum)

Dimension	Justerad eigenvalue %	Kumulativ %
1	57,1	57,1
2	28,7	85,8
3	4,9	90,7
4	2,9	93,6
5	2,6	96,2
6	1,1	97,3
7	0,9	98,2
8	0,6	98,8
9	0,3	99,1
10	0,2	99,3

Det symboliska rummet – kulturpraktiker och preferenser som aktiva variabler

Denna korrespondensanalys använder en omvänd strategi om vi jämför med strategin som föranleder skapandet av det sociala rummet (Rosenlund, 2015). Här utgör kulturpraktiker och preferenser (inkluderat nyhetsanvändning och nyhetspreferenser) de *aktiva variablerna* (Tabell 3). Således skapas ett symboliskt rum som visar hur praktiker och preferenser förhåller sig till varandra. Utbildnings- och inkomstnivå har använts som *supplementära variabler* (resultat redovisas i kapitel 3).

Tabell 3. Variabler för att undersöka hierarkin bland kulturpraktiker och preferenser

Nyhetskonsumtion	Kulturpraktiker
Aftonbladet.se, Expressen.se, Aktuellt/Rapport (SVT), Ekonyheterna (SR), SvD.se, DN.se, lokal morgontidning (web), utländsk nyhets-site (ospecificerad), SR.se, SVT.se, nyheter via sociala medier, flashback.se, nyhetsapp.	Hur ofta under de senaste 12 månaderna har du gjort följande: gått på opera, konstupställning, dans- eller balettföreställning, museum, teater, klassisk konsert, besökt Gekås-Ullared, spelat med pengar (ex. lotto, trav), handlat alkohol utomlands.
Nyhetspreferenser	Kulturella preferenser
Hur intresserad är du av nyheter om följande ämnen i olika nyhetstjänster? (kultur, ekonomi, sport, väder, brott, olyckor, politik, kändisar, vädret, hälsa och livsstil, utrikesnyheter, vetenskap, krig).	Vad tycker du om följande musikgenrer: jazz, dansband, klassisk musik. Hur intresserad är du av följande aktiviteter: speedway, rally, segling, jakt, golf.
Tevepreferens	
Vad är ditt allmänna intryck av teveprogrammet <i>Paradise Hotel</i> ?	

Kommentar: Samtliga variabler har kodats om så att inget variabelvärde har färre än fem procent av observationerna.

Tabell 4. Benzécri-justerade eigenvalues för de tio starkaste dimensionerna ur de aktiva variablerna (symboliskt rum)

Dimension	Justerad eigenvalue %	Kumulativ %
1	39,7	39,7
2	20,9	60,6
3	12,9	73,5
4	6,0	79,5
5	4,5	84,0
6	3,1	87,1
7	2,7	89,8
8	1,7	91,5
9	1,4	92,9
10	1,0	93,9

Bilaga 2. Fokusgruppintervjuerna

Fokusgruppintervjuerna syftar till att låta ungdomar från olika klasspositioner komma till tals om sin nyhetskonsumention och sina nyhetspreferenser. Intervjuer kompletterar de mönster som framkommer i analyserna av den statistiska distributionen av val och värderingar bland nyheter. Varje fokusgrupp består av individer som delar klassposition i termer av tillgång till ekonomiskt och kulturellt kapital. Analysenheten är således inte varje individ i gruppen, utan den homogena grupp som intervjuas – som representerar en viss position i rummet av sociala positioner som utforskas i kapitel 3.

Nio semi-strukturerade intervjuer (som varade mellan 36 och 85 minuter – i genomsnitt 56 minuter) har genomförts. Materialet består av totalt 56 deltagare. Sex av intervjuerna genomfördes i maj 2015, och resterande tre i november och december 2015. Frågor ställdes enligt tre teman: ”nyhetsanvändning och attityder till nyheter”, ”nyheter i skolan och hemmet” samt ”politiskt engagemang och politiskt intresse”. Intervjuerna inleddes med en kort introduktion av studien och en presentationsrunda där fritidsintressen och anledningarna till varför de valt att läsa vid det givna gymnasieprogrammet avhandlades. Därefter frågades om tillgång till smartphones och vad ungdomarna använder den till. Syftet var att inleda intervjuerna med allmänna frågor och därefter ”tratta” ner diskussionen mot nyheter. Fältnoteringar skrevs både under besöken vid skolorna och efter intervjuerna ägt rum. Intervjuerna transkriberades och analyserades tematiskt. I boken har intervjudeltagarnas namn ersatts med påhittade namn för att garantera anonymitet (nya namn används för varje intervjuutdrag, således åsyftar inte de påhittade namnen en specifik intervjudeltagare över de olika intervjuutdragen). För att öka läsvänligheten har intervjuцитaten kortats ned och språkligt korrigerats något utan att för den skull ge avkall på innebörden i det som sades.

Rekrytering av deltagare och fokusgruppernas klassammansättning

För att kunna skapa homogena fokusgrupper har första steget i rekryteringen av deltagare varit att besöka olika program vid gymnasieskolor i en mellanstor svensk stad. Valet av gymnasieprogram utgjorde ett initialt steg i urvalsprocessen. Mot bakgrund av Bourdieus teori om social reproduktion (Bourdieu & Passeron, 1990; Bourdieu, 1996a) och tidigare studier i Sverige (Öhlin, 2010; Hörnqvist, 2016; Börjesson, 2016; Lindell, 2016) var arbetshypotesen för rekryteringen av deltagare att olika samhällsklasser till viss del redan kommer att finnas representerade i skolklasserna i de olika gymnasieprogrammen. Exempelvis har ett antagande varit att ungdomar vars föräldrar återfinns in arbetarklassyrken kommer vara överrepresenterade i de yrkesinriktade

programmen (Fordons- och transportprogrammet, Plåtslagarprogrammet och Barn- och fritidsprogrammet). I kontrast förväntades ungdomar med akademiskt meriterade föräldrar framförallt återfinnas i de högskoleförberedande programmen (här Juridiska programmet, Humanistiska programmet, Business Programme och Management/Communication Programme). Antagandet att klasshabitus formar valet av gymnasieprogram har under arbetets gång visat sig vara giltigt överlag. Därmed var det första steget i urvalsprocessen lyckat som en instans i att konstruera homogena fokusgrupper. Innan besöken vid gymnasieskolorna har respektive rektor kontaktats för godkännande av intervjuerna, vartefter lärare kontaktats för inplanering av besöket. Det andra, och viktigaste, steget i urvalsprocessen var att dela ut en screeningenkät (se nedan) till samtliga elever i en given gymnasieklass. Screeningenkäten frågade eleverna om de ville vara med i en studie om medier och informationsinhämtning, och förklarade att de erbjöds en biocheck värd 100kr för sitt deltagande. Svaren på samtliga frågor i screeningenkäten samt valet av gymnasieprogram ligger till grund för att kunna positionera ungdomarna rummet av sociala positioner (Bourdieu, 1984; se också kapitel 3).

Enkät för rekrytering av deltagare till fokusgruppintervju.

1. Identifikation: förnamn, efternamn, ålder, mobilnummer, e-post.
2. Vad anser du vara det mest troliga alternativet för vad du gör efter studenten?
Kryssa ett alternativ: studerar vid högskola/universitet; arbetar; annat (vad?).
3. Är det troligt att du någon gång kommer läsa på högskola/universitet?: Ja/Nej.
4. Har din pappa studerat vid högskola/universitet?: Ja/Nej.
5. Har din mamma studerat vid högskola/universitet?: Ja/Nej.
6. Arbetar din pappa?: Ja/Nej.
Om ja: Vad arbetar din pappa med?
7. Arbetar din mamma?: Ja/Nej.
Om ja: Vad arbetar din mamma med?
8. Hur nöjd är du med din familjs ekonomi?: Mycket nöjd; ganska nöjd; ganska missnöjd; mycket missnöjd.
9. Hur ofta under de senaste 12 månaderna har du läst någon bok (gäller inte hemuppgift från skolan)?: Ingen gång; någon gång under de senaste 12 månaderna, någon gång i halvåret; någon gång i kvartalet; någon gång i månaden; någon gång i veckan; flera gånger i veckan.
10. Hur ofta under de senaste 12 månaderna har du gått på museum, teater eller opera?: Ingen gång; någon gång under de senaste 12 månaderna, någon gång i halvåret; någon gång i kvartalet; någon gång i månaden; någon gång i veckan; flera gånger i veckan.

I tabell 5 redovisas klassammansättningen för de nio fokusgrupperna. Den *kulturella medelklassen* sticker ut i egenskap av sin tillgång till kulturellt kapital. Överlag är deras föräldrar universitetsutbildade (21 av 26) och har bra position på arbetsmarknaden. De vill uteslutande resa och studera efter studenten. I jämförelse med de andra grupperna är deras konsumtion av den legitima och socialt erkända kulturen (bokläsning och besök vid museer, teater eller opera) hög. Dessa ungdomar återfinns i Humanistiska programmet och det Juridiska programmet – högskoleförberedande program på två olika kommunala gymnasieskolor. Den *ekonomiska medelklassen* befinner sig på en friskola, i antingen Business Programme eller i Management/Communication Programme. Deras föräldrars ekonomiska kapital tycks överväga deras kulturella kapital. Värt att notera att tillgången till ekonomiskt kapital här enbart mäts med den ytterst subjektiva frågan om nöjdhet med familjens ekonomi. Överlag uppger samtliga grupper en nöjdhet i svaret på den frågan. Den *ekonomiska medelklassen* skiljer sig dock från övriga grupper genom att deras föräldrar tenderar att vara tjänstemän i den privata sektorn och att de själva befinner sig i på ett ”affärgymnasium” som är inriktat mot förvärvsarbete eller vidarestudier inom just ekonomi, företagande och administrationssektorn. Många uppger att de vill bli revisorer, ekonomer eller mäklare. Benägenheten hos ungdomar ur både den *kulturella* och den *ekonomiska medelklassen* att uppge en vilja att resa och studera efter studentexamen vittnar om den expanderade karta av möjligheter som är typisk för samhällets privilegierade. Här har man ”råd” att bibehålla ett utforskande och lekfullt förhållningssätt gentemot sin omvärld (Lareau, 2011).

Fjorton av sexton de ungdomar som här representerar *arbetarklassen* uppger att de vill arbeta efter gymnasiet – i ett antal fall ser de sig själva som arbetslösa efter studenten. Ingen av de två som uppgett att de vill studera har vid intervjutillfället sökt någon utbildning. Vidare ägnar de inte sin fritid åt den legitima kulturen, och inte heller uppger de att de ”vill ut och resa” efter studentexamen. Deras föräldrar utgör en utbildad arbetarklass – enbart fyra av 28 föräldrar har studerat vid högskola eller universitet, och återkommande yrken är lokalvårdare, lastbilschaufför och vårdbiträde. Detta är således en kapitalsvag grupp med särskilt brist i tillgång till kulturellt kapital. *Uppåtsträvarna* återfinns i högskoleförberedande gymnasieprogram men till skillnad från den *kulturella medelklassen* har de sitt sociala ursprung i kulturellt kapitalsvaga hem (jfr Danielsson, 2014). Detta har skapat ett habitus vars effekt återspeglas i något mer anspråkslösa framtidsaspirationer och lägre konsumtion av den erkända och kanoniserade kulturen. Dessa ungdomar är kapitalsvaga med en särskild brist på ekonomiskt kapital. Sist finner vi en kapitalsvag grupp i Barn- och fritidsprogrammet. De kommer från hem som förfogar över mer kapital än dem i arbetarklassen men mindre än dem i medelklassen. Vidare har de inte samma framtidsaspirationer som *uppåtsträvarna* – de återfinns i ett yrkesförberedande gymnasieprogram och efter studenten vill de ut i arbetslivet.

Tabell 5. Fokusgruppernas klassammansättning

Social klass	Skola	Program	Föräldrars yrken (exempel)	Andel föräldrar akademiker	Framtidsaspirationer (exempel)	"Legitim" kulturkonsumtion (typvärde)	Familiens ekonomi (typvärde)	N
Kulturell medelklass A	Kommunal	Humanistiska programmet	Universitetslärare, VD, läkare, kommunikatör, researrangör	8/10	Studera, resa	Månadsvis/veckovis	Mycket nöjd/ ganska nöjd	5
Kulturell medelklass B	Kommunal	Juridiska programmet	Sjukhuschef, bibliotekarie, tjänsteman i myndighet, säljare	13/16 (1 "vet ej")	Studera, resa	Kvartalsvis/månadsvis	Mycket nöjd/ ganska nöjd	8
Ekonomisk medelklass A	Privat	Management/ Communication Programme	Säljare, egenföretagare, ekonom	6/12	Studera, resa	Aldrig/sällan	Mycket nöjd/ ganska nöjd	6
Ekonomisk medelklass B	Privat	Business Programme	Säljare, ingenjör, läkare, marknadschef, omvårdnad	6/8	Studera, arbeta	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Ganska nöjd	4
Arbetarklass A	Kommunal	Fordon- och transportprogrammet	Blimekaniker, omvårdnad, lastbilschaufför, lokalvårdare, massör	2/16	Arbeta eller söka arbete	Aldrig/sällan	Mycket nöjd/ ganska nöjd	8
Arbetarklass B	Kommunal	Plåtlagarprogrammet	Snickare, fabriksarbetare, arbetslös, omvårdnad	2/12	Arbeta	Aldrig	Ganska nöjd	6
Kapitalslag	Kommunal	Barn- och fritidsprogrammet	Kommunchef, massör, förskollärare, fabriksarbetare	3/8	Arbeta	Aldrig	Mycket nöjd	4
Uppåtsträvare A	Kommunal	Humanistiska programmet	Bonde, elektriker, produktions tekniker, omvårdnad, lastbilschaufför	2/14	Studera, arbeta, resa	Kvartalsvis	Ganska missnöjd	7
Uppåtsträvare B	Kommunal	Juridiska programmet	Säljare, snickare, tekniker	0/16 (2 "vet ej")	Studera, arbeta	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Ganska nöjd	8

NORDICOM

Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning

Kontakta oss

Redaktör

Johannes Bjerling

Tel: 0766 18 12 39

johannes.bjerling@nordicom.gu.se

Försäljning

Anne Claesson

Tel: 031 786 12 16

anne.claesson@nordicom.gu.se

Postadress

Nordicom

Göteborgs universitet

Box 713

405 30 Göteborg

031 786 00 00

www.nordicom.gu.se

@Nordicom_News

Info@nordicom.gu.se

@NordicomNews

@nordicompics

Nyligen publicerat

Medie- och informationskunnighet i den digitala tidsåldern

Nordicom, 2018

Nordicom-Sveriges Mediebarometer 2017

Nordicom, 2018

Public Service Media in the Networked Society

Nordicom, 2018

www.nordicom.gu.se

Det är jobbigt att prata om klass. Men faktum är att Sverige är ett klassamhälle där människor med olika tillgång till ekonomiskt och kulturellt kapital konkurrerar om positioner, inflytande och status. Vi lever i ett samhälle där klass ger upphov till specifika livsstilar och kompasser.

Smaken för nyheter utforskar relationen mellan klass och människors val och värderingar i det samtida nyhetslandskapet. I kontrast till den gängse bilden – att nyheter utgör en kollektiv nytta som håller ihop samhället – visar boken att människor är olika rustade för att navigera bland nyheter. Tillsammans med känslan av att vara allmänbildad och delaktig i samhällseliga angelägenheter har nyhetskonsumtion gått från att fungera som kollektiv nytta till att bli en individuell resurs. Frågan om nyhetskonsumtion har blivit en klassfråga.

Detta medför att vi står inför en brännande demokratisk utmaning. När människor som delar levnadsförhållanden och nyhetsvärldar distanserar sig från andra grupper, deras livsstilar och preferenser, är risken nämligen stor att samhällsklyftorna fortsätter att växa. Snarare än att förena blir nyheter något som drar isär.

Johan Lindell är filosofie doktor och universitetslektor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Karlstads universitet. Han är också verksam som lärare vid Södertörns högskola.

NORDICOM

Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning

Göteborgs universitet
Box 713, SE 405 30 Göteborg
Telefon +46 31 786 00 00 • Fax +46 31 786 46 55
e-post info@nordicom.gu.se
www.nordicom.gu.se

ISBN 978-91-97957-98-7

9 789187 957987

Nordiska
ministerrådet

GÖTEBORGS UNIVERSITET